

MİRZA ESEDULLAH
HAN GALİB

GALİB DÎVÂNİ

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

URDUCA ASLINDAN ÇEVİREN: CELAL SOYDAN

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

MİRZA ESEDULLAH

HAN GALİB

GALİB DÎVÂNİ

URDUCA ASLINDAN ÇEVİREN:

CELAL SOYDAN

Galib Divanı

MİRZA ESEDULLAH HAN GALİB

özgün adı: DÎVÂN-I ĞALİB

urduca aslından çeviren: CELAL SOYDAN

editör: ALİ ALKAN İNAL

görsel yönetmen: BİROL BAYRAM

grafik tasarım ve uygulama: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

istiklal caddesi, no: 144/4 beyoğlu 34430 istanbul

Tel. (0212) 252 39 91

Fax. (0212) 252 39 95

www.iskultur.com.tr

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Hasan Âli Yücel

Önsöz

Türklerin, Hindistan tarihinde olduğu kadar, kültüründe de önemli rol oynadıkları ve bölgede farklı bir kültür birikiminin oluşmasında pay sahibi oldukları bilinmektedir. Hindistan'da kurulan çeşitli Hint-Türk saltanatları, bölge tarihinin yaklaşık 800 yıllık bölümünün şekillendirici unsuru olmuşlar ve bu süreç içinde bölgenin kültür zenginliğine önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Çeşitli dinler ve dillerin harmanlandığı, etnik kökenden halkların bir arada yaşadığı ve belleklerde gizemli çağrışımlar yaratan Hindistan coğrafyası, barındırdığı zengin kültür birikimiyle şiir ve edebiyatta da özel bir yere sahiptir. Özellikle Müslümanların yazın dili olan Urdu dili, Farsça, Arapça, Türk dilleri ve bölgesel dillerin tüm özelliklerini barındıran ve bölge edebiyatını taçlandıran nadide bir oluşumdur. Hindu-Müslüman ayrımı olmaksızın Hindistan'ın hemen hemen bütün edebiyatçıları bu dilin gelişimine katkıda bulunmuştur. Ancak bu dili doruk noktasına ulaştıran edebiyatçı Mirza Galib'dir.

Galib, Hint-Türk saltanatının hizmetinde çalışmak için Orta Asya'dan bu ülkeye göç eden bir ailenin bireyidir. Onun dil ve edebiyata yaptığı hizmet, dedesi ve babasının askeri kademelerde saltanata yaptığı hizmetten daha kalıcıdır ve daima anılacaktır. Edebiyat eleştirmenlerinin de belirttiği gibi bugün herkes Galib'in babasını ve dedesini Galib sayesinde tanımaktadır. O sadece atalarını onurlandırmakla kalmadı; dönemindeki edebiyat anlayışını yönlendirdi ve ardından gelen kuşakları etkiledi. Başta Muhammed İktbal olmak üzere N.M. Raşid, Feyz Ahmed Feyz gibi Urdu dilinin Galib sonrası en büyük şairleri onun şiirinden etkilendiler. Bütün Urdu edebiyatçılarının Galib'den bir şekilde etkilendiği ve faydalandığı tüm eleştirmenlerin ortak görüşüdür.

Mirza Galib (27 Aralık 1797 Agra-15 Şubat 1869 Delhi), Urdu dilinin efsane şairi ve edebiyatçısı olarak kabul edilir. Türk saltanatlarının mirası olan Urdu dili ve edebiyatında Galib'in ne denli önemli bir yer tuttuğu konusunda fikir vermesi amacıyla, bölgenin tarih ve edebiyat otoritelerinden birkaç alıntı aşağıda yer almaktadır.

Tarihçi-eleştirmen Reşid Ahmed Siddiki, Moğol (Hint-Türk) saltanatının Hindistan'a üç muhteşem şey kazandırdığını, bunların Urdu dili, Tac Mahal ve Galib olduğunu belirtir. Hint-Türk saltanatları aslında sadece uzun bir süre Hindistan'ı yönetmekle kalmadı, bu ülkeye muhteşem bir kültür mirası da bıraktı. Gazneli Mahmud'dan (970-1030) başlayarak, Bahadur Şah Zafer'e (1775-1862) kadar Hindistan Yarımadası'nda çeşitli saltanatlar kuran Türkler, 1857'ye kadar süren iktidarları döneminde, köklü bir kültür mirası oluşturdular. Pakistanlı bir tarihçi, Sultan Mahmud Gaznevi'nin Hindistan'a gelişini, asırlarca sürecektir olan Mavera-un-nehir kökenli bir kültür inkılâbının habercisi olarak tanımlar. Geçmişte Urdu-ye Mualla, Hindi, Hindustani, Hindvi gibi isimlerle tanımlanan Urdu dili bu mirasın en canlı unsurudur. Bu dil, günümüzde Pakistan ve Hindistan ülkelerinin dili ve dünyanın en büyük dillerinden biridir.^[1] Öte yandan Hint-Türk sultanı Şah Cihan'ın, eşi Mumtaz Mahal için 1648'de yaptırdığı Tac Mahal, dünyanın yedi harikası olarak tüm ihtişamıyla bu mirasa tanıklık etmektedir.

Urdu edebiyatı otoritelerinden Abdurrahman Becnuri, Galib'in Urdu dîvânını, Hinduizmin temel kitapları Vedalarla eşdeğer tutar ve göksel bir eser olarak tanımlar: "Hindistan'ın iki ilhami kitabı vardır: Biri *Vedalar*, diğeri ise *Dîvân-ı Galib*'dir" der ve Galib'in dîvânında, yaşam ve kâinatın tüm seslerinin duyulduğunu belirtir. Başka bir Urdu edebiyatı eleştirmeni Dr. Muhammed Hasan ise,

Galib'in dîvânını başka bir din kitabı, İncil kadar önemli bulur: "Galib'in dîvânını yeni neslin İncil'i olarak tanımlayabiliriz" der.

Bu iddialı ifadeler, Galib'in şiirinde insanın temel duygularının teskinini sağlayan bir öz olduğu çıkarımını sağlamaktadır. Tüm Galib eleştirmenlerine göre o, hem incelediği konular hem de tarzı itibarıyla sadece Urdu dilinin değil, dünyanın en büyük şairlerinden biridir. Zira Galib, hem şiirinin içeriği, hem şiirdeki yaratıcılığı, tarzı ve üslubuyla, hem de şiirdeki özgün tutumuyla diğer şairlerden farklı bir çizgidedir. Galib, esas olarak dünyevi bir şair olduğu için şiirinde yaşanılabilir her tür insani duygu, tüm detaylarıyla yer alır. Onun şiirinde uhrevi olana özlem yerine, dünyevi yoğunlaşma ağır basar. Galib, dönemin şiir anlayışı doğrultusunda tasavvuf temalı şiirler de kaleme almıştır. Ancak onun tasavvuf konularına bakışındaki farklı üslubu ve ustalığı, sadece şiirdeki gücünü değil, bu konudaki gözlem ve algılama sınırlarını da göstermektedir. Şiirinde işlediği konularda asla taklitçi değil, aksine kendi yolunu kendisi açan ve sınır tanımaz bir şairdir. O, tabiatı kendi dönemine kadar görülmemiş ölçüde müstakil bir unsur olarak işlemesiyle aykırı; insana yaklaşımıyla hümanist; evren ve yaşam karşısında mistik; özgür ve arayışa meyilli kişiliğiyle de orijinal bir şairdir.

Galib de şiirinin diğer şairlerinkinden ve dönemin şiir anlayışından çok farklı bir çizgide olduğunun bilincindedir. O, geleneksel şiir kalıplarının dışında nitelikli bir şiir anlayışı ve kendine özgü bir üslubu olduğunun, incelediği konuların arayışa meyilli yaradılışına yakışır felsefi bir öz taşıdığının bilincindedir. Bu yüzden şiirine konu ettiği, insan anlağını zorlayan konuların kendisine bir yerlerden ilham edildiğini belirtir:

Tüm bu temalar *Galib*, gaipten gelir aklıma
Divitimin çıkırtısı meleklerin sesidir aslında.

Atalarının kalıtı olan Urdu dilini bir nevi kimliği olarak gören ve onu zirveye ulaştıran bu *efsane* şair, Türk soyuna mensup olduğundan gururla bahseder. Orta Asya Türklerinin Hindistan'da kurdukları saltanatların sonuncusu olan Babür saltanatının hizmetine giren dedesi, babası ve amcası onun için övünç kaynağıdır. Hem şiirlerinde, hem nesir yazılarında ve hem de yaşam tarzında, Türk olmanın onda bir nevi ayrıcalıklı statü ve üstünlük duygusu yarattığı görülür. Galib, atalarını ve kendini tanıttığı yazıda, Türk soyundan olduğunu; dedesi, babası ve amcasının saltanatın askeri yönetim kademelerinde üstlendikleri görevlerden ve bıraktıkları mirastan detaylıca bahseder. "Esedullah Han Galib; soyu Mirza^[2], Selçuklu Türkü, Sultan Berkayaruk Selçuki'nin^[3] evlatlarından. Dedesi Koukan Beg Han, Şah Âlem^[4] zamanında Semerkant'tan Dilli (Delhi)'ye geldi. Elli atlı birliği ve flamasıyla sultanın hizmetine girdi. Şimdi Samru'nun hanımına ait olan birkaç köyden oluşan arazi ona tahsis edilmişti. Esedullah Han'ın babası Abdullah Beg Han, Dilli'yi bırakıp Ekberabad'a (Agra) yerleşti. Esedullah Han burada dünyaya geldi. Doğum tarihi 8 Receb 1212 Hicri^[5] Pazar'dır. Abdullah Beg Han, Alvar'da Raca Buhtaver Singh'in hizmetine girdi ve orada kahramanca savaştığı bir çatışmada öldürüldü. O zamanlar Esedullah Han beş-altı yaşlarındaydı. Öz amcası Nasrullah Beg Han, Marhataların Ekberabad eyaleti yöneticisiydi. 1803'te General Leek, Ekberabad'a saldırınca Nasrullah Beg Han şehri teslim etti ve onun emrinde çalışmaya başladı. General Bey de onu 400 atlı birliğe komutan tayin etti ve 1.700 rupi maaş belirledi. Daha sonra kendi kol gücüyle sabırlı bir çalışma sonunda Bharatpur yakınlarındaki iki büyük köyü ele geçirince General Bey o iki köyü adı geçen kahramana daimi olarak verdi. Ancak Nasrullah Beg Han, arazinin tahsis edilmesinden on ay sonra, talihsiz bir kaza sonucu filden düşerek öldü. Arazi hükümete geçti ve yerine nakit para tahsis edildi. Mirasçılar arasında paylaştırılan paradan bu şahsa (Galib) yılda 700 rupi düştü. Şairlikte

büyük bir yeteneği var. Sadece şiirde değil nesirde de üstün bir yeteneğe sahiptir..." Farsça dîvânında soyundan ve anavatanından övgüyle söz eder:

Galib, kutsal Turan toprağındanız
Yani soy bakımından haşmetliyiz.

Türk oğluyuz ve soy olarak
En yüce ulusun mensubuyuz.

Türk boylarından Aybeklerdeniz
Bütünlük bakımından ayın on katıyız.

Atalarının askerlik mesleğinden gururla söz etmesine rağmen Galib'in ata mesleğine ilgi duymaması ilginçtir. Galib otoritesi Gulam Resul Mehr şu görüştedir: "Tespitime göre babası ve amcası, o henüz küçük yaştaiken ölmeseydiler, Galib'in ata mesleği olan askerlik yerine tüm yaşamını şiir ve edebiyata hizmet etmeye adanması için fırsat bulma olasılığı yoktu. Babası ve amcası daha uzun yaşasaydılar, şiirin bu paha biçilmez hazinesinin askerliğe feda olması ağırlıkla muhtemeldi. Ancak yaratıcı, dünyanın bu nadir varlığına başka bir iş yaptırmak iradesindeydi. Bu yüzden Galib'i ata mesleğine sokabilecek en önemli araçlar, o henüz çocukken dünyadan ayrıldılar. Galib askerliğe girseydi ve erişebileceği en büyük ilerlemeyi sağlasaydı bile ancak amcası gibi *risaldar*^[6] veya dedesi gibi *kumidan*^[7] olabilirdi. Ama Efrasiyab, Tuğrul, Sancar, Alparslan ve Melik Şah'ın saltanat ve hükümdarlıkta elde ettiği makamı, o şiir ve edebiyatta kazandı. Bugün biz, Tersim Han, Abdullah Beg, Nasrullah Beg ve Houca Gulam Hüseyin isimlerinden haberdarsak Galib'in ataları oldukları içindir."

Galib'in, bir asker olarak saltanat hizmeti görmesi yerine, bir edebiyatçı olarak Urdu diline hizmet etmesi, bu dile parlak bir kader yazıldığıının açık kanıtıdır. Şiir ve nesirde Urdu edebiyatına eşsiz bir hazine bırakarak sadece atalarından daha değerli ve kalıcı izler bırakmakla kalmadı, Mehr'in belirttiği gibi onların adlarının yaşamasını da sağladı. Öte yandan Galib de ataları gibi son Hint-Türk sultanı Bahadur Şah Zafer'in hizmetinde bulundu. Asker olarak değil ama şair, eğitimci ve bilim adamı olarak saltanata hizmet etti. Galib, Türk soyundan olmayı sadece bir üstünlük ve gurur kaynağı olarak görmekle kalmaz, bu üstünlük ve gurur duygusunu somutlaştırıp yaşamının her alanında ön plana çıkarır. Ayrıca, Hindistan ülkesinde yaşayan Türk soyundan gelen herkese büyük bir bağlılık duyduğu eleştirmenlerin ortak görüşüdür.

Urdu dilinin efsane şairi olarak kabul edilen bu dâhi edebiyatçının yaşamı çeşitli sıkıntılarla geçti. Babası öldüğünde henüz beş yaşındaydı. Galib'in bakım ve eğitimini öz amcası Mirza Nasrullah Beg Han üstlendi. Nasrullah Beg Han, Hindistan'daki İngiliz ordusunda yüzbaşı olarak görev yapmaktaydı ve üstün hizmetlerinden dolayı geniş bir arazi tahsis edilerek ödüllendirilmişti. Ancak Galib henüz dokuz yaşındayken amcası da vefat etti. "Ud-e Hindi" mektup derlemesine Galib biyografisi yazan Seyyid Murtaza'nın şu tespiti ilginç bir Galib portresinin izlerini taşımaktadır. "Amcası ve dedesi varlıklı kişilerdi, bu yüzden Galib'in yetişmesi için iyi bir ortam yoktu. Bunun sonucunda Galib oyun, kumar, hovardalık, eğlenceye meyletti. Galiba hem bu yüzden, hem de mali durumu iyi olduğu için Nasrullah Beg'in hanımı 13 yaşına basan Galib'i, Navab İlahi Bahş Han'ın 11 yaşındaki kızı Umrau Begüm ile evlendirdi."

Galib'in evlilik hayatına ilişkin yazılarda, bu sürecin genellikle sorunsuz olduğu yönünde ifadeler rastlanır. Hem kendinin hem de amcası Nasrullah Beg Han'nın damadı olduğu Loharu^[8] ailesinin sosyal statüsüne ve varlıklı bir aile olmasına bakıldığında belki iyi bir evlilik yaptığı düşünülebilir. Ancak Galib'in mektuplarına bakıldığında evlilik hayatında sorunlar olduğu ve hem eşi hem de evlilik yoluyla edindiği akrabalarıyla anlaşamadığı görülmektedir.

Loharu sülalesinin ta baştan beri Galib'e yakın davranmadıkları bilinmektedir. Özellikle kayınpederi, yetim kalan ve çocuk yaşta evlendirilen Galib'i korumadı. Hatta Galib'e aileden kalan devlet maaşına, gerçek vârislerden olmayan kişilerin de ortak edilmesine, karısı dahil, ailesinden kimsenin itiraz ettiğine ve bu hakkı Galib'e kazandırmak yolunda aileden birinin çaba gösterdiğine dair bir kanıt mevcut değildir. Anis Nagi'nin saptamasına göre Galib, özellikle hayatı boyunca onu zorlayan parasal konularda kimseyi affedecek bir psikolojide değildi. Bu durumda eşine de bilinçaltında bir öfke duymaktaydı. Öte yandan Galib ile eşi arasında ev içinde de çeşitli anlaşmazlıklar vardı. Galib hep kiralık evlerde yaşadı, ne zaman yeni bir kiralık konut arasa iki ayrı konak kiralardı. *Dîvânthane* dediği konutta kendi yaşar, dost ve ahbabını ağırlardı, *mehelsera* dediği diğerinde de eşi yaşardı. İki ayrı konak kiralamakta Galib'in gösterişli yaşama isteğinin de rolü olmakla beraber, aynı evde yaşamalarına engel olan ve zorunluluk gibi görünen bazı farklı yanları vardı. Pek çok konuda tartışan ve birbirlerinden duydukları bıkkınlıktan dolayı sabırsızlıkla ölümlerini bekleyen iki kişiydiler. Mehdi Mecruh'un, veba salgınının Delhi'de yaygın olup olmadığını sorduğu mektubuna Galib'in verdiği yanıt ilginçtir: "Veba var mı ki, az mı, çok mu olduğunu yazayım? 66 yaşında bir adam, 64 yaşında bir kadın; bu ikisinden biri ölseydi derdik ki, ha evet, veba salgını var..." Galib'in evlilik yaşamının mutsuz geçmesinde eşiyle anlaşamamasının yanı sıra vârisiz kalışının da önemli bir etken olduğu düşünülebilir. 30 yaşına gelene kadar kız, erkek 7 çocuğu dünyaya geldi. Ancak hiçbiri 15 aydan fazla yaşamadı.

Erken yaşta yapılan evlilik Galib'in yaşamında önemli aile içi sorunların yaşanmasına sebep olduğu gibi, ufkunun açılmasında da önemli rol oynadı. Agra'da doğan ve bu evlilik gerçekleşmeseydi belki hep orada kalacak olan Galib, dönemin sanat ve edebiyat merkezi Delhi'ye yerleşti. O zamana kadar küçük bir çevrede *Esed* mahlasıyla tanınmaktaydı. Kayınpederi Navab İlahi Bahş Han'ın dostlarıyla oturma kalka şiir zevkini ve deneyimini artırdı. Dönemin bilim alanları olan astroloji, geleneksel tıp, tasavvuf, din, aruz, kafiye, gramer, dil, lügat gibi konularda eğitim aldı ve birçok dîvân üzerinde çalışarak Fars edebiyatı ile yakından ilgilendi. Galib'in gençlik yıllarında iyi bir eğitim aldığı ve müreffeh bir yaşam geçirdiği anlaşılmaktadır. Ama bu dönem çok uzun sürmedi; ata mirası araziler hükümetçe geri alındıktan sonra gelir düzeyi düştü ve tefecilerin eline düşüp borç batağına saplandı.

Urdu edebiyatının efsanesi olarak anılan Galib'in tüm yaşamı ne yazık ki maddi sıkıntılar içinde geçti. Hayatı boyunca kafasını en çok meşgul eden, çözmek için yoğun çaba harcadığı en belirgin sorunu, geçim sıkıntısıdır. Dostlarına yazdığı mektuplarında maddi sıkıntılarından sıkça bahsettiği ve onlardan yardım istediği görülmektedir. Buna rağmen, atalarına yakışır yaşam tarzından ödün vermeden, gerçek bir zengin ve yerel yönetici sınıfı olan navablar gibi yaşamaya özen gösterdi. Ama navab lakabına sahip varlıklı ailesinin yaşam düzeyini sürdürmeye çalışması, daha büyük mali sıkıntılara sürüklenmesine sebep oldu.

Galib rahat yaşamaya düşkün biriydi ve yaşamını istediği düzeyde sürdürebilmek için yapabileceği her şeyi yaptı: Kişiliğine hiç uygun düşmese de zaman zaman kaside yazdığı oldu. Delhi içinden ve dışından birçok öğrencisi vardı; şiir hocalığı ve şiir ıslah karşılığı bir miktar gelir elde ediyordu,

ama bunlar düzenli gelir kaynakları değildi. Hiçbir gelir kaynağının kalmadığı ve maddi sıkıntıların had safhaya ulaştığı 1857 ayaklanması sonrasında, eşinin takılarını, hatta evinde ne kadar değerli eşya varsa satmak zorunda kaldı. Galib, bu durumda bile yanında çalışanları ve kendine muhtaç olanları kaderlerine terk etmedi. Atalarından kalan mirası ve gelir kaynaklarını tekrar elde edebilmek için çeşitli girişimlerde bulundu. Resmi yollardan hakkını aramak için o zamanlar İngiliz yönetiminin merkezi olan Kalkutta'ya yola çıktı. 1827 yılıydı. Bu yolculuğa başladığında 29 yaşındaydı ve şiirdeki şöhreti tüm Hindistan'a yayılmıştı. Buna güvenerek işlerin yolunda gideceğine inanıyordu. Ancak hiçbir şey umduğu gibi olmadı.

Galib'in yaşamını etkileyen olumsuzluklar sadece sosyal ve ekonomik olmakla sınırlı değildi. Bunların yanında o dönemin olumsuz siyasi gelişmeleri vardı. Galib döneminin ve Hindistan tarihinin en önemli siyasi gelişmesi kuşkusuz 1857 yılında İngiliz sömürmesine karşı girişilen bağımsızlık hareketidir. İngilizlerin "isyan" olarak tanımladıkları ayaklanmanın yerli halk üzerindeki etkileri tamir edilemez bir şekilde oldu. O dönemin tanığı ve ayaklanmanın acı sonuçlarını yaşayan biri olan Galib, ayaklanmayı *resthiyz-i bica*^[9] olarak tanımlamaktadır. Başarısızlıkla sonuçlanan bağımsızlık girişiminden sonra İngiliz yönetimi, isyanın hesabını sormaya başladı. Galib, özellikle Müslümanlar aleyhine gittikçe ağırlaşan gelişmelerden kendini ve çevresindekileri korumak için yoğun çaba harcadı. Daha önce saray çalışanlarından biri olduğu için İngiliz gazabına uğrayacağı korkusu içindeydi.

Delhi'yi terk etmek zorunda kalan arkadaşlarına yazdığı mektupları hem tarihe not düşen önemli vesikalardı hem de Urdu nesrinde çığır açan edebiyat ürünleriydi. Yakın dostu Tufta'ya yazdığı mektubunda korku ve tedirginlik içinde olduğu açıkça görülmektedir. "... Benim durumuma gelince, saltanat kayıtlarında adıma rastlanmadı. Herhangi bir muhbir hakkımda kötü bir haber vermedi. Şimdiki yöneticiler şehirde olduğumu biliyorlar. Kaçak değilim, saklanıyor değilim, çağırıldım, soruşturmaya uğramadım... Mayıs ayından beri maaş alamadım. Düşünsene bu on ay nasıl geçmiştir. Sonumuz belli değil, ne olacak? Yaşıyorum ama yaşam vebal... Cumartesi, 3 Ocak 1858, gün ortası." Galib'in bu mektupta yansıyan bireysel korku ve tedirginliği aslında tüm ülke halkının ortak ruh haliydi. Zira İngiliz yönetimi ayaklanmayı bastırdıktan sonra "intikam" alma işine başlamıştı ve intikam, ayaklanmanın merkezi Delhi ile sınırlı değildi. Ancak "intikam" eylemi saltanat merkezi Delhi'de daha şiddetliydi; kadın, erkek, yaşlı, çocuk, suçlu, suçsuz ayrımı yapmadan, adeta sınırsız bir öfkenin çılgınca dışavurumu şeklinde gerçekleşmekteydi. Ekim 1858'de Anvaruddevla Şefik'e yazdığı mektubunda başından geçenleri anlatma hasretiyle yanıp tutuşmaktadır: "Yüzümü tırmalıyor, saçlarımı yoluyorum; çok şey yazmak istiyorum, yazamıyorum. Ey Rabbim, senden istediğim sonsuz yaşam değil; önce Anvaruddevla'ya kavuşayım, başımdan geçenleri anlatayım, sonra al canımı!"

Galib, yaşamındaki bütün olumsuzluklarla yana yakıla mücadele etmesine rağmen 1857 sonrası kapıldığı karamsarlığı yaşamının sonuna kadar üzerinden atamadı. Zira bir yanda hayatının tek sağlam dayanağı olan dostlarından ayrı düşmüş, diğer yanda geleneksel şiirin hamiliğini yapan *derbar* ve şiir mahfilleri artık kalmamıştı. Gelecekte ne olacağı hakkında hiçbir fikri yoktu; korku, tedirginlik ve karamsarlık içinde yaşamını sürdürdü. "... Bu naçiz, kendini bildiğinden beri şiirle uğraştı. Sonra orta yaşlarında, Delhi saltanatının hizmetine girip bir süre aynı yolda kalemini çalıştırdı. Şiir ve nesre âşık ve yatkınım... Artık ne Farsça fikri, ne Urdu zikri. Ne dünyadan bir beklenti ne ahretten ümitli. Bir ben ve dinmek bilmez hüsrân acısı... 69 yıldır bu dünyadayım. Daha ne kadar yaşarım? Bir Urdu dîvân, bin-bin iki yüz beyitlik; bir Farsça dîvân on bin küsur beyitlik; üç nesir kitabı. Bu beş kitap basıldı, daha ne diyeyim? Ne methiyelerime karşılık, ne gazelime övgü gördüm..."

Galib'in eserleri bu mektubunda bahsettikleriyle sınırlı değildir. Vefatından sonra da yayımlanan çok sayıda eseri vardır. Urdu eserleri: *Dîvân-i Ğalib* (Şiir). *Kadirnama* (Temel Farsça ve Arapça eğitimi). *Katı-i Burhan*, *Lata'ef-i Ğaybi*, *Savalat-e 'Abdulkerim*, *Nama-i Ğalib*, *Tiğ-i Teyz* (Sözlük eleştirisi). *'Ud-e Hindi*, *Urdu-e Mu'alla*, I, II, III., *Makatib-i Ğalib*, *Nadirat-i Ğalib*, *Hutut-i Ğalib*, *Ğalib ki Nadir Tehririn*, *Nadir Hutut-i Ğalib* (Mektup derlemeleri). Farsça eserleri: *Dîvân-ı Ğalib*, *Kulliyat-i Ğalib*, *Mesnevi-i Abr-ı Goherbar*, *Sebed Çin*, *Du'a-e Sabah* (Şiir); *Panc Aheng* (Dil-üslup). *Mihr-i Nim Ruz*: (Timur tarihi); *Destenbu* (1857 Günlüğü). *Nikat u Rikkat-ı Ğalib* (Eğitim); *Kulliyat-i Nesr-i Ğalib*, *Muteferrikat-ı Ğalib*, *Gayr Matbu'a-e Tasanif-i Ğalib*, *Ma'dum Tasanif-i Ğalib* (Çeşitli yazılar). *Katı-i Burhan* (Sözlük eleştirisi).

Döneminin ve geleceğin en büyük şairi Galib, tutkunu olduğu şiir ve edebiyattan umduğunu bulamadı. Hepsinden önemlisi kimse hak ettiği ölçüde şiirini anlayamadı; öte yandan şairliğin ona ne somut bir getirisi oldu ne de saygınlığını artıran bir işlevi. Hastalıklar, çaresizlikler, yaşamının ve şiirinin ziyan olduğu duygusuyla dayanma gücünü kaybetti. Galib, yaşamdan bezgin ve dönemin şair kitlesine kırgın biri olarak ne bir nasihat, ne bir vasiyet; ama paha biçilmez bir şiir hazinesi bırakarak bu dünyadan göçtü.

Dostlarına bıraktığı veda yazısında son durumunu şöyle ifade eder: "Keder saldırısından kurtuluş yok, alıcı nesir yazmaya beyin kalmadı. Gerçi köşesine çekilmiş ve tükenmiş biriyim ama ta başından beri olduğu gibi sayısız ahbap sahibiyim. Her taraftan mektuplar geliyor, cevapları gidiyor buradan. Islah için gelen şiirler ıslahtan sonra gönderiliyor.

O beylerin çoğunu ne tanırım, ne de onlar beni gördüler. Aramızda bir gönül bağı ve ruhani yakınlık olduğu doğru, ancak uzaklardaki bu beyler benim halimi nereden bilsinler. 71 yıllık kitabın son faslının hali şu: 10-15 yıldır ağır ışitir oldum ve iştahsızım, bu iki illet günbegün arttı, hafıza zayıflaması da cabası. Yaş ilerledikçe bu arazlar da ilerledi. ışitme durumuma gelince; kalem ve divitle birlikte bir tomar kâğıt yanımda durmakta. Ziyarete gelen dostlarımın hal hatır sormaktan başka söyleyecekleri şey olduğunda yazıp gösteriyorlar. Ben onlara sözlü cevap veriyorum. Beslenmem ise, sabah 8-10 badem ezmesi, öğlen bir kilo kadar et suyu. İki vakit yemekle gün geçiyor. Ya da iki üç kızartılmış kebab. Unutkanlık had safhada. Ellerin titremesi, baş dönmesi ve zayıf görme, bunlar yeni başladı...

Akmal Ahbar ve *Aşraf-ul Ahbar* yöneticileri –ki benimle hep görüşür ve halimi bilirler– yazdıklarını tasdik edip bu özrümü gazetelerinde yayımladılar. Yarın diğer gazete, matbaa ve yazıcılar bu yazıya gazetelerinin sayfalarında yer verirlerse, bu *fakir* onlara müteşekkir kalacaktır. Bunu yayımlatmaktaki amacım, dostlarımı durumumdan haberdar etmektir. Mektubunun cevabı veya ıslah için gönderdiği gazeli gecikenler olursa beni sıkıştırmasın ve eğer hiç ulaşmazsa şikâyet etmesin. Dostlarıma hizmette asla kusur işlemedim ve memnuniyetle bunu yapmaya çalıştım. İyice elden ayaktan düştüm, ne duyu kaldı, ne de güç; artık söylenecek bir şey kalmadı. Houca Vezir'in dediği gibi, 'Ben vefaya devam ediyorum, ama yürek vefa göstermiyor.'

Benim yüzümden biri acı, üzüntü çekmişse, artık Allah affetsin. Genç olsaydım dostlarımdan sağlığıma dua etmelerini dilerdim, bu yaştan sonra bağışlanma duası etmelerini diliyorum. Galib."

Elimizdeki dîvân, Galib'in bizzat yaptığı bazı düzenlemeler ve değişik isimlerle Galib'in sağlığında altı kez yayımlandı. *Dîvân-ı Ğalib Cedid*, *Biyaz-ı Ğalib* be *Hatt-ı Ğalib*, *Dîvân-ı Ğalib* be *Hatt-ı Ğalib*... Bu baskılarda, ilk baskı olan *Nusha-i Hamidiye*'den çok sayıda gazel ve diğer şiir türlerinden

birçok beyit dîvândan çıkarılmıştır. Bazı gazellerin bir iki beyitten oluşması bu yüzdendir. Çevirimize esas olan dîvân, başta Gulam Resul Mehr olmak üzere tüm Galib otoritelerinin esas aldığı dîvândır.

Celal Soydan

— *GAZELLER* —

Nakş feryadi he kis ki şuhi-i tahrir ka

Kağzi he peyrahen her peykar-i tasvir ka

Feryat eden nakış, hangi yazının şuhluğunu yansıtır?

Resmedilen her suretin giysisi kâğıttandır. [\[10\]](#)

Firkat demlerinde çekilen meşakkati hiç sorma;

Geceyi sabah etmek, dağı delip süt nehri akıtmaktır.

Katledilme isteğine kaptırmışlığım görülmeye değer;

Sevgilinin kılıcının ağzı da sırtından ileri taşmaktadır.

Duyular istedikleri kadar kavrama ağı sersin

Fikirlerimi anlamak Anka kuşu yakalamaktır.

Esirlikte de Galib ayaklarımın altında kor var gibiyim,

Ateş yemiş tüydür, ayağıma vurulan zincirdeki halkalar.

Cuz kays aur koi na aya bah rue kar

Sahra, magari, be tangi-i çeşm-i husud tha

Mecnun'dan başka kimse isim yapamadı,

Sahra, haset içindeki göz kadar dardı.

Sürekli iç yangınları kalpte kara lekeler yarattı

Belli oldu ki kara lekelerin sermayesi dumandı.

Hiç olmazsa rüyamda seninle aşk meselemizi konuştuk,

Gözüm açıldığında ne kaybetme, ne kazanma vardı.

Gönül dertleri mektebinde ders almaktayım henüz

Ancak daha *reft* gitti, *buud* vardı.

Kefen, üryanlık ayıbı lekelerini sakladı,

Yoksa varlığım her libasta insanlık adına ardı.

Keski olmaksızın ölemedi Ferhat, ey *Esed*![\[11\]](#)

Belli ki gelenekler sarhoşluğundan kurtulamadı.

Kahte ho na den ge ham, dil agar para paya

Dil kahan keh gum kicie, ham ne mudda paya

Diyorsun ki vermem gönlünü, bulursam bir yerde
Bende mi ki kaybedeyim? Anladım gönlüm kimde.

Aşk sayesinde varlığım yaşamın tadını aldı,
Dertlerine deva buldu, ama düştü devasız derde.

Dost kılıklı düşmandır gönül; güvenilir mi ona hiç?
Ağlayışları sonuçsuz kaldı, ahları etkisizdir her yerde.

Sade ve kurnaz; kendinden geçmiş ama farkında,
Cüreti dener durur güzellik, umursamazlık içinde.

Gönül tomurcuğu yine açmaya koyuldu bugün
Onu kan döker gördüm; hep buldum kayıp halde.

Gönül hali belli değil, ancak şu kadarını bilirim;
Ben defalarca kaybettim, sen defalarca ettin elde.

Nasihatçinin sözleri yarama tuz ekmekle kaldı,
Biri o zata sorsa, "Bundan ne zevk aldın?" diye.

Dil mera soz-i nihan se be muhaba cal geya

Atış-i hamuş ki manend goya, cal geya

Gönlüm gizli bir acıyla korkusuz yandı,

Sanki küllenmiş ateş misali yandı.

Gönlümde ne vuslat düşüncesi ne yâr isteği kaldı

O evi öyle bir ateş sardı ki ne varsa yandı.

Ben fanilikten de ileri bir aşamadayım, ey gafil

Yakıcı ahlarımla Anka kuşunun kanadı defalarca yandı.

Fikirlerimin tek bir zerresi bile yakıp kavurur;

Birazcık divanece düşünmeye dalmıştım ki, sahra yandı.

Gönül kalmadı, yoksa gösterirdim rengârenk dağlanmışlığı

Ondaki meşaleleri ne yapayım, onu o hale getiren yandı.

Bir ben ve üzüntüler arzusudur geri kalan Galib, zira

Görüp ehli dünyanın riyakârlığını, gönül yandı.

Şouk har rang, rakib-i ser u saman nikla

Kays tasvir ke perde min bhi uryan nikla

Aşk, her durumda mala mülke düşman çıktı,
Mecnun, resim perdesi altında da üryan çıktı.

Yarası, kalpteki darlığı yok edemedi ya Rab!
Ok da kanat çırparak kurbanın bağrından çıktı.

Gül kokusu, gönül feryadı, meşale dumanı:
Hangisi çıktıysa mahfilinden, perişan çıktı.

Gönlüm hasretle dolu; kederlerle bezeli sofram
Dostlarımın dişine damağına uygun çıktı.

Fanilik öğrencisiydi zoru seven himmetim,
Ne talihsizlik ki bu iş de pek âsan çıktı.

Yürek ağlayışı tekrar bir hengâme kopardı Galib,
Ah! Önce damla çıkarmamıştım, şimdi tufan çıktı.

Dhamki min mar geya, co na bab-i neberd tha
İşk-i neberd peyşah, talebgar-i mard tha

Savaş erbabı olmayan kişi korkusundan öldü
Aşk savaşçılığı, mertlere gerek duymaktaydı.

Yaşarken ölüm korkusuna kapılmış haldeyim
Rengim, atmadan önce bile sapsarıydı.

Vefa nüshaları derlemekteydim ben
Düşüncelerimin tamamı henüz dağınıktı.

Ta kalpten ciğere kadar kan denizi sahilidir şimdi
Bu güzergâhta evvelce gül cilveleri vardı.

Aşk acısının keşmekeşi biter mi hiç?
Kalp yok olup gitse bile, yok oluşu kalp için azaptı.

Dostlar divanelik halime tam çare bulamadı
Zindanda bile düşüncelerim hep çöllerde dolaştı.

Bu kefensiz ceset yaralı Esed'indir.
Allah taksiratını affetsin, özgür bir adamdı.

Şumar-ı subha, marğub-i but-i müşkil pesend aya

Tamaşa-e beyek kaf burden-i sad dil pesend aya

Tespihtekileri saymak müşkülpesent putun hoşuna gitti

Elindeki yüz tane kalbi seyretmek onun hoşuna gitti.

Âşıklıktan aldığım feyizle sonsuz ümitsizlik bile âsan oldu

Zor düğümlerim, düğüm çözme yeteneğimin hoşuna gitti.

Gül seyretme isteğinden kastı o taş kalpli katilin aslında

Gülü değil, onun kan içinde çırpınışını seyretmektir.

Cerahat hediye, elmas armağan, yürek yaraları inayeti aşkın

Kutlu olsun Esed! Dert düşkünün gönlünün dileği gerçekleşti.

Deher min, nakş-i vefa, vech-i teselli na hua

He yeh voh lafz keh şerminda-e mani na hua

Dünyada vefa yazısı teselli sebebi olmadı

Bu öyle bir sözcük ki, asla anlamını bulmadı.

Yeni çıkan saçlar serkeş kâküllerini bastıramadı

Bu zümrüt bile o kara yılanların rakibi olamadı.

Bağlılık acısından ebediyen kurtulmak istedim

O zalim benim ölmeme bile razı olmadı.

Gönül mey ve kadeh hayali patikasında hiç olmazsa,

Nefis, takva menzili caddesinde yolcu olamadı.

Senin buluşmaya söz vermemene bile razıyım, böylece

Kulaklarım o güzel teselli sesine minnettar kalmadı.

Bu talihsizliğimi kime şikâyet edeyim?

Ben ölme dileğinde bulundum, yazık o da olmadı.

Dudağının hareket etmesiyle can teslim etti Galib

İsa mucizesi bile ölümcül güçsüzlüğüme rakip olmadı.

Sitaişgar he, zahid is kadar, cis bağ-i rizvan ka

Voh ik guldasta he, ham behudon ke tak-i nisyan ka

Zahidin o kadar övdüğü cennet bahçesi

Rafta unutulmuş çiçek demetidir biz rintler arasında.

Nasıl ifade edeyim müjgânın açtığı delikleri

Her bir kan damlası mercan tespihi tanesidir.

Katilin debdebesi feryatlarımı engelleyemedi

Ney kamışına dönüştü çöp dişlerimin arasına.[\[12\]](#)

Dünya dertleri fırsat verseydi bir gösteri yapardım;

Yürekteki yaralar, içinde meşaleler yanan kaplar gibidir.

Yansımaların aynada öyle bir görüntü yarattı ki

Sanki şebnemler âleminde güneş ışınları parıldadı.

Kimyamda kendim için kötü bir yön saklıdır;

Çiftçinin yakıcı çabası, mahsul için yıldırımdır aslında.

Evimin her yanını ot sardı, şunun viraneliğine bak

Bekçinin görevi otları yoldan ibaret kaldı.

Katledilmiş binlerce arzu gizlidir suskunluğumda,

Ben sönmüş bir meşaleyim kimsesizler mezarlığında.

Yâr hayali yansımalarından bir görüntü olsun, henüz baki,

Bu sönmüş gönül hücre gibidir Hz. Yusuf'un zindanında.

Öyle anlaşılıyor ki geceyi rakibin kucağında geçirdin

Yoksa tebessüm etmenin sebebi nedir rüyamda?

Kim bilir kimlerin kanını su gibi akıtmışsındır yine;

Kıyametten az değil kirpiğinin ıslanması âşıkların arasında.

Biliriz fanilik yolunun nasıl gidileceğini Galib,

Âlemin dağınık parçalarının şirazesi bundadır.

X

Na hoga yek beyaban mandgi se, zouk kam mera

Habab-i moca-e raftar he, nakş-i kadam mera

Bir kat etme yorgunluğuyla çöl tutkum dinmeyecektir

Sürat dalgalarındaki kabarcıklar, ayak izlerimdir.

Bahçeyi severdim, ama öyle üzgün haldeyim ki

Gül kokusu dalgalarından canım ağzımdan gelir.

Serapa rehin-i işk u naguzir-i ulfet-i hasti

İbadet bark ki karta hun aur afsos hasil ka

Tepeden tırnağa aşka rehinim, yaşamdan da geçemem

Yıldırıma ibadet ederim ama mahsulüme yanarım.

Kapasiteye bağlıdır saki, meye düşkünlük işi de;

Sen mey deniziysen, ben onu kucaklayan sahilim.

Mahrem nehin he tu hi nevaha-e raz ka

Yan, varna co hicab he, parda he saz ka

Sen kendi yüzünden sırrın nağmelerine vâkıf değilsin

Yoksa burada sır sandığın şey, sazın perdeleridir.

Âşığın solgun rengi erken bahar görüntüsü gibidir,

Sevgilinin naz çiçeklerini açtırdığı dem bu demdir.

Bir yanda sen bir yanda ellere sert bakışlarla bakman

Benimse acısını çektiğim şey uzun kirpiklerindir.

Ahlarımı kontrol altında tutmalıyım, yoksa bu durum

Can eriten bir tek nefesin lokması oluverişimdir.

Badenin etkisinden şişeler yerlerinden zıplamakta

Şişe cambazları gibi oynar meyhanenin her köşesi.

Gönül biraz daha uğraşmamda ısrar eder, zira henüz

O yarı çözülü düğümlere tırnaklarımın minnet borcu var.

Ayrılık acısıyla boğuşmaktan talan oldu gönlüm!

Ki o gönülde Esed, derin sırlar definesi gizlidir.

Bezm-i şehinşah min eşar ka defter khula

Rakhiyo ya Rab! Ye dar-i gancina-e goher khula

Şahlar şahının mahfilinde şiirler dîvânı açıldı

Açık tut ya Rab, inci yağdıran hazinenin kapısı açıldı.

Akşam oldu, tekrar parlak yıldızlar manzarası açıldı,

Öyle bir ihtimamla ki sanki puthanenin kapıları açıldı.

Divaneyim, doğru, ama dostu düşman sanacak kadar değil,

Elde neşter; ama abası açılınca saklı hançeri göründü.

Söylediklerini anlamasam da, sırlarını sezemesem de

Bu az mıdır ki o peri yaradılışlı gönlünce bana açıldı.

Sevgilinin güzelliğini hayal etmeyi sevap işi sayarım,

Bu ecir sayesinde mezarımın içinde cennete bir kapı açıldı.

Yüzünü açmaması öyle bir hal aldı ki görülmüş şey değil;

Yüzüne örttüğü örtü, zülüflerinden daha çok açtı onu.

Kapısında kalmama izin verdi, verir vermez de caydı

Zira izni duymasıyla katlı yatağım kendiliğinden açıldı.

Niye kapkaranlıktır gam gecesi? Yukarıdan belalar inmekte.

Bu gece yıldızların gözleri şaşkınlıkla sadece o yöne açıldı.

Gurbette rahat yok zaten, bir de haberlerin gelişine bak

Memleketten ne zaman mektup gelse, genellikle açıktır.[\[13\]](#)

Ben de onun ümmetindenim, işlerim niye engele takılsın?

O şahın uğruna Galib, kapısız kubbenin kapıları açıldı.

Şeb kih bark-i soz-i dil se, zehra-i abr-i ab tha

Şula-e cavvala, her ik halka-e girdab tha

Gece, yürek yangını şimşeğimle bulutun böğrü delindi

Girdabın halkaları iki ucu yanmakta olan meşaleydi.

Sevgili tam lütufta bulunacakken yağmuru bahane etti,

Burada yastığın pamukları gözyaşı selimdeki kabarcıklardı.

Orada süslenme, her saç teline inci taneleri dizdirmekte

Burada döktüğü incilerle gözler ışığını kaybetmekteydi.

Oradaki mahfilde, gül cilveleri nehrin üzerinde oynar,

Burada gözlerin kirpiklerine kan damlaları dizilmekteydi.

Burada uykusuzluk cinnetinde başı vuracak duvar arayışı,

Orada ise o nazlı hanımın başı ipek yastıklardaydı.

Burada her nefes, yok oluş mahfilinde meşaleler yakmakta

Orada mahfilin zemini gül cilveleriyle parlamaktaydı.

Orada yerden arşa kadar rengârenklik fırtınası esmekte

Buradaysa yerden göğe kadar yakılma faslı okunmaktaydı.

Birdenbire gözlerden kan akmaya başladı, zira

Gönül, acı tırnaklarının kaşımından tat almaktaydı.

Nala-i dil min, şeb, endaz-i eser nayab tha

Tha sepend-i bezm-i vasl-i ğayr, go betab tha

Geceki gönöl feryadımda etki namına bir şey yoktu,
Rakibin vuslat mahfilinin üzerliğıydi, gerçi bitaptı. [\[14\]](#)

Selin gelmesiyle gönöl türlü türlü nağmeler döktürdü,
Çünkü âşığın hanesi, su sesine akortlu bir sazdı.

Dervişlik günlerimle ne kadar böbürlensem azdır;
Dünya hayalim, keyif içinde sincap kürkü yatağındaydı.

Yarım aşkım hiçbir etki gösteremedi, yoksa aşk
Âlemi zerre zerre aydınlatan güneş kadar etkiliydi.

Tutkunlarını bu önemsemezliğin nedendir bugün?
Düne kadar senin de gönlün vefa ve bağlılık babıydı.

O günleri anımsa; o günlerde tuzağının her halkası
Avını bekleyen uyku bilmez gözler gibi gerili, açıktı.

Gece ben engelledim Galib'i, yoksa bakardınız ki bugün
Gökyüzü, akıttığı gözyaşı seli üzerindeki bir kabarcıktı.

Eyk eyk katre ka mucho dena para hisab

Hun-i ciger, vediat-i mujgan-i yar tha

Her bir damlanın hesabını vermek zorunda kaldım;
Bedenimdeki kan, yârin kirpiklerinin emanetiydi.

Şimdi ben bir şehir dolusu matemle yüz yüzeyim
Kırdığın ayna bir tek görüntü göstermekteydi.

Geçtiği sokaklarda cesedimi sürükleyerek dolaştırın,
Zira sevgilinin güzergâhı aşkına can vermiş biriyim.

Vefa çölü serabının dalgalanması halini hiç sorma,
Her kum tanesi su verilmiş kılıç keskinliğindeydi.

Az bilirdim ben de aşk acısını, fakat şimdi denedim,
Azalırmış, ama yerine dünya dertleri vardı.

Bas kih duşvar he her kam ka asan hona

Admi ko bhi muyesser nehin insan hona

Pek zordur her işin âsan olması

İnsana da nasip olmaz insan olması.

Gözyaşlarım yuvamı sele verme peşinde

Evimin her yerinden damlar viran olması.

Ey tutku divaneliğı ki sen her an beni

Hep o yana sürüklersin bir de kendin şaşıırırsın.

Güzellik, kendini seyredecek göz talep eder,

Aynadaki çizgilerin isteğı, aynaya müjgân olmaktır.

Katilgâhta aşk ehlinin sevinci görölmeye değerdı;

Gözler için bayram anıydı kılıcın kınından çıkması.

Yürekteki mutsuzluk yarasıyla toprak olup gittim

Seyredilsin sevgilinin rengârenk gülistan olması.

Kalp parçasının mutluluğı arzu yarası almak

Yürek yarası için mutluluk, bolca tuzun olması.

Beni katlettikten sonra cefa çektirmeye tövbe etmiş;

Ey, o hemen pişmanlık duyanın pişman olması.

Vah o dört düğmeli elbisenin kısmetine ki Galib;

Yazgısında bir âşığın yakası olmak varsa.

Şeb, humar-i şouk-i saki rusthiz andaza tha

Ta muhit-i bada surat hana-e hamyaza tha

Gece, saki tutkusu sarhoşluğundan ayılma hali kıyametti
Meyin etkisi her yerde gerinmekte olan bir hane gibiydi.

Divanelik dersine adımımı atmamla dünya defteri açıldı
Tutkudaki zirve, iki âlem çölünün parçalarının şirazesiydi.

Bilmem Leyla'yı çölde dolaşmaktan alıkoyan neydi?
Oysa sahra gezgini Mecnun'un sahra hanesi kapısızdı.

Güzelliğin kibirlenmesinin mat oluşunu hiç sorma;
Eller kınaya minnettar, yüz boyanın rehinesiydi.

Feryadım, yürek parçalarımın oluşan kâğıtları yele verdi
Feryadımın ürünü, sayfaları dağınık bir dîvândı.

Dost ğam huari min meri sai fermaven ge kia

Zahm ke bharne talak, nahen na barh aven ge kia

Dostlar dertlerime ne çare bulacaklar acaba?

Yaralarım savana dek tırnaklarım uzamaz mı acaba?

İlgisizliğin sınırları aştı, ey Allah'ın kulu ne zamana dek?

Derdimi anlatırım, cevabın yine, "Ne?" mi olur acaba?

Nasihatçi buyursun gelsin, başım gözüm üstüne.

Biri bana anlatsın; beni nasıl ikna edecektir acaba?

Bugün oraya kılıç kefen kuşanmış halde gidiyorum

Beni öldürmemeye şimdi ne bahane bulacak acaba?

Nasihatçi bana hapsi uygun bulduysa; öyle olsun

Peki, bu aşk divaneliği orada geçecek mi acaba?

Ben zülfün kölesiyim, zincirden kaçar mıyım hiç?

Vefa tutuklusu, zindandan korkar mı acaba!

Şimdilerde bu bölgede aşk kıtlığı baş gösterdi Esed,

Kabul, Delhi'de kalalım ama burada ne yeriz acaba?

Ye na thi hamari kismet kih visal-i yar hota

Agar aur cite rehte, yehi intizar hota

Yâre kavuşurdum, kismetimde yazılı olsaydı,
Hâlâ bekler olurum, hayatım sürüyor olsaydı.

Sözüne bakıp yaşadım; bil ki yalan olduğunu anladım
Mutluluktan ölmez miydim, sözüne güvenim olsaydı?

Senin narinliğinden anladım; verdiğin söz de zayıftır.
Bozamazdın onu asla, eğer sağlam olsaydı.

Benim gönlüme sorsunlar senin yarı gergin okunu
Şu tatlı sızısı olur muydu, kalbi delip çıksaydı?

Nasıl dostluk bu? Herkes nasihat eder durur!
Biri derdime ortak olsa, biri çare bulsaydı.

Oradan öyle kan damlardı ki bir daha dinmezdi
Dert, eğer kıvılcım olup taşın damarında aksaydı.

Dert can yakıcıdır, ama kurtuluş yok; kalp taşıyorum.
Geçim derdi olurdu mutlaka, aşk yarası savsaydı.

Kime nasıl anlatayım, yalnızlık gecesi ne beladır?
Ölmekten çekinmezdim hiç, bir defalık olsaydı.

Ölümüm rezil etti beni, niçin deryaya gark olmadım!

Ne bir kabrim olsaydı, ne de cenazem kalksaydı.

O'nu kim görebilir ki, vahdet içinde emsalsizdir

Mutlaka emareleri olurdu, bir benzeri olsaydı.

Bu tasavvuf meseleleri, bir de yorumun Galib,

Sana veli derdik, şu içme huyun olmasaydı.

Haves ko he nişat-i kar kia kia

Na ho marna to cine ka maza kia

Hırsın peşinde koştuğu neler nelerdir,

Ölüm olmasa, yaşamanın tadı nedir?

Umursamazlığı benimsemekte maksadın ne?

Ey nazlı, daha ne kadar diyeceksin: "Derdin nedir?"

Gereksiz kişilere lütuflarını görüyorum;

İnceden şikâyet edişime bu kırılman nedir?

Cüretkâr bir bakış istiyorum senden,

Temkinli umursamazlıkla sınaman nedir?

Saman alevinin ışığı bir nefesliktir.

Rakibin, vefa namusunu koruması nedir?

Nefesim, mestlik denizinin dalgasıdır,

Sakinin ilgisizliğinden şikâyet nedir?

Giysinden yayılan ıtır kokusu, dayanılmaz!

Rüzgârın onu etrafı yayma acısı nedir?

Her damla yürekten haykırır: "Ben denizim!"

Biz onanız, ne olduğumuzu sorgulaması nedir?

Korkun ne? Sorumlusu benim, buraya bak,
Bakışının öldürdükleri için kan pahası nedir?

Dinle, ey vefa malını talan eden, dinle
Kalbin değerini kırmanın sedası nedir?

Kim o sabır ve dayanma iddiasında olan?
Âşık için sabır, sükûn, metanet lafları nedir?

Ey katil, neden sabrı denemeye kararlısın?
Ey kâfir, gücümü tüketen bu fitneler nedir?

Onun her hali cana kasteden beladır Galib,
Yazıları ne, işaretleri ne, o edaları nedir?

Der hur-i kahr u ğazab cab koi hamsa na hua

Phir ğalat kia he kih ham sa koi peyda na hua

Kahr ve ceza çekmede bir benzerimiz olmadı
Peki, doğru değil mi? Bizim gibisi yaratılmadı.

Kullukta da öyle başına buyruk, gururluyum ki
Döner gelirim, açık bulmazsam Kâbe kapısını.

Güzellikte tek olduğun iddiası herkesçe makul,
Bu yüzden hiçbir parlak yüzlü karşına çıkamadı.

Sevgilimin hasta gözleri gibiyim. Bu onur az mı?
Bunun neresi kötü ki senin hastan iyi olmadı.

Yürekte bir yara olur, dudaktan dökülmeyen feryat,
Toprağın rızkı olur damla, bulmazsa deryayı.

Çektiğim acı emsalsiz, hiç kimse çekmedi.
Peşimdeki mühlik fitne, daha önce ortaya çıkmadı.

Nasıl olur da her tüy kökünden kan sızmaz anlatılırken?
Sızmazsa, Hamza kıssasıdır o anlatılan aşk destanı.

Bir damlada Dicle'yi; detayda tamamı göremediyse,
Çocuk oyunu oldu bu, hakikati görmek olmadı.

Kesin haber geldi, Galib uluorta rüsva edilecek.

Biz de seyretmeye gittik, ama temaşa olmadı.

Esed! Ham voh cunun colangada-e bi ser u pa hein

Kih he ser pence-e mujgan-i ahu puşt har apna

Esed, hiçbir eşyası olmayan bir çöl gezgini divanesidir

Sırtını kaşıyan şey bile çöldeki ahunun kirpikleridir.

Peey nezr-i karam tuhfa he şerm-i na risai ka

Be hun ğaltida-e sad rang dava parsai ka

Allah'ın huzuruna getirdiğim hediye, utancımdır

Yüzlerce farklı günah kanına bulanmış bağlılığımdır.

Güzelliğin seyredilme isteği, vefasızlıkla rüsva olmaz

Yüzlerce göz dikilmiş üzerine, bağlılık iddiasındadır.

Güzelliğinin zekâtını ver güneş gibi, ey gözümün nuru

Ki verdiğin zekât bu dervişanemin meşalesi olsun.

Günahsız sayıp öldürmedin, vebalimi almamak için ama

Masumun kan vebali gibi dostluğumun kanı omuzlarında.

Dilimin dileği, dilsizliğime şükran etme yollarını arar

Elsiz ayaksız olmaktan doğan şikâyetim ortadan kalktı.

Burada gönlümü açtırır, orada güllere koku yükler

Baharın gelmesi benim rengârenkliğimin sebebidir.

Suçlayıcı güzellerin açık ağızları rezillik zinciri oluşturdu

Yokluk âlemine kadar ey vefasız, vefasızlığın konuşulur.

Lafı bu kadar uzatma Galib! Kısaca şöyle yaz geç;

Ayrılık sıkıntılarını arz etme isteklisiyim ben.

Gar na enduh-i şeb-i firkat beyan ho cae ga

Be takalluf, dağ-i meh, muhr dehan ho cae ga

Eğer ayrılık gecesinin gamı beyan edilmezse

Duyguları şahlandıran ay, yüzümün karası olacaktır.

Ayrılık gecesi, safrayı da suya çeviriyorsa böyle

Mehtabın aydınlığı da sele dönüşüp evimi yakacaktır.

Sevgili uyurken ayaklarını öpüverirdim, ama

Korkarım o kâfir bunu yanlış anlayacaktır.

Kalbi vefa için var sanırdım; nereden bilirdim ki

Kalp, ilk imtihan menzilinde feda olacaktır.

Her gönülde Rabbim yerin, sen benden razı gelirsen

Bilirim ki bütün dünya bana lütufta bulunacaktır.

Öfkeli bakışın, edeple kendini tutma eğitimidir, tıpkı

Saman çöpündeki alev, damarındaki gizli kan olacaktır.

Eyvahlar olsun, aramızdaki hesap mahşerde de görülmezse

Ümidimi hep korurum; hesaplaşma orada mutlaka olacaktır.

Faydası ne? Bir düşün Esed! Sen koca adamsın.

Nadanın dostluğu, can için ziyan olacaktır.

Derd, minnetkeş-i deva na hua

Men na açça hua, bura na hua

Derdim deva minneti yükünü almadı;
Ben iyileşmedim, ama fena da olmadı.

Niçin toplarsın rakiplerimi?
Temaşa oldu bu, şikâyet olmadı.

Kısmet denemeye nereye gidelim?
Sevgili bile hançerini eline almadı.

Ne kadar tatlı dillisin sen ki rakip
O kadar küfretmenden bile alınmadı.

Sevgilinin geleceği haberleri dillerde,
Benimse evimde bir çul bile kalmadı.

Acaba Nemrut'un ilahlığı mıydı o?
Kulluğumdan bir hayır çıkmadı.

Yoluna can verdik; can zaten onundu.
Gerçek o ki hakkı eda olmadı.

Yaram kapatıldı, ama kan akışı durmadı
İşim engellendi ama engel olduğu gibi kaldı.

Haydutluk mu bu, gönöl çalmak mı?

Gönlümü çaldı, çaldığı gibi uzaklaştı.

Bir şeyler oku, yoksa diyecekler ki,

"Şair Galib bugün gazel okumadı."

Gila he şouk ko dil min bhi tangi-e ca ka

Guher min mehv hua izzirab derya ka

Aşk şikâyetçidir kalpte bile yer darlığından.

Oysa bir incinin içine sığar denizin tüm hırçınlığı.

Çok iyi bilirim; sen ve mektubuma cevap yazmak!

Ama ben kalemimin zulmüne müptela biriyim.

Hazan ayaklarına kına yaktı, ardında bahar olsa bile

Dünya yaşamı, daimi bir acıdan ibarettir.

Ayrılık acısıyla yanarken, bahçeye götürerek üzme beni

Çiçeklerin gereksiz yere halime gülmelerine katlanamam.

Güzelliğin mahremi olmak için çırpınıyorum henüz

Bedenimin her tüyü görme işine koyulmuştur.

Gönlü, işve ve edalar göstermeden önce verdik gitti

Güzellikten bunları yapmasını bekleyecek sabır nerede?

İçimdeki özlem oranında gözyaşı akıttığımı söylemeyesin

Bilirim nehir suyunun ne kadarı buharlaşır, ne kadarı akar.

Feleğin ettiklerini görünce o zalim gelir aklıma Esed,

Feleğin zulmetmesinde onun tarzı yansımaktadır.

Katre-i mey, bas kih hayret se nefespervver hua

Hatt-i cam-i mey seraser, rişta-e goher hua

Mey damlaları sırf şaşkınlığından yerlerinde donup kaldılar

Kadehteki ölçü çizgisine yan yana dizilen inci oldular.

Aşkına güvenmesinin kavga sebebi olmasına bak;

Başkası ah çekse, döner bana öfkelenir.

Cab, betakrib-i sefer, yar ne mahmel bandha

Tepeş-i şouk ne her zerre pe ik dil bandha

Şenliğe katılma yolculuğu için sevgili devesini eyerledi

Aşk ateşi, yâr yolundaki her zerreye bir kalp yerleştirdi.

Nazar erbabı, şaşırtıcı nazlı güzelliği yansıtan

Aynadaki pası, başı kesilip çırpınan papağan sandılar.

Ümit ve ümitsizlik çatışması, savaş meydanı oluşturdu

Cesaret âcizliği, dilencinin kalbini ele geçirmiştir.

Aşk susuzluğu konusunu henüz ifade edemedi Galib,

Yüreğini açıp deryanın sahili olmasına rağmen.

Men, aur bezm-i mey se yun tişna kam aun

Gar men ne ki thi toba, saki ko kia hua tha

Ben, hem de mey mahfilinden böyle içmeden geleyim?

Ben tövbe etmişsem bile sakiye ne olmuştu peki?

Bir bakış oku ikisini de delip bir ipe dizdi

Kalbimle ciğerimin ayrı ayrı olduğu günler geride kaldı.

Dermansız kaldım Galib, ne yapacağımı bilemez halde

Düğümsüz geçen ömürde tırnaklar düğüm çözecek güçteydi.

Ghar hamara, co na rote bhi, to viran hota

Behr gar behr na hota to bayaban hota

Ben ağlamasaydım da evim viran olmuş olurdu,

Denizin yeri, deniz olmasaydı çöl olmuş olurdu.

Kalpteki darlıktan bu şikâyet ne diye? Bu kâfir kalp

Eğer bu denli daralmış olmasaydı dağılmış olurdu.

Bir ömür yalvardım; mahfile giriş izin verilseydi bari

Talihim olsaydı sevgilinin kapı bekçisi Rızvan olurdu.

Na tha kuçh to huda tha, kuçh na hota to huda hota

Diboya much ko hone ne, na hota men to kia hota

Hiçbir şey yokken Tanrı vardı; hiçbir şey olmasa Tanrı olurdu

Yok etti beni var olmak; olmasaydım ben ne olurdu?

Kederden hissizleşti artık; başın kesilmesine ne gam!

Bedenden kopmamış olsa bile, kucağıma düşmüş olurdu.

Uzun zaman geçti Galib öleli, ama hep aklımızdadır

Her duruma itirazı: "Öyle değil de şöyle olsaydı ne olurdu?"

Yek zerre-i zemin nehin be kar, bağ ka

Yan cada bhi fitila he lale ka dağ ka

Bahçedeki toprağın tek zerresi bile boş kalmamış

Yol bile, sanki çiçek lambalarının fitili olmuş.

Mey olmadan kim dayanabilir dünya gerçeklerine?

Saki ise kadehteki ölçü çizgisinin üzerine çıkmaz.

Bülbülün kapıldığı aşk, gülü güldürüp durur

Aşk dedikleri şey beynin zarar görmesi halidir.

Yeni değil şiir söyleme fikrine kapılış sarhoşluğum

Bu meşale dumanının eski bir tiryakisiyim ben.

Yüzlerce kez aşk bağından kurtulduğumuz oldu.

Ama ne yaparsın, gönül özgürlük düşmanıdır.

Yürek kanı dökmeyen gözün nuru kurur

Bu meyhanenin kurumasını mey giderir ancak.

Senin tomurcuklu bağın gönlüme mutluluk verir

Bahar bulutu varsın isteyen meyhanesi olsun.

Voh meri çin-i cebin se ğam-i pinhan samcha

Raz-i mektub be bi rabti-i unvan samcha

Alnımdaki kırışıklıktan gizli derdim olduğunu anladı

Mektubun içeriğini bağlantısız başlığından anladı.

Bir eliften fazla değil ayna cilacılığım henüz,

Bildiğimden beri bağrımı, yırtmaya başladım.

Yüreğimdaki dert ve keder sıkıntısını hiç sorma,

Öylesine daraldı ki yürek, hapishane sandım.

Kıskançlığım onun salınarak yürümesine dayanamaz

Yüzümdeki her damla teri onu seyreden hayran göz sandım.

Âcizliğimden, onun sert mizaçlı biri olduğu anlaşılır,

Saman çöpünün nabzından ateşin yakış şiddeti anlaşılır.

Aşk yolculuğu esnasında, güçsüzlük dinlenme talebindedir

Her bir adımda gölgemi yatak odası sandım.

Yârin müjgân okundan başarıyla sakınmıştı kalp ölene dek

Bu yüzden ecel okundan kaçınmayı da o kadar kolay sandı.

Onu vefalı sanıp neden gönlünü verdin Esed,

Hata yaptın, sen bir kâfiri Müslüman sandın.

Phir mucche dide-i ter yad aya

Dil, ciger teşna-e ferad aya

Yine yaş dolu gözlerim aklıma geldi.

Yürek, feryada susamış haldeydi.

Kıyamet henüz nefes alamadan

Ayrılıp gidişin tekrar aklıma geldi.

İçimdeki arzunun sadeliğine bak, yani

Yine büyü gözlü yâr aklıma geldi.

Ey gönül hasreti mecburum, bağışla!

Feryat ederdim ama ciğer aklıma geldi.

Yaşam böyle de geçip giderdi ama

Neden geçtiğin yollar aklıma geldi?

Elbette Rızvan'la kavga ettim;

Çünkü cennette evin aklıma geldi.

Ah, feryadımdaki o eski güç nerede?

Kalpten sıkıldım, ciğer aklıma geldi.

Yine senin sokağının yolunu tuttu hayal;

Orada kayıp gönlüm tekrar aklıma geldi.

Uçsuz bucaksız bir viranelik!

Çölü görünce evim aklıma geldi.

Ben de Mecnun'u çocukluğumda Esed

Taşlamaya yeltenmişim ki başım aklıma geldi.

Hui tahir, to kuçh bais-i tahir bhi tha

Ap ate the, magar koi anangir bhi tha

Geciktin; gecikmenin elbet bir sebebi vardı,
Sen geliyordun, ama engelleyen "biri" vardı.

Perişan halimin müsebbibi sen değilsin elbet
Bunda güzel yazgımın da cilvesi vardı!

Eğer beni unuttuysan, yerimi bildireyim;
Hatırla, heybende bir av ganimeti vardı.

Mahpuslukta bile divanen, aynı zülüfleri andı
Elbette zincirin ağırlığından biraz şikâyeti vardı.

Bir ısıltı geçti gözlerimin önünden sırf, yetmez ki!
Konuşsaydı keşke, dudaklarımda sohbet teşneliği vardı.

Ona Yusuf dedim, bir şey demedi, şükür!
Kızsaydı, yaptığımın cezai müeyyidesi vardı.

Ellerin halini görüp neden gönül ferahlamasın
Feryat ederler; ama o feryatlarında etki mi vardı!

Meslekte ayıp olmaz, Ferhat'ı kötülemeyin,
Meslektaş, gencecik ölümüne bir aşk divanesi vardı.

Ben ölmeye hazırdım, yanıma yaklaşmadı, olsun.

Nihayet o şuhun sadağında hiç yoksa bir tiri vardı.

Cezalandırılıyoruz, meleklerin yazdıklarıyla, haksız yere

Yazma anında onların yanında bir şahidimiz mi vardı.

Urdu dilinin tek üstadı sen değilsin Galib,

Derler ki, "Geçmişte bir de Mir Taki^[15] vardı."

Leb-i huşk, der tişnegi murdegan ka

Ziyaretkada hun, dil azurdegan ka

Susuzluktan ölenlerin kuruyan dudağıym

Kalbi kırıkların ziyaretgâhıym.

Hem ümitsizlik hem güvensizlik

Vefa yanılıgısına düşenlerin gönlüyüm.

Tu dost kisi ka bhi sitemgar na hua tha
Auron pe he vo zulm kih much per na hua tha

Ey zalim, sen hiç kimseye dost olmadın,
Bana yaptığın zulmü başkasına yapmadın.

Nahşeb ayı^[16] gibi bütünlenmeden bıraktı onu kader
Güneş henüz sevgilimdeki güzelliğe ulaşamadı.

Mertebe, himmet ölçüsündedir, ezelden verilir,
Bu yüzden gözlerdeki damlalar, inci olmadı.

Sevgilinin boyundaki etkiyi görmeden önce
Ben mahşer fitnesine inanan biri değildim.

Safın biriyim; yârin dargın olmasından mutlu olmakla
Yani aşk hikâyemi tekrarlamama fırsatı olmadı.

Günahlar deryası, suyunun azlığından kurudu
Benim henüz eteğimin kenarı bile ıslanmamıştı.

Ey Esed, yürek ateşim, ateşin kaynağıydı
Henüz ateş, semenderin meskeni değildi.

Şeb kih voh meclis firuz-i halvet-i namus tha

Riştâ-e her şema, har-i kisvet-i fanus tha

Gece, sevgili tek başına edebiyle oturmaktaydı,
Her lambanın fitili, fanus elbisesine batmaktaydı.

Âşığın öldüğü yerin metrelerce çevresinde kına bitmekte;
Bu ne yüce sevgili ayağını öpme hasretiyle ölmektir.

Aşkın hasılı arzuların yarım kalmasından başka şey değildir
Gönlün gönle birleşmesi dudakların "yazık" demesi gibidir.

Aşk derdi hastalığından kurtuluşu nasıl anlatayım;
Sanki hazmetmeye minnet etmeden ciğer kanımı içtim.

**Aina dekh, apna sa munh le ke reh gae
Sahib ko, dil na dene pe kitna ğurur tha**

Aynaya bakıp kendi yüzüyle kalakaldı
Kimseye gönöl vermemekten büyük gurur duyardı.

Kendi ellerinizle vurmayınız ulağın boynunu
Onun suçu yok, bu benim kusurumdu.

Arz-ı niyaz-ı işk ke kabil nehin raha

Cis dil pe naz tha muche, vo dil nehin raha

Aşk dileği arz edecek mecal kalmadı

İftihar ettiğim o gönül kalmadı.

Gidiyorum, yaşamdaki beklentiler acısıyla

Sönmüş meşaleyim; yer edecek mahfil kalmadı.

Ey gönül, ölmek için başka bir çare düşün;

Sende katilin şanına yakışır hal kalmadı.

Kâinatın altı yönüne ayna tutuldu,

Artık, fark-ı nakıs u kâmil kalmadı.

Tutku, güzelliğin tüm perdelerini kaldırdı,

Gözdekinden başka hiçbir engel kalmadı.

Dünya kederleri beni rehin aldı, fakat

Bu hasta gönül hayalinden gafil kalmadı.

Vefa tarlası isteği yüreğimden silindi artık

Zira orada hasretten başka mahsul kalmadı.

Aşk acısından korkmam ama Esed,

İftihar ettiğim o gönül kalmadı.

Reşk kehta he kih "Us ka ğayr se ihlas hayf"

Akl kehti he kih "Vo be mihr kis ka aşna"

Kıskançlık, "Onun elle ilgilenmesi zulümdür" der
Akıl, bırak ilgilensin, o hercai kime yâr oldu ki der.

Dünya kadehinin her zerresi renkten renge bürünür
Mecnun'un çölde dolaşması, Leyla'nın bir işaretiyledir.

Âcizlik erbabı için aşk velvelesi üstünlük kaynağıdır
Zerrenin sahra vüsatinde, damlanın derya olması gibi.

Bir ben bir de şu fırtınalı çılgın kalp parçası ki
Rahatlığa düşman, divane dolaşmaya düşkün.

Birbirimizden şüphe duyup şikâyetçi olmayalım;
Benim başım dizlerimde, sen ise ayna tutkunu.

Baharın her parçası divanelik şirazesine bağlıdır;
Bitkiler arsız, saba dolaşır durur, gül kimseye dost değil.

Ferhat, Şirin'in heykelini yapmak isteyen heykeltıraştı, Esed.
Başını taşla parçalamakla sevgili ele geçmez bilmez mi?

Zikr us perivaş ka aur phir beyan apna

Ban geya rakib ahir, tha co razdan apna

O peri yüzlüden bahis, bir de anlatımım benim
Sonunda rakibim oldu, önceki sırdaşım benim.

Niçin bu kadar mey içti, elin mahfilinde ya Rab
Bugün karar verdi ölçmeye; nedir direncim benim?

Başka merhaleler de kurabilirdik, daha yücelerde.
Arşın ötesinde olsaydı keşke mekânım benim.

Ne kadar rüsva etse de gülerek geçiştiririm,
Ne de olsa yârin kapı bekçisi tanışım benim.

Gönül halimi daha ne kadar yazayım? Gidip göstereyim:
Yara bere parmaklarım; kan revan kalemim benim.

Aşına aşına yok olup gidecektir kapınızın eşiği,
Boşuna değiştirdiniz; bitmez ki secdelerim benim.

Varıp gammazlık yapmasın diye, rakibi de yaptım
Sevgiliden şikâyet etmede taklitçim benim.

Ben neyin bilgesiydim; hangi dalda mahirdim,
Boş yere oldu Galip, felek düşmanım benim.

Surma-i muft nazar hun, meri kiymet yeh he

Kih rahe çeşm-i haridar pe ihsan mera

Bedava göz sürmesiyim, benim değerim budur

Bu, her satın alıcı göze ihsanım olsun benim.

Bana feryat etme izni ver ey zalim,

Yoksa yüzünde yansıyacak gizli dertlerim.

Ğafil, be ham naz hud ara he, varna yan

Be şana-e saba nehin turra geyah ka

Gafil, kendini beğenme yanılgısındadır; oysa burada
Çimenlerin zülüfleri bile saba yeli tarafından taranır.

Kadeh mahfilinden keyif ummayın, zira onun keyfi
Ağa vurup kurtulan bir avdır, bu tuzak hanesinde.

Rahmet olarak kabul ederse garipsememeli
Utancım yüzünden af dileyemediğim günahlarımı.

Katledileceğim yere öyle bir mutlulukla gidiyorum ki
Alacağım yaraları düşününce güllerle dolar gözpınarlarım.

Esed, yakıcı bir bakışa canını bağlamıştır
Pervane vekilidir, senden istekte bulunanın.

Cor se baz aey, par baz aen kia

Kehte hen "Ham tuch ko munh dikhlain kia"

Zulmetmekten vazgeçmiş! Vazgeçer mi görelim.

Diyor ki, "Şimdi sana yüzümüzü nasıl gösterelim?"

Gece gündüz dönüp durmadadır yedi kat gökler,

Oladuracak mutlaka bir şeyler, ne diye tasa edelim?

Düşmanlık bile yapsa muhabbet sayardım onu,

Aramızda bu bile yokken neden ümide düşeyim?

Bu ne hal? Ulağın peşi sıra yârin evine vardım!

Allahım, mektubumu yoksa ben mi götürseydim?

Kan gölü dalgalarının arasında kalsam bile,

Yârin eşiğini bırakıp, nasıl kalkıp gideyim?

Ömür boyu ölümün yolunu gözledim durdum,

Öldüm nihayet. Ne gösterecek bana, bir görelim?

Zat-ı âlileri sorarlar ki, "Galib kimdir?"

Biri söylesin, bu soruya ne cevap vereyim?

Letafet be kesafet cilva peyda nehin kar sekti

Çemen zengar he aina-e bad-i bahari ka

Soyutluk, somutluk olmaksızın kendini gösteremez,

Yeşillik, bahar mevsimi aynasının cilasıdır.

Sahilin çabası deryanın taşmasına karşı koyamaz

Senin saki olduğun yerde kendini tutma iddiası boştur.

İşret-i katra he, derya min fena ho cana

Derd ka had se guzarna he deva ho cana

Damlanın saadeti deryada yok olmaktır.

Dertlerin haddi aşması, derde deva olmaktır.

Seninle birleşmemiz şifreli kilide benzer; yazgımız

Doğru harfler bir araya gelip kilit açılınca, ayrılmaktır.

Dertlere çare bulma savaşında gönül elden gitti;

Düğümü çözme uğraşında sürtünerek aşınıp yok olmaktır.

Şimdi zulüm görmekten de mahrum edildim, ne yazık!

Vefa erbabına bu nasıl bir düşmanlıktır?

Ağlama gücüm kalmayınca gözyaşlarım soğuk ahlara döndü

Böylece anladım ki gözyaşları buharlaşıp çıkmaktadır.

Kınalı parmaklarının düşlerimden çıkması

Etin tırnaktan ayrılması anlamı taşımaktadır.

Bahar bulutlarının yağdıktan sonra açması durumu

Bende ayrılık acısıyla ağlayıp ağlayıp yok olmaktır.

Gül kokusunun senin sokağında dolaşma hevesi yoksa

Neden hızlı esen sabah yelinin yoldaşı olmaktadır?

Parlatılmaya istek duyulduğunu anlayasın diye

Yağmur ayında aynaya bak nasıl pas tutmaktadır.[\[17\]](#)

Gölün cilveleri, algılama yetisi bahşeder Galib

Gözün her renge karşı açık olması gerekmektedir.

XLIX

Phir hua vakt kih ho bal kuşa, moc-i şarab

De bat-i me ko dil u dest-i şena moc-i şarab

Yine vakit geldi artık kanatlarını açar şarap dalgası

Kuğu testilere yüzme yeteneği verir şarap dalgası.[\[18\]](#)

Bahçe erbabının siyah mestliğini hiç sorma zaten,

Üzümün gölgesine varınca hava, olur şarap dalgası.

Şaraba gömülen kişi yüksek talih sahibidir;

Boyunu aşsa da, Hüma kuşu kanadıdır şarap dalgası.

Yağmur mevsiminin mucizesine şaşmamak gerek

Havanın feyziyle, yaşam süreci olur şarap dalgası.

Bu mevsimde her yöne dört mutluluk tufanı yayılır:

Gül kokusu, berrak şafak, sabah meltemi, şarap dalgası.

Bitkilerde öyle bir serpilip gelişme acelesi oluşur ki

Teskin etmek için ona abıhayat verir, şarap dalgası.

Üzümün damarlarında koşturur durur kan olup

Kanının en güçlü kanadını açar şarap dalgası.

Hayalin dolaştığı yollar gül bolluğundan kıpkırmızı

Düşünceme göre tüm bu cilveleri sunar şarap dalgası.

Keyif perdesine bürünüp beyinde dolaşmaya çıkar

Kendi gelişimini seyretmeye düşkündür şarap dalgası.

Tufan gibi tüm âleme yayıldı mevsimin güzelliği

Bir yanda yeni çıkan bitkiler, bir yanda şarap dalgası.

Güzel gül mevsimi, varlık hengâmesinin şerhidir

Damlanın derya yolundaki baş rehberidir şarap dalgası.

Gülün cilvelerini seyretmek aklımı alır götürür Esed

Yine vakit geldi artık kanatlarını açar şarap dalgası.

Afsos kih didan ka kiya rızk felek ne

Cin logon ki thi der hur-i ukd-i guher, anguşt

Yazık ki böceklerin rızkı yaptı kader onları,
İnci halkalarla süslenmeye layıktı parmakları.

Yolculuk anısı olarak yüzük vermemen bile yeter
Boş parmağını gösterirsin, yola çıkacağım vakit.

Yürek ateşiyle yakıcı şiirler yazmaktayım Esed!
Yanar korkusuyla kimse parmağını değdirmesin diye.

Raha gar koi ta kıyamet, selamet

Phir ik roz marna he hazret selamet

Kıyamete kadar salim yaşasa bile kişi

Yine bir gün ölecektir, efendi hazretleri.

Kan içme âdetindeki aşk, yüreğime mektup yazarken

Der ki selametle kalınız efendim hazretleri.

Heveskârın düşmanı, vefa şehidiyim ben

Mübarek, mübarek olsun; selamet, selamet olsun.

Eğer batını idrak gücün yoksa, vazgeç!

Zahiri dünya teması sana mübarek olsun.

Mund gein, kholte hi kholte ankhin, Ğalib

Yar lae mere balin pe use, per kis vakt

Kapanıverdi gözlerim Galib, açılır açılmaz!

Dostlar yâri yanıma getirmişler ama ne zaman!

Amed-i hat se hua he serd co bazar-ı dost

Dud-i şema-i kuşta tha, şayed hat-i ruhsar-i dost

Sakalının çıkmasıyla cansızlaştı pazarı yârin

Yüzündeki karalık belki sönen meşale dumanıydı yârin.

Ey akıbetini düşünmeyen yürek, arzunu zapt eyle

Kim dayanabilmiş görmeye yüzünün şavkını yârin?

Şaşkınlık, evimi nasıl viraneye çevirdi bakınız,

Ayak izi gibiyim, hızında silinip gittim yârin.

Sevgilinin elle ilgilenmesinin kıskançlığı eritti beni

El yüzünden öldüm sonunda, ama hastasıydım yârin.

Mübarek olsun! Onun, dert bilmezin gönlü hoştur artık

Kan dolu gözüm ağzına kadar dolu kadehidir yârin.

Rakibim, yârdan ayrıyken halimi öyle bir sorar ki

Sanki yıllardır dert ortağım, samimi yarenimdir.

Sevgiliye her an ulaşabildiğine inanayım diye

Benimle buluşacağı müjdesini verir yârin.

Bu konuşmalara dayanamam diye şikâyet edince

Amber kokulu zülüflerinin hikâyesine başlar yârin.

Gizli gizli ağladığını gördüğünde rakibim
Gölerek şuh konuşmalarını anlatmaya başlar yârin.

Rakibin bu lütuflarından şikâyet mi etmeli, yoksa
Acı vermekten aldığı keyfe teşekkür mü etmeli yârin?

Bu gazelimi gönülden sevdim Galib,
Çünkü gazelin redifinde bahsi geçer yârin.

LIV

Gulşen min band o bast be reng-i diger he ac

Kumri ka tok, halka-e birun-i der he ac

Bahçedeki düzenlemeler başka bir tarzdadır bugün
Kumru boynundaki halka, dış kapının halkasıdır bugün.

Her figanımla birlikte kalbimden bir parça kopar gelir
Nefes ipliği etkiyi avlamak için kement gibidir bugün.

Ey rahatlık, kenara çekil! Ey intizam git başımdan!
Çılgın gözyaşı selimle evin her şeyi yıkılacaktır bugün.

Lo ham mariz-i işk ke timardar hein

Açça agar na ho to mesiha ka kia ilac

Peki, aşk hastasının bakımını üstlendim diyelim,

Eğer iyileşmezse Mesihçiliğin hali ne olacak?

LVI

Nefes na encumen-i arzu se baher khenç

Agar şarab nehin, intizar-i sağır khenç

Arzu çerçevesinin dışında nefes bile alma hiç

Hâlâ şarap yoksa, beklemekten vazgeçme hiç.

Kadirşinas arayışını zirveye taşıdım, ama nafile

Aynamdaki ışıltıyı bir diken gibi çıkar gitsin!

Beklemek, rahatın için bir bahanedir ey gönül,

Kim söyledi sana yatak keyfi yeterlidir diye.

Nergisin bakışları özlem yüklü sana dikilmiş,

Gözü de gönlü de kör, rakibe aldırma hiç, şarabını iç.

Yarım tebessüm emanetini saklamamın karşılığını ver,

Kın görevi yapan yürek yaramdaki hançerini çek.

Benim kadehimde şarabın ateşi gizlidir

Meze için semender kalbinden yapılan kebab getir.

LVII

Husn ğamze ki keşakeş se çhuta, mere bad

Bare, aram se hen ehl-i cefa, mere bad

Güzellik, işveler saçmaktan geçti benden sonra,
Şükür, artık rahat içindedir cefa ehli benden sonra.

Âşıklık makamına layık kimse kalmadı!

Eda ve işve, azledildi benden sonra.

Meşale söndüğünde ardından duman tüter;
Karalara büründü aşk şulesi benden sonra!

Yüreğim kan ağlar toprakta, güzellerin haline,
Parmakları kınaya muhtaç hale geldi benden sonra!

Zalimlik cevherlerini sergileyecekleri yer kalmadı
İşveli gözler terk ettiler sürmeyi benden sonra!

Divanelik, divanelerle veda kucaklaşmasında
Bağır yırtma, yakaları terk etti benden sonra.

"Âşık sızdıran aşk meyine dayanacak biri var mı?"
Durup durup seslenmekte artık saki benden sonra.

Kederimden ölüyorum, zira dünyada kalmadı artık

Aşk ve vefa yasını tutacak biri benden sonra!

Aşkın kimsesiz kalmasına ağlamaktayım, Galib

Artık kimin evine gidecek bela seli benden sonra!

LVIII

Bela se hein co yeh peyš nazar, der u divar

Nigah-i şouk ko hen, bal u per, der u divar

Engel ise de varsın olsun bu kapı ve duvar,
Arzulu göz için kol kanattır kapı ve duvar.

Gözyaşı seli hanemi öyle bir hale çevirdi ki
Duvarlar yıkıldı kapı oldu, kapılar çöktü duvar oldu.

Gölge değildir onlar; yârin geliş müjdesini duyup
Karşılamaya iki-üç adım öne çıkan kapı ve duvardır.

Senin cilve şarabın o kadar ucuzladı ki
Sokağındaki bütün duvarlar mest halededir.

Eğer bekleyiş malının alıcısıysan sen, gel!
Bakış malı dükkânlarıyla doludur sokağın her duvarı.

Ne zaman ağlamaya başlayacak gibi olsam
Ayaklarıma kapanır evimin kapı ve duvarları.

Sevgilim komşu eve geldiğinde, gölgeleriyle
Feda oldular o evin duvarına evimin duvarları.

Gözlerimde sancıyor sensiz evimin varlığı

Her zaman ağlarım görünce kapısını, duvarını.

Selin gelmesi keyfinin verdiği mutluluğu hiç sorma
Oynamaya başladı tepeden tırnağa kapı ve duvarlar.

Kimseye bahsetme Galib! Dünyada kalmadı artık,
Aşk sırrına dayanacak biri, kapı duvardan başka.

Ghar ceb bana liya tere dar per, kehe baġer

Cane ga ab bhi tu na "Mere ghar" kehe baġer

Kapının önüne ev yaptırdım, sana demeden.

Onu evim bilmez misin, "Evim budur" demeden?

Konuşma takatinden düştüğümde, diyor ki bana,

"Nereden bileyim, sen gönül halim budur demeden."

Öyle birine işim düştü ki, bütün dünyada,

Kimse anmaz adını, "Zalimdir" demeden.

Gönlümde, fikrimde bir şey yoktu benim, yoksa

Kelle pahasına da olsa durmazdım demeden.

O kâfir puta tapmaktan vazgeçmeyeceğim,

Gerçi halk bırakmayacak beni, "Kâfir!" demeden.

Sohbetin gayesi, naz ve işveden bahsetmektir,

Ama sohbet ilerlemez, kılıç, hançer demeden.

Ama eğer sohbet Tanrı'nın varlığı konusundaysa,

Söz kıvamını bulmaz şarap, kadeh demeden.

Sağır isem, iki kat artmalıdır teveccühün;

Duyamam söylediğini, tekrar tekrar demeden.

Galib! Huzurda dileğini yinelemeyi bırak!

O senin her halinden haberdardır, demeden.

Kiyun cal geya na tab-i ruh-i yar dekh kar

Calta hun apni takat-i didar dekh kar

Niye yanmadım yârin yüzündeki yakıcılığı görüp?

Şimdi yanıyorum, seyretmedeki dermanımı görüp.

Ateşperest diyor bana bütün dünya,

Gece gündüz alevler saçan ahlarımı görüp.

Cefa ayağa düşerse aşkta saygınlık mı kalır!

Engellerim seni, sebepsiz kızgınlığını görüp.[\[19\]](#)

Beni katletmeye geliyor nihayet, ama ben

Kıvancımдан öldüm, yârin elindeki kılıcı görüp.

Halkı telef eden suçlu belli oldu; sürahinin boynuna,

Mey dalgası titredi senin salınışını görüp.

Eyvah! Yar cefa çektirmekten elini çekti,

Benim cefa çekmekten zevk aldığımı görüp.

Satılırız kendimiz de şiir metaimizle birlikte,

Ama alıcının şiirden anlama doğasını görüp.

Zünnar kuşan ama yüz taneli tespihi kır,

Yolcu yürümez yolu iniş çıkışlı görüp.

Ayaklarımdaki su dolu şişlerden tasa ederken

Mutlu oldum, yolu dikenlerle kaplı görüp.

Şüpheyeye düştü bana dair, aynaya baktığında

Papağan yansıması sandı aynadaki pası görüp.

Bize yansımalıydı tecelli nuru, Tur'a değil,

Bade verirler içicinin istidadını görüp.

Perişan Galib'in başını parçalayışı

Tekrar aklıma geldi senin duvarını görüp.

Lerazta he mera dil, zahmet-i mehr-i derahşan per
Men hun vo katra-e şebnem, co ho har-i bayaban per

Yüreğim titremekte; parlak güneşin verdiği acıdan
Ben çöl dikenini üzerindeki şebnem damlasıyım.

Hz. Yusuf orada da evi güzelleştirmeyi bırakmadı.
Yakub'un sedef gözleri zindanda dolaştı durdu.

Mecnun daha lam, elif yazmaktayken mektep duvarına
Ben kendinden geçme eğitimiyle faniliğe eren biri dim.

Büyük rahata ererdim, merhem peşinde koşma uğraşından
Eğer tuzluğu barış içinde kullansaydı yürek parçalarım.

Muhabbet vilayetinde öyle hiçbir aşk defteri yoktur ki
Baş sayfası "göz ardı et" damgasıyla mühürlenmiş olmasın.

Sabah kızılığını görünce birden hatırladım;
Senden ayrılırken ateş yağıyordu gülistanının üzerine.

Yâr tutkusuyla uçmak isteyişten başka ne arzusu kalmıştır
Sert esen havadır kıyamet, aşk şehidinin toprağı üstünde.

Telkinciyle kavga etme Galib! Ne olmuş şiddet kullanmışsa
Sonunda benim de sözüm geçer kendi yakalarım.

He baskih her eyk un ke işare min nişan aur
Karte hen muhabbet to guzarta he guman aur

Onun her hareketinde başka bir anlam vardır;
Muhabbet işareti bile başka anlamlara yorulur.

Ya Rab! O beni ne anlayabildi, ne anlayabilecek
Bana başka bir lisan vermezsen ona başka bir yürek ver. [\[20\]](#)

Kaşlar ile o nazlı bakışların ne ilgisi olabilir?
Elbette ok gibiydiler, ama onun yayı başkaydı.

Sen bu şehirdeysen tasalanmama gerek yok; her gittiğimde
Pazardan başka bir kalp ve can satın alır gelirim.

Her ne kadar put kırıcılığında ustalaştımsa da
Ben varsa hâlâ, yolda büyük bir engel var demektir.

Yürek kanım coştı yine, gereği gibi ağlamam için
Birçok başka gözüm olsaydı kan yağmuru yağdırabilecek.

Ölüyorum sesine, varsın başımın kesilmesi söz konusu olsun
Ama cellâda hep desin ki, "Bir daha vur başını, bir daha!"

İnsanlar dünyayı ısıtan güneş sanırlar gördüklerinde
Her gün onlara gösteririm başka gizli bir yürek dağı.

Sana gönül vermeseydim rahat yüzü görürdüm,
Eğer ölmeseydim, bir süre daha ah ve figan ederdim.

Akacak yatak bulamadıklarında, nehirler taşar
Benim sanatım engellendiğinde daha da coşar.

Dünyada başka da pek çok iyi şair var,
Ama derler ki, "Galib'in anlatım tarzı başka!"

Safa-e hayret-i aina he, saman-i zeng ahir

Tağayyur, ab-i ber ca manda ka, pata he reng ahir

Aynanın berraklığı paslanmasına yol açar sonunda

Hep aynı yerde duran suyun rengi değişir sonunda.

Rahat ve refah benim divaneliğime çare olmadı,

Zümrüt kadeh bile bana çitanın desenleri gibi göründü.

Cunun ki destgiri kis se ho, gar ho na uryani

Geriban çak ka hak ho geya he, meri gerdan per

Divaneliğe ne yardım ederdi, üryanlık olmasaydı?

Yakaların parçalanma ihsanı boynumun borcudur.

Ateş yemiş kâğıt gibidir, çırpınışımdaki bukalemunluk

Her bir çırpınışında binlerce yürek aynası bağlıdır.

Felekten, mazideki refahımı türlü çeşit talep ettim

Benden çaldığı malı borç aldı sanmıştım o eşkıyanın.

Ben ve o sebepsiz yere darılan, dost düşmanı

Penceredeki güneş ışığını bile göz töhmetiyle suçlar.

Faniliğe ver kendini, hakikati öğrenme arzusundaysan

Çerçöpün talihinin parlaması, ocakta yanışına bağlıdır.

Esed büyük bir istekle kendini katlettirir, katile der ki,

"Eda meşki yapadur, kanı boynuma herkesin iki dünyada."

Sitemkeş maslahat se hon kih huban tuch peh aşık hein

Tekalluf ber taraf, mil cae ga tuch sa rakib ahir

Zulmünü çekmem bir amaçladır, zira âşığın güzellerdir,

Elbet sana benzer bir rakiple buluşurum sonunda.

Lazim tha kih dekho mera rasta koi din aur^[21]

Tenha gee kiun? Ab raho تنها koi din aur

Ne olurdu sanki baksaydın yollarıma bir süre daha
Yalnız niye gittin? Şimdi yalnız kal orada bir süre daha.

Başım aşına aşına yok olacak; mezar taşın aşınmazsa
Alnımı eşiğine sürerek beklerim kapıda bir süre daha.

Daha dün geldin, bugün, "Gidiyorum" diyorsun
Kabul! Fanisin, gideceksin, kalsaydın ya bir süre daha.

Giderken diyorsun ki, "Kıyamette görüşürüz!"
Ne âlâ! Var demek kıyamet anına bir süre daha?

Ah, ey yaşlı felek! Gencecikti henüz Arif
Neyine dokunurdu, kalsaydı hayatta bir süre daha.

Sen evimin karanlık gecesindeki dolunay idin;
Peki, niye ışımadın azalarak da olsa bir süre daha?

Bu alışverişte gitme sırası sende miydi sanki?
Azrail'le tutuşsaydın pazarlığa: "Bir süre daha!"

Hadi benden nefret ettin diyelim; Neyyer'le kavgalıydın,
Çocuklarının şenliğini seyretseydin ya bir süre daha.^[22]

İyi kötü her durumda bir müddet geçirdin bu hayatta

Ey zamansız ölümlü! Dayanmalıydın dünyaya bir süre daha.

Nadandır, "Niye ölmüyorsun sen de Galib?" diyenler;

Yazgımda varmış ölmeye dua bir süre daha.

Fariğ muche na can kih manend-i subh u mehr

He dağ-i işk, ziynet-i ceb-i kafen hanuz

Beni el etek çekmiş sanma, tıpkı gün ve güneş gibi

Aşk dağları kefenimin yakasının süsüdür hâlâ.

Müflisler kaybettikleri mallarıyla övünür dururlar

Eski aşk dağlarının parıltılarını satmaktayım hâlâ.

Yürek meyhanemde boş fıçı bile kalmadı artık

Gerinmektedir zulmü sanat edinen o put hâlâ.

Herif-i matlab-i müşkil nehin fusun-i niyaz

Dua kabul ho ya Rab! Kih umr-i hizir deraz

Yalvarış büyüğü rakibi olamaz zorun

Duamı kabul et ya Rab! Hızır'ın ömrü uzun olsun.

Gereksiz yere varlık yanılığı çöllerine düşme

Düşüncen buyşa ham demektir henüz fikirlerin.

Vuslat, cilve gösterisidir, ama bende o güç kalmadı,

Bekleme aynasına nasıl cila verip durayım ben?

Âşığın toprağının her zerresi, güneş misali yüze tapar

Övünç cilvesi son bulmadı toprak olmasına rağmen.

Divanelik meyhanesinin enginliğini hiç sorma Galib

Ki orada gökyüzü, çöp poşeti külâhı gibidir.

Vusat-i sai-i kerem dekh, kih ser ta ser-i hak

Guzre he abla pa, abr-i guher bar hanuz

Doğadaki çabanın enginliğine bak ki arzı boydan boya

Ayakları su toplamış halde geçti inci yağıdıran yağmur.

Bir kalemde ateş almış kâğıt gibidir çöl sayfası

Süratteki ateşin kıvılcımları henüz ayak izlerimdedir.

Kiyonkar us but se rakhun can aziz

Kia nehin he muche iman aziz

Nasıl o puttân daha değerli tutarım canımı,
Benim için imanım değerli değil midir?

Çıkıp gitti kalbimden, ama kalbimdedir hâlâ
Okunun ucundan daha onun acısı değerlidir.

Dayanmaktan başka çıkar yol yok, Galib
Durum çok ağır, ama can da değerlidir.

Ne gul-i nağma hun, na parda-e saz

Men hun apni şikest ki avaz

Ne nağme gülüyüm, ne saz perdesiyim

Ben sadece kendi yenilgimin sesiyim.

Sen kâkül kıvrımlarını süslemeye dalmışsın

Ben derin düşüncelere saplanmış haldeyim.

Aşkta sabır lafı saflık yanılgısıdır,

Ben yürek yakan gizler hanesiyim.

Ben avcı aşkına tutkunum

Yoksa uçma gücüne sahip biriyim.

Keşke o gün de gelse; o zulmeden sevgilinin

Nazına hasret kalmaktansa nazını çekeyim.

Kalbimde öyle bir tek kan damlası yok ki

Kirpiklerimde tomurcuk gibi açmadı diyeyim.

Ey sevgili, her cilven duyguları şahlandırır,

Ve her zulmün baştan sona naz ve edadır.

Sen cilveler gösterdin; mübarek olsun sana

Tutkunun alnını secdeye düşürmen.

Halimi sormanın kötü yanı yok

Sen garip hamisi, ben garibin biriyim.

Esedullah Han ömrünü tamamladı,

Vah! Güzellik tutkunu rintlerin son neferiydim.

Müjda, ey zouk-i esiri! Kih nazar ata he

Dam hali kafes-i murğ-i giriftar ke pas

Müjde ey esirlik tutkusu! Zira görünüyor ki
Tuzak boştur, tutuklu kuşun kafesinin yanında.

Acıya tutkun yüreğim, yine de teskin bulmadı
Kan deresi akıtmasına rağmen her dikenin yanında.

Açık tutma arzuma rağmen kapandı gözlerim, vah!
Hangi vaktinde geldin bu hasta âşığın yanına.

Ben de kıvranarak ölmezdim böyle, keşke dili yerine
Keskin bir hançer olsaydı sırdaşımın yanında.

Aslanın ağzının içinde otursaydın da ey gönül
O kalp kıran güzellerin durmasaydın yanında!

Seni görünce bahçedeki büyüme gücü öyle artar ki
Kendi kendine ulaşır gül, sarığın yanına.

Başını vurarak parçaladı divane Galib, yazık!
Gelip gelip oturmaktaydı senin duvarının yanına.

LXXIII

Na live gar his-i coher, taravet sebza-i hat se

Lagave hana-e aina min ru-e nigar atış

Aynanın parıltısı, terleyen tüylerinden nemlenmeseydi

Sevgilinin allı çehresi yüzünden ayna alev alırdı.

Güzelliğin artmasıyla âşığın sorunu hallolur

Lambanın dikeninin çıkmasını lambanın ateşi sağlar.

LXXIV

Cada-i rah hur ko vakt-i şam he tar-i şia

Çarh va karta he mah-i nou se ağış-i vida

Işın telleri güneşe yol açar akşam vakti gelince

Gökyüzü açar kucağını ona veda için yeni ay ile.

Ruh-i nigar se, he soz-i cavidani-i şema

Hui he atış-i gul, ab-i zindgani-i şema

Meşaledeki daimi yanış sevgilinin yanağındandır

Bu kırmızılık yaşam suyu oldu meşaleye.

Dilcilerin dilinde ölüm, sönmek demektir

Bu durum mahfilde aydınlandı sönen meşaleyle.

Şulenin bir tek imasıyla hikâyesini bitirir

Fena ehli tarzındadır meşalenin yaşam tarzı.

Pervane hasretinin derdi seni yedi bitirdi ey şule

Titremenden belli, meşalen güçsüzleşmiş halde.

Seni düşünmek ruhumda bir titreme yaratır

Sanki meşale alevinin titremesi hava esintisiyle.

Aşk acısı dağının mutluluk baharını hiç sorma

Tazelik kurban olmaktadır meşalenin açtırdığı güle.

Beni sevgilinin başucunda görüp hasedinden tutuştu,

Meşalenin bu yanılgısının acısı yer etti kalbimde.

Bim-i rakib se nehin karte veda-i hoş

Macbur, yan talak hue, ey ihtiyar, hayf

Rakip yüzünden kendimdeliğimle vedalaşamadım

Mecburiyet araya girdi, ey özgür irade, yazık sana!

Yürek, bir kerede yakılmayı ister şiddetle

Ey ateş yağıdıran nefesin yarımılığı, yazık sana!

LXXVII

Zahm per çharken kahan, tiflan-i be pervâ namak

Kia meza hota, agar patthar min bhi hota namak

Yaraya serperler mi hiç o düşüncesiz çocuklar tuz
Ne iyi olurdu attıkları taşlarda da olsaydı tuz.

Yürek yarasının övüncü yâr yolunun toprağı olmaktadır
Yoksa dünyada nerede bir arada olur bu kadar tuz.

Bülbülün figan ediş derdi benim olsun,
Sana mübarek olsun gülün tebessüm tuzu.

Hangi atların koşma gürültüsüydü deniz sahilinde?
Zira bugün sahilin toprağı, deniz dalgası yarasına tuz.

Benim yürek yaramı över; ne büyük yaradır bu diye!
Yarama basmak için beni çağırtır her nerede görse tuz.

Yara bere içindeki âşığı bırakıp gitmek! Çok yazık!
Yürek daha fazla yara talep eder, uzuvlar ise tuz.

Ele minnet etmeyeceğim derdimi artırsın diye
Yaram, katilimin gülmesi gibi, baştan sona tuz.

O anlar aklında mı Galib? Kendinden geçmişlik zevkiyle

Yaralarından dökülen tuzu kirpiklerinle toplardın.[\[23\]](#)

Ah ko çahie ik umr, asar hone tak

Kon cita he, teri zulf ke se hone tak

Ah için bir ömür gerekli, etkisini gösterene dek
Kimin ömrü vefa eder zülüflerini fethedene dek?

Her dalga bir ağ; yüzlerce timsah ağzından oluşan
Görelim, damla neler yaşar, inciye dönüşene dek.

Âşıklık sebat ister, oysa arzular sabırsız
Gönlü ne yapayım yürek kanını dökene dek.

İnandım, bilmezliğe vurmayacaksın, ancak
Toprak olur giderim, sen halimi bilene dek.

Güneşin cilveleri şebnem için yok olma dersidir.
Ben de varım; bir inayet nazarı lütfedilene dek.

Ey gafil, yaşam mühleti bir bakıştan ziyade değil;
Mahfilin varlığı, bir kıvılcım raksı süresine dek.

Yaşam acısına ölümden gayrı çare mi var Esed?
Meşale halden hale girerek yanar sehere dek.

Gar tuch ko he yakin icabet, dua na mang

Yani bağer-i yek dil-i be mudia na mang

Eğer kabul olacağına inancın varsa, başka dua etme

Yani isteklerden arınmış kalpten başka şey isteme.

Yürekteki hasret yaralarının sayısını hatırlarım

Benden günahlarımın hesabını ey Rabbim isteme.

He kis kadar helak-ı ferib-i vefa-e gul

Bulbul ke karubar pe hen handa ha-e gul

Vefalı olduğu yanılıgısına ölümüne bağılıdır gülün,
Gül, bu alışverişine gülmektedir bülbülün.

Melteme özgürlüğü mübarek! Zira her tarafta
Koku tuzağının halkaları kırılmıştır artık gülün.

Herkes renk dalgası yanılıgısına ölürcesine kapılmıştır
Kan dolu ağzından çıkan sesleri duymazlar mı gülün?

O insan ne talihlidir ki kara bir aşk mestliğinde
Başını ayakları dibine koymuştur gölge gibi gülün.

Onları senin için icat ediyor bahar mevsimi,
Benim rakibim olmuş kokulu nefesleri gülün.

Beni utandırıyorlar bahar mevsimi karşısında
Küpüm şarapsız, gönlüm keyfini sürmek istemez gülün.

Senin ar güden güzelliğinin cıvelerinin debdebesiyle
Benim gözümde kandır renginin yansıması gülün.

Ey sevgili, bu senin cilvenin yanıltmasıdır ki bugüne kadar

İrade dışı peş peşe dizilmiş sana doğru koşmaktadır güller.

Galib! Öyle bir sevgiliyle kucaklaşma arzusundayım ki
Onun hayali bile abasındaki gül desenidir gülün.

Ğam nehin hota he azadon ko, beyş ez yek nefes

Bark se karte hen roşin, şema-e matamhana ham

Acı duymaz özgürler, bir nefesten fazla

Yıldırımıla yakarlar matem hanenin meşalesini.

Mahfiller yapar bozar, istekler destesi sayfaları

Ben o acayip görüntülerin puthanesi olmuşum.

Dünya dolusu hengâmesine rağmen varlığımız hiçtir;

Biz pervane gönlü gecesinde fener alayı gibiyiz.

Güçsüzlüğümdendir, kanaatten değil arayışı bırakışım,

Ben mertlik cesaretinin dayanağı için bir utancım.

Daimi hapistir binlerce arzu orada, Esed

Kan dolu sinemi zindan hane bildim ben.

Be nala hasil-i dil bastegi ferahim kar

Meta-i hana-e zencir, cuz sada malum

Gönül işlerinin hasılı olan figanı sen de yap

Zincir hanesinin metası şangırtıdan başka şey değildir.

Much ko diyar-i ğayr min mara, vatan se dur

Rakh li mere huda ne, meri bekasi ki şerm

Beni yaban ellerinde öldürdü, memleketten uzakta

Allahım kurtardı beni kimsesizlik utancından.^[24]

O kıvrımlı zülüfler idam ilmeğidir. Ey Allahım,

Benim özgürlük iddiamı kurtar utancından.

LXXXIV

Lon dam baht-i hufta se, yek huvab huş, vale

Ğalib! Ye hof he kih kahan se ada karun

Derin uykudaki talihimden biraz borç uyku alsam

Ama korkum şudur ki Galib, geri nasıl öderim?

Vo firak aur vo visal kahan

Vo şeb u roz u mah u sal kahan

O firakat demleri, o visal nerede?

O gün, gece, o mah u sal nerede?

O arzu dolu çağlar geçti gitti,

Güzelliği seyredecek mecal nerede?

Gönül bir yana, beyin de kalmadı artık

Pırıltılar saçışındaki kemal nerede?

Bir şahsı tasavvur ettiğinde

Manzaralar sunan hayal nerede?

Öyle kolay değil kan ağlamak

Yürekte takat, kalpte hal nerede?

Benden geçti aşk kumarhanesi,

Oraya gitmeye kuşakta mal nerede?

Geçim derdine kafa yoruyorum artık

Ben nerede, bu vebal nerede?

Takatten kesildi bütün güçler Galib,

Uzuvlar arasındaki o itidal nerede?

Ki vefa ham se, to ğayr us ko cefa kehte hen

Hoti ai he kih aççhon ko bura kehte hen

Bana vefa gösterdi yâr, eller buna cefa derler.

Her zaman olan budur; iyilere hep fena derler.

Gönül derdimi sevgiliye anlatmaya gidiyorum,

Ama bakalım ben ne derim, zat-ı âlileri ne derler?

Eski zaman adamıdır, takılma onlara,

Onlar mey ve nağme için derde deva derler.

Bayılıp rahatlatır, yoksa tekrar kalbim sıkışacak.

Faydalıdır diye başka hangi feryada derler?

Benim secde merkezim idrakin sınırı dışındadır,

Ehli nazar, kibleye Kıblenüma derler.

Parçalanmış ayaklarım merhamet etmeni sağladı.

Artık yolunun dikenlerine âşıklar mihriğiya^[25] derler.

Yürekte bir kıvılcım var, ondan niye korksun insan?

Ateş isterim ben, onu sağlayan şeyeyse hava derler.

Bakalım o şuhun kibri ne hal alacak?

Zira her sözüne, "Harika! Harika!" derler.

Vahşet ve Aşuften [\[26\]](#) mersiye söylerler artık,

"Dert yüklü nağmeci Galib öldü" derler.

Abru kia hak us gul ki, co gulşen min nehin

He geriban nang-i peyrahen, co damen min nehin

Gölün saygınlığı mı kalır bahçede olmazsa!

Elbise için ardır yakalar eteklere kadar yırtılmazsa.

Güçsüzlükten bedenimde hiçbir şey kalmadı,

Rengi bile uçup gitti eteklerime ulaşamadan kanın.

Güneşin gözleri parçacıklar halinde oraya toplandı

Sevgilinin evinin penceresindekiler, zerre değildir.

Keder zindanı karanlığını anlatamam; zifiri karanlık.

Sabah nuru topağı kadar aydınlık yok penceresinde.

Ev bark yıkan aşk sayesinde varlığın rengi,

Meşalesiz bir mahfildir eğer kalpte yıldırım yoksa.

Yaralarımı diktirdim diye beni yererler

Sanırlar ki lezzet yoktur yaraların sızlamasında.

Öyle naz baharı bir sevgili için ölmüşüm ki

Kabrimde toprak yoktur gül cıvelerinden başka.

Her bir damlası sızan yeni bir yaranın hammaddesidir

Bedenimdeki kan da keder zevkinden arınmış değildir.

Sakinin övüncünü silip süpürdü denizleri içişim
Mey dalgası damarı kalmadı sürahilerin boynunda.

Çökmüşlüğümde güçsüzlüğümü nasıl göstereyim,
Boyumun kısalması olanağı bile yok bedenimde.

Memlekette ne değerim vardı Galib, gurbette ne olsun
Doğrusu bir bağ ot misaliyim; ha ocakta ha tarlada.

Uhde se medh-i naz ke, baher na a seka

Gar ik ada ho to use apni kaza kahun

Nazlıyı methetme işini bir türlü yapıp bitiremedim

Eğer bir tek edası olsaydı onu kaderim bilirdim.

Kalbe yönelenler aslında gerilmiş göz halkalarıdır

Zülfünün her teline ben sürmeli gözler derim.

Ben ve yürek dağlayan yüzlerce figanım

Sen ise bir tekini bile duymazsın, ne diyebilirim?

Zalim! Sana dair düşüncemden dolayı utandır beni

Ey, ey Allah göstermesin ki sana vefasız diyeyim.

Mehriban ho ke bula lo muche, çaho cis vakt

Men geya vakt nehin hon kih phir a bhi na sekun

Lütfedip çağır beni, her ne zaman istersen

Ben geçmiş zaman değilim ki geri gelemeyeyim.

Güçsüzlüğümde ellerin yermesinden ne şikâyet edeyim

Kelimeler baş değildirler ki kaldıramayayım.

Zehir elime geçmiyor ey zalim, yoksa

Seninle görüşmek kadar imkânsız mıdır ki yemeyeyim?

Ham se khul cao be vakt-i mey peresti, eyk din

Varna ham çherin ge, rakh kar uzr-i masti, eyk din

Samimiyet kur benimle içme anında olsun bir gün

Yoksa sarhoşluk bahanesiyle taciz ederim seni bir gün.

Dünyanın yüksek temelli olmasından gururu nafîle.

O yüksekliğin nasibinde inişe geçmek de vardır bir gün.

Borç alıp içiyordum meyi, ama biliyordum ki,

Bu yokluk sarhoşluğum işe yarayacaktır bir gün.[\[27\]](#)

Ey gönül, keder nağmelerini bile ganimet bil,

Ses vermez hale gelecektir bu varlık sazi bir gün.

Ağız dalaşı o tepeden tırnağa nazın âdeti değildir,

Ben, kendim başlatmışım Galib, tartışmayı bir gün.

Ham par, cefa se terk-i vefa ka guman nehin

İk çher he, vagarna murad imtihan nehin

Ettiği cefadan, vefayı bırakacağım şüphesine düşmez

Bir takılmadır sadece, yoksa amaç imtihan da değil.

Hangi sözcüklerle teşekkür edeyim onun özel ilgisine,

Halimi hatırlımı sordu, ama laflarla değil.

Ben cefayı severim, cefa çektiren de beni sever

Tamamen lütufsuz değil, ama lütufkâr da değil.

Öpücük vermiyorsan, verme, hakaret et öyleyse!

Nihayet o var olan ağzın dilden yoksun değil.

Gerçi kahır ve işkence canı eritip yok etmekte

Gücüm bunları kaldıracak kadar yeterli değil;

Can yine de, "Daha var mı?" şarkısını okuyup durur,

Dilim ise elaman dileme peşinde değil.[\[28\]](#)

Hançerle sineni yar, eğer kalbin iki parça değilse

Yüreğine bıçak sapla kirpiklerinden kan damlamıyorsa.

Sine için utanç sebebidir yürek, ateş hane değilse

Kalp için utançtır nefes, ateş yağdırmıyorsa.

Divane dolaşırken evin viran olmasının zararı yok,
Yüz metrelik arsanın yanında çöl daha dar değil.

Soruyor ki, "Senin kaderinde ne yazılmış acaba?"
Sanki alnımda o puta ettiğim secdelerin izleri yok.

Şiirime övgü aldımsa biraz, Cebrail'den aldım
Gerçi o benimle aynı dili konuşan biri değil.

Bir busenin ederi candır, ama niye ilan etsin ki?
Biliyor ki Galib, henüz yarım can değil.

Mani deşt neverdi koi tedbir nehin

Eyk akkar he mere paun min, zencir nehin

Çöl gezginliğine hiçbir önlem engel değil,
Ayağımdaki bir alışkanlıktır, zincir değil.

Tutku çöllerde koşturur durur beni,
Oradaki yol gözdeki resimden başkası değil.

Acı ekme hasreti içimde kalacak
Vefa yolu kılıç keskinliğinden geri değil.

Ey daimi keder hep var ol! Nasibim olasın
Mutluyum, fıganım etkiye minnettar değil.

Başını kaşımaya başlar, yaraları savınca
Taşlanma hazzı anlatılır keyif değil.

Sevgili her istediğimi yapmama izin verdiğinde
Hiçbir kusur, kusur işlememe utancından öte değil.

Ey Galib, Nasih'in^[29] şu sözüne inancım var:
Kısmetini kapatır her kim ki Mir'in^[30] takipçisi değil.

Mat mardamak-i dida min samcho ye nigahin

Hen cema sovida-e dil-i çeşm min ahin

Gözümün içinde gözbebeği olduğunu sanmayın

Gözün kalbindeki siyahlıkta ahlar toplanmıştır.

Berşikal-i gırya-i aşık he, dekha çahie

Khil gai manend-i gul, so ca se divar-çemen

Âşık gözyaşı yağmuru yağıdırmakta, görmek gerek

Bahçenin duvarı yüz yerden açılmış gül gibidir.

Gül tutkusundan azat olma iddiası boştur,

Servi azat gibi görünür, ama bahçeye hapistir.

İşk tasir se nomid nehin

Can sipari şecer-i bid nehin

Aşk etkiden ümidini kesmiş değildir

Canı ortaya koymak semeresiz ağaç değildir.

Mey içme saltanatı elden ele dolaşıp geldi

Mey kadehi Cemşid'in adına mahsus değildir.

Senin tecellin, varlığın oluşmasını sağladı;

Zerre güneş yansıması olmaksızın zerre değildir.

Maşukun sırrı ortaya dökülmesin diyedir,

Yoksa ölmek benim için işten bile değildir.

Rahat yaşamı felek değiştirir korkusu vardır

Daimi mahrumlukta bu dert, dert değildir.

Derler ki ümit ederek yaşar insan

Benim yaşamaya bile ümidim yok.

Cahan tera nakş-i kadem dekhte hein

Hayaban hayaban irem dekte hein

Her nerede senin ayak izlerini görürler

Orada çiçeklerle dolu cenneti görürler.

Âşıklar, ağzının kenarındaki benden

Kalplerindeki yokluk âlemini görürler.

Senin servi gibi uzun boyuna bakıp

Kıyamet fitnesini ondan geri görürler.

Dönüp bir bak, ey aynada kendini seyre dalan

Nasıl bir hasretle sana bakmaktayım.

Ah ve figanıma kanıt ararsan yürek yaramda ara

Zira hırsızı yakalamak için ayak izlerine bakarlar.

Derviş kılığına girip Galib,

Kerem ehlinin lütufkârlığını seyreder.

Milti he hu-e yar se nar, iltihab min

Kafir hun, agar na mitli ho rahat azab min

Cehennem ateşi yârın huyuna benzer yakmada

Kâfirim eğer rahat etmiyorsam bu azapta.

Çok zamandır bu harap cihandayım, anlatamam!

Hele bir de o uzun ayrılık geceleri olursa hesapta.

Onu bekleyip uyumayayım ömür boyu diye

Geleceğine dair söz verdi gece rüyamda.

Ulak gelene kadar bir mektup daha yazayım;

Biliyorum onun neler yazacağını cevabında.

Onun mahfilinde mey sırası bana gelir miydi hiç?

Sakın saki bir şey katmış olmasın şaraba?

Vefayı inkâr eden biri, kandırılabilir mi hiç!

Niçin şüphe edeyim yârdan, rakip konusunda.

Istırap içindeyim vuslatta bile, rakip korkusundan

Şüphe, koşturur seni karmaşık yollarda.

Ben ve vuslat hazzı! Allah'ın inayeti bu!

Canımı sunmayı unuttum ona ben o şaşkınlıkta.

Tavrı sertleşir birden, örtünün içinde bile
Bir kaş kıvrımı oluşur örtünün bir kenarında.

Binlerce cilveleşmesinden âlâ, bir göz kaçırmayı
Süslenmesinden çekici, yüzünü dökmesi kızgınlıkla.

Feryat onun kalbinde çöp kadar yer etmez,
Ki o feryat güneşte kocaman delik açmakta.

Amaca ulaşmada iş görmeyen sihir,
Gemileri yürütür uçsuz bucaksız serapta.

Galib şarabı bıraktı, ama yine de ara sıra içer;
Bir bulutlu günlerde, bir de geceleri mehtapta.

Kal ke lie kar ac na hisset şarab min

Ye su-e zan he saki-i koser ke bab min

Yarını düşünerek cimrilik yapma şarap sunmada
Bu suizandır Kevser sakisi babında.

Bugün niçin zelil haldeyiz? Düne kadar
Ağzını açamazdı melekler huzurumuzda.

Can niçin çıkmaya başlar sema vakti bedenden?
Eğer çeng ve rübabta O'nun sesleri saklıysa.

Ömür atı koşmakta, kim bilir nerede durur?
Ne elde dizgin var, ne ayaklar üzengide.

O ölçüde kendi özümnden uzaklaşıyorum
Ne kadar dalarsam madde vehmi iniş çıkışlarına.

Şuhud, şahid, meşhud özde aynıdır
Peki müşahede^[31] hangi hesapta?

Deniz, varlığının değişik görünümlerinden ibarettir
Hiçbir fark yoktur damla, dalga ve kabarcıkta.

Utanmak, nazlanma edasıdır, kendinden utansa da
Hem tamamen hicapsızdır, hem bu denli hicapta.

Güzelliğini artırma işini henüz bitirmedi

Ayna karşısındadır daimi bir perde arkasında.

Gaibin gaibindedir görünür sandığımız şey,

Uyurken rüyada kendini uyanık görmektir aslında.

Galib! Dostumun dostundan, dostumun kokusu gelir,

Butürâb'ın^[32] köleliğinde, Hakkın kulluğundayım tam da.

Hayran hun, dil ko roun ki pitun ciger ko men

Makdur ho to sath rakhun novha gir ko men

Şaşkınım! Kalp için mi dövünsem; gönle mi ağlasam ben,
Kudretim olsaydı da yanıma bir ağıtçı tutsaydım ben.

Kıskançlık bırakmaz ki senin adını söyleyeyim
Herkes soruyorum: "Nereye gideyim ben?"

Binlerce kez gitmek zorunda kaldım rakibin sokağına
Ah! Keşke geçtiğin yolları bilmez olsaydım ben.

Sende ne var ki oraya silah kuşanasın, korkutmaz beni.
Belinin ne ince olduğunu bilmez miyim ben?

Al işte! Diyor ki, "Neyi var, malsız mülksüz bu adam!"
Bilseydim evimi barkımı yoluna feda eder miydim ben?

Yürürüm bir süre, her hızlı gidenle birlikte,
Asıl rehberimi henüz bulmuş değilim ben.

Tutkumu, ahmaklar tapınma sınırlar;
O zalim puta hiç tapar mıyım ben?

Kendimi kaybettim. Yine unuttum yârin sokağını
Yoksa oraya gider kendimden bir haber alırdım ben.

Dünyadaki herkesle kıyaslarım kendimi;
Hüner malını gönül çekici bilirim ben.

Galib, o yüksek mertebeli için dua ederim,
Ali Bahadır'u^[33] kırata binmiş göreyim ben.

Zıkr meyra, be bedi bhi, use manzur nehin

Ğayr ki bat bigar ca-e to kuç dur nehin

Benden bahsedilmesini, yergi de olsa kabul etmez,
Rakibimle aralarının açılması çok uzak değil.

Gülistanı birlikte gezme sözü verdi; işte talihli aşk
Katletme müjdesini ima etti, bahsederek değil.

Mutlak varlığın kanıtı ince belli âlemdir
İnsanlar "var" derler, ama bence değil.

Benim varlık damlam da aslında deryadır ama
Mansur'un hamlığını taklit bence uygun değil.

Ey dermansızlık! Özlem içindeyim, o günler nerede?
Beden, savaşçı aşka karşı durmaya dayanır halde değil.

Ona, "Kıyamette seni alacağım" dediğimde
Büyük bir gururla der ki, "Ben huri değilim."

Zulüm et bana, zulüm; lütuf için bir şey bulamıyorsan
Ama bilmeden yapıyor tavrına girersen, asla kabul değil.

Biz Cemşid kadehinin devamını içen biriyiz
O şaraba vahlar olsun ki üzüm suyundan değil.

Zuhuri'nin rakibiyim ŗiirde ama saklıyım Galib

Bu iddiamın delili ŗu ki ben meŗhur değilim.

Nala, cuz husn-i taleb, ey sitem icad, nehin

He takaza-e cefa, şikva-i bidad nehin

Ey zulüm mucidi! Figan ince bir talepten başka şey değil
Cefa isteyişimdir, yoksa cefadan şikâyet edişim değil.

Hüsrev'in^[34] keyif hanesi için işçilik! Nasıl bir aşk bu?
Ferhat'ın temiz namı bence kabul edilir isim değil.

Geri değil viranelikte o da, ama enginliği malum
Çölde öyle rahatım ki evim artık aklımda değil.

Akıl sahipleri için olaylar tufanı bir mekteptir;
Dalğanın tokadı, hocanın fiskesinden geri değil.

Vefa böyle rüsva, teslim ve rıza temenniden mahrum;
O sanır ki âşığım feryat edecek güce sahip değil.

Gül ve lalenin belirgin renkleri neden perişan haldedir?
Onlar rüzgârın yolu üzerinde yanan meşaleler değil.

Gül sepetinin içine hapsetti seni gül toplayıcısı
Müjde ey bülbül! Bahçendeki avcı değil.

Hayır demesinden, evet anlamı çıkar,
Sanki yaratan ona sadece "hayır" verdi, ağız değil.

Cıvıl cıvıl oluşuyla cennet senin sokağından geri değil
Görüntü aynı, ama orası bu kadar kalabalık değil.

Hangi ağızla gurbetten şikâyet ediyorsun Galib
Memleket ehlinin ilgisizlikleri sanki hatırında değil.

Donon cihan de ke, vo samche, ye huş raha

Yan a pari ye şerm kih takrar kia karin

İki dünya verip o sandı ki, bu mutludur artık

Utancım araya girdi, ben nasıl direteyim?

Yorulduklarından her menzilde üç beş takılıp kalır,

Yerini söylemezsen bu biçareler ne yapsın?

Mahfil ehli meşalenin iyiliğini istemez mi hiç?

Ama dert can eritiyorsa, dertliler ne yapsın?

Ho gei he ğayr ki şirin beyanı kargir

İşk ka us ko guman ham be zabanon per nehin

Yabancınn şirin dili onun üzerinde etkili oldu,

Ben dilsizin, ona âşık olduğunun farkında değil.

**Kıyamet he kih sun Leyla ka deşt-i kays min ana
Taaccub se vo bola: "Yun bhi hota he zamane min"**

Mecnun çölüne Leyla'nın gelmesini duyması kıyamet
Şaşkınlıkla der ki, "Hiç öyle şey olur mu?"

Onun narin kalbine acıyorum Galib
O kâfiri, bağlılığını denemeye teşvik etme.

Dil laga kar lag geya un ko bhi تنها bethna
Bare apni bekasi ki ham ne pai dad, yan

Kalbini kaptırıp, o da yapayalnız oturma âdeti edindi
Artık kimsesizliğimin değeri anlaşıldı burada.

Yaratılanların hepsi yok olacaktır; âlemin güneşi bile
Rüzgârın yolu üstündeki meşaledir her şey burada.

Ye hem jo hicir min, divar u der ko dekhte hen

Kabhi saba ko, kabhi nama bar ko dekhte hen

Ayrılıkta ben böyle kapılara, duvarlara bakarım

Kâh esen yeli inceler, kâh ulağın yoluna bakarım.

O benim evime gelmiş; Allah'ın kudreti!

Bir ona, bir evimin durumuna bakarım.

Nazar değmesin onun kol gücüne sakın

Bu insanlar gibi ben de yürek yaralarım bakarım.

Sarığına işlenmiş mücevherlere ne diye bakayım

Ben inci ve pırlantanın yüksek bahtına bakarım.

Nehin, kih much ko kıyamet ka itikad nehin

Şeb-i firak se roz-i ceza ziyad nehin

Kıyamete inancım olmadığı doğru değil,
Kıyamet anı, ayrılık gecesi cezasından ileri değil.

Gece mehtabı ne güne duruyor?
Eğer gündüz bulut ve yağmurlu hava yoksa.

Onun evine gittiğimde, "Merhaba" demez
Yanından ayrılırken bir "Güle güle" bile yok.

Bazen aklına gelsem bile anış şekline bakın:
"Şükür bugün mahfilde kavga gürültü yok."

Bayram harici günlerde de şarap verilmektedir
Meyhane sokağının dervişleri muratsız değil.

Mutluluk ve keder ardışıktır dünyada, bana ne bundan
Allah bir gönül vermiş ki, mutluluk nedir bilmez.

Verdiği sözü ona neden hatırlatasın Galib,
Neye yarar, sen hatırlat, o desin, "Ya, aklımda değil!"

Tere tevsan ko saba bandhte hen

Ham bhi mazmun ki hava bandhte hen

Senin şaha kalkan atını rüzgârla tanımlarım

Kendi konumumu hava atmakla tanımlarım.

Ahların kim gördü etki ettiğini?

Ben de gücümü gösterme çabasındayım.

Ey ömür! Senin süren karşısında

Yıldırım, ayakları kınalı diye tanımlarım.

Varlık hapsinden kurtuluş malum, halbuki

Gözyaşını kolsuz ayaksız tanımlarım.

Gülün açması, renk sarhoşluğundandır,

Mestler ne zaman aba düğmesini bağlarlar.

İşledikleri konulardaki yanlışları hiç sormayın

Şairler figanı iş görür diye tanımlarlar.

Önlem alıcıların çaresizliğine bakınız,

Ayaktaki su kabarcıklarına kına yakarlar.

Sevgili hem saf, hem işgüzdür Galib,

Bana vefalı olacağı sözü vermektedir.

Zamana saht kam azar he be can-ı Esed

Vagarna ham to tavakku ziyada rakhte hen

Felek çok az dert vermekte, Esed'in başına yemin

Yoksa ben ondan daha fazlasını ummaktaydım.

Daim para huva tere der per nehin hun men

Hak eisi zindgi pe kih patthar nehin hun men

Yazık ki kapında sürekli kalıcı değilim ben

Böyle yaşama lanet ki eşiğinin taşı değilim ben.

Devamlı dönüp durmaktan nasıl korkmayayım

İnsanım; kadeh, sürahi ya da fiçı değilim ben.

Ey Allahım, devran beni neden çizip siliyor?

Kader defterinde yazılıp silinen yazı değilim ben.

Cezalandırmanın da bir ölçüsü olmalı, hataya denk.

Nihayet günahkârım sadece, kâfir değilim ben.

Neden beni de muteber saymazsın?

Zümrüt, inci, yakut veya lal taşı değilim ben.

Ayaklarını görme şerefinden neden mahrum gözlerim?

Rütbe bakımından ay ve yıldızlardan aşağı değilim ben.

Ayaklarını öpmeyi bana nasip etmedin, neden?

Yani gökyüzü kadar da mı değilim ben?

Galib maaşa bağlandın artık, padişaha duacı ol

O günler geçti; hani derdin ki, "Saraylı değilim ben."[\[35\]](#)

Sab kahan, kuçh lala u gul min numayan ho gein

Hak min kia suretin hon gi kih pinhan ho gein

Nerede hepsi? Bir kısmı lale ve gülde nümayan oldular
Daha ne suretler vardır ki toprağın içine pinhan oldular.

Biz de hatırlarız rengârenk mahfiller kurduğumuzu
Ama şimdi onlar hatıralar mihrabının süsü oldular.

Süreyya kümesi gün boyu perdeye bürünmüş haldeydi,
Gece akıllarına ne geldi de birden üryan oldular.

Gerçi tutukluyken Yusuf'tan haber alamadı Yakub,
Ama gözleri zindan duvarının penceresi oldular.

Herkes rakipten rahatsız olur, ama Mısır hanımlarından
Züleyha hoşnuttu; onlar Yusuf'un yüzüne hayran oldular.

İzin ver kan nehirleri aksın gözlerimden hicran gecesi bu
Avunayım hiç olmazsa ki iki meşale alev saçar oldular.

Bu peri zadelere cennette alacağım intikamımı
Allah'ın kudretiyle aynıları orada huri olsunlar.

Uyku onun, geceler onun, gurur onun hakkı.
Zülüflerin dağılmış halde kimin kollarındaysalar.

Bahçeye gittiğimde sanki bir okul kurulur orada;
Feryadımı duyan bülbüller bir ağızdan gazelci olurlar.

O gözler niçin yüreğimi delip geçer ya Rab?
Talihsizliğime bakın ki onlar gözlerinin kirpiğı oldular.

Durdurdum defalarca, kabarıp indiler peyderpey
Ahlarım yaka yırtıklarımın ilmekleri oldular.

İçeri girdim sonunda, ama küfürlerine verecek cevabım yok;
Ne kadar iltifat biliyorsam, bekçisine sarf oldular.

Cana can katar bade, kimin eline kadeh geçtiyse
Elindeki tüm çizgiler sanki can damarları oldular.

Biz tevhit iyiz; yolumuz hurafeleri terk etme yoludur
Uluslar ortadan kalktıklarında imanın parçaları olurlar.

Acıya alışınca insan, silinir gider acı.
O kadar zorluk çektim ki artık âsan oldular.

Eğer böyle ağılayıp durursa Galib, ey dünya ehli
Bakarsınız bir gün, bu beldeler selden viran oldular.

Divangi se doş pe zunnar bhi nehin

Yani, hamari ceb min ik tar bhi nehin

Divanelikten omzumda zunnar bile kalmadı,

Yani elbiselerimde bir iplik bile kalmadı.

Gönlü, görme hasretine adanmış buluyorum

Bir baktım ki bende görme gücü bile kalmadı.

Seninle buluşma kolay değilse, işim kolay.

Asıl zor olan da bu ya, zor bir yanı kalmadı.

Aşksız ömür geçmez, oysa benden geçti artık;

Dert lezzeti çekecek ölçüde gücüm kalmadı.

Divanelik halinde baş, omuzlar için yüküdür

Ey Allahım, sahrada hiçbir duvar da yok.

Rakiplere düşmanlık duygusuna yer bir yana

Gönlümde güçsüzlükten yâr isteği bile kalmadı.

Feryat yüklü figanımdan kork, Allah adına

Nihayet bu kafese kapatılmış kuş figanı değil.

Sevgilinin kirpik dizilerine karşı durma azmim var

Oysa bir diken acısına dayanacak gücüm kalmadı.

O sadeliğe kim canını vermez ki ey Allahım

Savaşıyor ama elinde kılıç bile yok.

Esed'i yalnızken de gördük toplulukta da defalarca

Divane değilse bile akıllı biri de değil.

Nehin he zahm koi bahie ke derhur mere ten min

Hua he tar-i eşk-i yas, rişta çeşm-i sozen min

Hiçbir yara uygun bulunup dikilemedi bedenimde
İplikler matem yaşları oldu iğnenin deliğinde.

Hanemin viran olması, temaşa zevkini engelledi;
Selin oluşturduğu köpükler durur pencerelerde.

Yüreğime saplanan müjgânın emanet hanesiyim,
Her kan damlasına sevgilinin adı kazılıdır bedenimde.

Gecelediğim yerin karanlığı nasıl ifade edilebilir;
Duvardaki pencereye pamuk koy, gecenin mehtabı olur.

Divanelikteki tutarsız hallerimi önledi hakir görmeleri
Dostların sırtıp gülmeleri, ilmektir yırtık elbiselerime.

O güneş yüzlünün güzel görüntüsü karşısında
Aynanın parıltısı güneş ışığı misali titredi pencerede.

Bilmem iyi miyim, kötü mü? Ama ortam uygun değil.
Gülüm, ama ocaktayım; çalıyım, ama gül bahçesinde.

Binlerce kalp sahibi yaptı beni aşk divaneliğim
Kararıp pıhtıya dönüştü her kan damlası kalbimde.

Esed! Güzellerin yakınlıklarının etkisinin tutuklusuyum,
Kollarını lütufkârca dolaması boyunduruktur boynumda.

Meze cihan ke, apni nazar min hak nehin

Siva-e hun-i ciger, so ciger min hak nehin

Dünya keyfi gözümde zerre kadar yok
Yürek kanımı içmekten başka, artık o da yok.

Keşke toprak olsam da hava taşısa beni
Yoksa kolumda ayağında takatten eser yok.

Bu geliş hangi cennet vasıflının gelişidir,
Bastığı toprakta gül cilvelerinden başka şey yok.

O nasıl merhamet etsin, ben bile edemezken
Benim etkisiz ahlarımda zırnık kadar etki yok.

Gül cilveleri hayaliyle sarhoş olur mey içicileri
Halbuki meyhane mekânında hiçbir şey yok.

Aşkın yıkıcılığı yüzünden utanç içindeyim
Evimde onarılma hasretinden başka şey yok.

Şiirlerim, sadece kendimi oyalamak içindir artık
Anladım, hünerimi sunmamın hiçbir yararı yok.

Dil hi to he, na sang u haşt, derd se bhar na ae kiun

Roin ge ham hazar bar, koi hamin sita-e kiun

Kalptir bu; taş ya da balçık değil; dertle neden dolmasın?

Yoksa feryat ederim hiç durmadan, kimse beni kırmasın.

Puthane değil, Kâbe değil, eşik değil, dergâh değil

Oturmuşum yol kıyısına, biri beni ne diye kaldırsın?

O yürek yakan güzellik; öğlen güneşi suretli

Kendisi göz kamaştırıcıyken perdeye niye kapansın?

Gamze hançerin can alıcı, naz okundan kurtuluş yok

Kendi görüntün olsa da aynadaki, karşına niye alasın?

Hayat hapsi ve keder mahkûmluğu; aslında ikisi de bir,

Ölmeden önce bu iki dertten insan nasıl kurtulsun?

Güzel ve güzelliğinden emin; sözde âşık utançtan kurtuldu

Kendine bu denli güveni varken elleri neden sınasın?

O kendi gururuyla mest; ben kendime yediremem,

Yolda onunla konuşamam; o mahfiline niçin çağırsın?

Doğru, o tanrıtanımaz, hem de vefasızmış dersiniz

Din ve gönlünü aziz tutan onun sokağında ne arasın?

Dünyanın hangi işi bu yaşlı Galib'e bağlı ki?

Ah vah etmek neden, ardından niye ağlansın?

Ğunça-i na şugufta ko, dur se mat dikha kih yun

Buse ko puçta hun men, munh se muche bata kih yun

O açılmamış tomurcuğu uzaktan gösterme öyle

Buse istiyorum ben, dudağını uzatıp de ki, "İşte böyle."

"Gönül nasıl çalınır?" diye niye ona sorayım, gerek yok

Yaptığı her bir işareti sanki der ki, bak işte böyle.

Gece vakti mey içmiş halde; yanına rakibimi almış

Buraya çıkagelse. Allah göstermesin onu bana öyle.

"Gece elin mahfilinde ne oldu?" diye sorunca ben,

Karşıma geçip oturdu, dedi ki, "Bak işte böyle."

Onun mahfilinde yüz yüzeyken, nasıl suspus durulmaz,

Sessiz duruşundan kastı, "Sen de sessiz dur işte böyle."

Dedim ki, "Sevgilim mahfil yabancılarından arınmalıdır."

Bunu duyan o zalim beni dışarı attı, "Hah, işte böyle."

Sevgili, "İnsan kendini nasıl kaybeder?" diye sorunca

Mest halime bakıp esmeye başladı hava, "İşte böyle."

Ben yâr sokağında yaşama adabını hiç bilmiyordum

Yârin ayak izi ayna olup gösterdi, "İşte böyle."

Eğer vuslat aşkı bitirir düşüncesi varsa kafanda

Deniz dalgasının çırpınına bakıp öğren, işte böyle.

"Farsça, Urduya gıpta eder mi hiç?" diyen olursa,

Galib'in şiirini ona bir kez okuyup deyin ki, "İşte böyle."

CXVII

Hased se dil agar afsurda he, garm-i temaşa ho

Kih çeşm-i tang, şayed, kesret-i nazzara se va ho

Hasetten yürek yanarsa, dikkatle etrafa bakmalı;

Kısır gözlülük çok şey görmekle belki açılır.

Yüreğimdeki özlem oranında değişik günah da olmalı,

Eteğimin köşesi ıslanır, yedi deniz dolusu günah olsa.

Eğer o servi boylu salınarak bahçeye gelirse

Bahçenin her parça toprağı kumru şeklinde feryat eder.

Kabe min ca raha, to na do tana, kia kehin

Bhula hun hak-i sohbat-i ehl-i kuništ ko

Sakın Kâbe'ye yerleştim diye yermeyin beni

Unutur muyum puthane ehlinin hak sohbetlerini?

Kulluğa, şarap ve sût nehirleri tamahı bulaşmasın diye

Kaldırıp cehenneme atsınlar şu cennet dediklerini.

Sevap kazanma yolundan nasıl dönmeyeyim?

Kaderimi yazan kalemin ucu mutlaka eğriydi.

Galib, kendi çabanla hiçbir yarar elde edemezsin sen

Harmanın yanar, eğer çekirgeler yemezse ekinini.

Varusta is se hen kih muhabbet hi kiun na ho

Kici-e hamare sath, edavet hi kiun na ho

Aramızda aşk yoksa da varsın olmasın,
Düşmanlık olsun, ama bir ilişkimiz olsun.

Güçsüzlüğüm, görüşme hali bırakmadı bende
Yüreğimde yük olacaksa varsın aşk yükü olsun.

Ellerden bahsetmenden dolayı senden şikâyetçiyim
İstersen onlardan kötüleyerek bahsediyor olasın.

Derler ki, her derdin devası bulundu
Bulunduysa aşk derdinin devası bulunmuş olsun.

Kimsesizlik yüzünden kimseyle ilişkim olmadı
Duyduğum utanç kendimdendir elden niye olsun?

İnsan tek başınayken de bir mahşer yeri gibidir,
Mahfil sandığımız şey yalnızlık neden olmasın.

Başkasının etkisinde kalmak korkaklığa delildir;
Dünyadan almayın sakın, ibret olsa bile.

Özgürlük, ilişkileri kesme bahanesi değildir,
Kendinden kaç başkalarından değil, kaçacaksan.

Yaşam hakkının elden alınmasının acısı silinir mi hiç,
O değerli ömür ibadetle harcanmış olsa bile.

O kavgacının kapısından artık kalkmam Esed,
Bu karar başıma kıyameti yıksa bile.

Kafes min hun, gar açça bhi na canin mere şeyun ko

Mera hona bura kia he nevasencan-i gulşen ko

Kafesteyim, feryat edişim gitmese de hoşlarına

Varlığımın zararı mı var bahçenin şarkıcılarına?

Elde edemez rakip, olsun, kıskanıyor olmam az mı?

Ya Rab, vermeseydin yârimi istemeyi düşmanıma.

Bir damla yaş damlamadı gözünden

Delik deşik yürekteki müjgân dikişi yaralarırma.

Utandırısın Huda ellerimi ki uğraşır dururlar

Kâh bağır yırtmayla, kâh yâr eteğine sarılmayla.

Katilgâhta olmayı henüz kolaymış sanırsız, zira

Görmedik katilin atını yüzerken kan deryasında.

Ayağıma pranga yapılacağı haberini duyunca

Özü kıpırdattı demiri, daha demir ocağında.

Niye sevineyim, tarlamin üstüne defalarca gelse de bulut?

Yıldırıma yol arayışındadır, şimdiden hasadırma.

Bağlılık; ödünsüz düzeydeyse imanın aslıdır.

Kâbe'ye göm Brahmanı ölürse putların arasında.

Yazgımda şehitlik vardı; bu doğayı verdi bana

Kılıç gördüğüm yerde uzatırım boynumu ona.

Güpegündüz soyulmasam gece rahat uyur muydum?

Soyulma korkusu kalmadı artık, duacıyım hırsıza.

Şiir söyleyemez miyim ki mücevher arayayım?

Yüreğim yok mu ki gideyim maden kazmaya?

Ey Galib! Feridun, Cem, Keyhüsrev, Darab, Behmen,

Hiç benzer mi Hz. Süleyman emsali padişahıma?

Dhota hon cab men pine ko, us sim ten ke paun

Rakhta he, zid se khiñç ke, baher legen ke paun

İçmek için yıkarken o parlak tenlinin ayaklarını

İnatla çekip çıkarır dışarı leğenden ayaklarını.

Öyle bir saflıkla can verdi ki ayakları öpülesi Ferhat

Yazık! Kırılısaydı keşke haberi getiren ulağın ayakları.

Kurtulmak için kaçmışım çok, bu yüzden kaçışın cezası

Yakalanınca masaj yapmak oldu yol kesicinin ayaklarına.

Merhem arayışında diyar diyar dolaştım durdum

Bedenden daha fazla yaralandı, hasta bedeninin ayakları.

Nasıl bir çölde gezinme tutkusu ki öldükten sonra

Kendiliğinden kıpırdar kefenin içinde ayaklarım.

Bahar mevsiminde her yanı güller öyle sardı ki,

Uçarken birbirine dolaşır bahçe kuşlarının ayakları.

Gece birinin rüyasına girmiş olmasın sakın

Bugün sızlamaktadır o narin bedenli putun ayakları.

Galib! Şiirimde neden güzel bir tat olmasın

Yıkayıp içirim latif şair Hüsrev'in^[36] ayaklarını.

Van us ko hol-i dil he, to yan men hon şermsar

Yani, ye meri ah ki tasir se na ho

Sevgili kalp çırpıntısına tutulmuş, ben utanç içindeyim

Sakın bu benim ah ve figanlarımın etkisinden olmasın.

Kendi yüzüne bakmaz, zulümdeki zarıflığe bakınız

Bir avın parlak gözü ayna olarak önünde olmadıkça.

Van pahonç kar, co ğaş ata pey ham he ham ko

Sad rah aheng-i zemin bos-i kadam he ham ko

Sevgilinin sokağına ulaşp durup durup sendelerim ben
Bastığım toprağı öpmeye defalarca niyetlenirim ben.

Ben yüreğe, yürek bana vefada sınırsız olmayı telkin eder
Kendim için ne kadar tutsaklık tutkusu taşımaktayım ben.

Güçsüzüm; karıncanın ayak izi boynumda boyunduruk
Sokağından kaçmaya gücüm var mı ki kaçayım ben?

Tanışlar gibi tecahülde bulun ki bir ümidim olsun
Bu farkında olmadan bakışını zehir bilirim ben.

Benzerlik kıskançlığı ve hüznü sesinin verdiği dert;
Seher kuşunun feryadına iki yanı keskin kılıç derim ben.

Başımı uçurmasına dair sözünü yinelemesini istediğimde
Gülerek der ki, "Başın üstüne yeminliyim ben."

Kalbi kan edip akıtmaya ne gerek vardı? Ama mecburum
Gözlerimi, sönük görüntüsünden kurtarmalıyım ben.

Sen öyle narin mizaçlısın ki suskunluğuma figan dersin
Ben öyle bir âcizim ki tecahülüne zulüm derim ben.

Tutku yolculuğunun bittiği yer değildir bu şehir,
Necef seyahati ve Harem'i tavaf etme niyetindeyim ben.

Bir ümit bir yerlere alıp götürür beni Galib,
Kerim'in kafının uzun çekimi, yoldur bana.

Tum cano, tum ko ğayr se co resm u rah ho

Much ko bhi puçhte raho to kia gunah ho

Sen bilirsin, varsın ellerle de hukukun olsun

Beni de ihmal etmesen bunda ne günah olsun?

Kurtulamazsın haşır günü sorgulanmaktan;

Beni katleden rakipse de, sen o anın tanığısın.

Onlar da günahsızları öldürür, hak tanımazlar mı?

Kabul edelim ki sen beşer değil, güneşsin, aysın.

Yârin örtüsü içinde bir tel kabarmış durmakta

Ölürüm kıskançlıktan, sakın birinin bakışı olmasın?

Meyhaneden olduktan sonra, yer sınırı olur mu?

İster cami, ister medrese, isterse dergâh olsun.

Cennet övgüsünü hep duyagelirim, hepsi doğru,

Ama isterim ki orası seninle dolu cilvegâh olsun.

Galib olmasa da olur, pek öyle gerekli değil,

Ama ey Allahım, dünya ve padişah daim olsun.

Gei vo bat kih ho guftego, to kion kar ho

Kehe se kuç na hua, phir kaho, to kion kar ho

O demler geçti artık, konuşayım da nasıl konuşayım?

Konuşmak sonuç vermedi, artık söyle ne yapayım?

Kafamda sadece vuslat hayalinin şekli vardı,

Vuslat olmazsa, nereye gideyim; olursa ne yapayım?

Edepliylim, işte ikilem sebebi, ne yapayım ben?

Hayâdan dili tutulmuş onun, bu durumda ne yapayım?

Sen söyle, putperestliğin devam etmesi nasıl olacak?

Putların tutumu böyle olursa ben daha ne yapayım?

Hırçınlığa başlarsın aynaya baktığında

Senin gibi birkaç daha şehirde olsaydı hal ne olurdu?

Benim gibi karanlık günlerin nasip olduğu biri

Geceye gün demez de ne yapar?

Ona nasıl ümit bağlarım? Bana verdiği değere bak

Neyin var diye bile sormazsa, ona nasıl bel bağlarım?

Mektubunla teselli bulurum düşüncesi yanlış değildir

Görme isteklisi gözler bununla yetinmezse ne yaparım?

Müjgânına bakıp söyle; rahat bulabilir miyim ben?

Onun zehirli iğneleri can damarına batarsa ne yaparım?

Ben divane değilim Galib! Ama hazretlerinin dediği gibi;

"Sevgiliden ayrıyken yürek rahat olsun da nasıl olsun?"[\[37\]](#)

Kisi ko de ke dil koi, nava sanc-i fuğan kion ho

Na ho cab dil hi sine min, to phir munh min zeban kion ho

Gönlünü vermişse birine kişi, neden ah eden olsun?

Gönül sinede değilse artık, ağızda dil neden olsun?

O küsme huyunu bırakmaz; ben tutumumu bırakmam.

Altan alıp niye sebep sorayım? Küskünse varsın olsun.

Dert ortağım rüsva etti; her yanı ateşe verdi aşk,

Bu derde dayanamayan benim sırdaşım neden olsun?

Hani vefa? Bu nasıl aşk? Başımı parçalamaksa sonuç,

Peki, ey taş kalpli, o taş neden senin eşiğin olsun?

Kafesteyim, bahçeden gelen der ki, "Korkma dostum."

Dün üstüne yıldırım düşen yuva benimki neden olsun!

"Gönlünde değilim" diyebilir misin? Öyleyse söyle bana,

Gönül senle doluyorsa, varlığın gözden ırak neden olsun?

Gönlümün çekişinden şikâyet etmen yanlış; kusur kimin?

Kendini geri çekmezsen, aradaki çekiştirme neden olsun?

İnsan yuvası yıkmaya senin fitnen yetmez mi?

Senin dost olduğunun, felek düşmanı neden olsun?

Eğer buna sınamak diyorsan, zulmetmek neye denir?

Rakibimin olmuşsan, bu neden benim için imtihan olsun?

Dedin ki, "Yabancıyla görüşmekte ne kötülük olsun ki?"

İyi dedin, doğru dedin; peki söyle, "Evet, neden olsun?"

Ey Galib, tahrik ederek mi ondan insaf umuyorsun?

Senin vefasız demenle o sana niye mihriban olsun?

Rahie ab eisi cagah çal kar, cahan koi na ho

Ham suhan koi na ho aur ham zeban koi na ho

Artık öyle bir yere gidilmeli ki orada kimse olmasın

Konuşacak kimse olmasın, dilini anlayan kimse olmasın

Kapısız, duvarsız bir evin olsun

Komşu olmasın, kapıya bekçi olmasın.

Hastalanırsan bakmaya kimse olmasın.

Ölürsen ağlayıp sızlamaya kimse olmasın.

Ez mehr ta be zerra-i dil u dil he ainah

Tuti ko şeş cehet se mukabil he ainah

Güneşten, ta zerrenin kalbine kadar her kalp aynadır

Deneyim ve bilgi sahibi için altı yön aynadır.

He sabza zar her der u divar-i ğam kada

Cis ki bahar ye ho, phir us ki hiza na puçh

Dert hanemin kapısını bacasını bitkiler sardı,

Baharı böyle olan yerin, hazanını hiç sorma.

Çaresiz, yalnız kalma hasreti çekmek zorundayım

Yolun tehlikeleri ve yoldaşların ettiği zulmü hiç sorma.

Sad cilva ru be ru he, co mujgan uthaie

Takat kahan kih did ka ihsan uthaie

Yüzlerce cilven karşımda, gözkapaklarımı kaldırırsam
Takat nerede bende ki bakma ihsanını kaldırabileyim?

Aşk divaneliğinin azığı, taş olarak karar buldu
Yani, çoluk çocuğun ihsanına mecbur haldeyim.

Duvar bile işçiye minnet yükü altında eğri durmakta;
Ey evi yıkılan şahıs! Kimsenin ihsanı altında kalma.

Ya kıskançlık yaramı rüsva etmemelisin
Ya perde içinde gizli tebessümleri bırakmalısın.

Mescid ke zeyr-i saya harabat çahie

Bhun pas ankh, kibra-i hacat çahie

Caminin gölgesinde meyhane olmalı;

Kaşın altında göz! Tıpkı böyle olmalı. [\[38\]](#)

Sen de başka birine âşık olmuşsun

Zulmünün bir bedeli elbette olmalı!

Ey felek, bu hasretli gönlü taltif et,

Çekilen acının bir telafisi de olmalı.

O ay yüzlüler hatırına ressamlığı öğrendik.

Onlarla görüşmeye bir vesile olmalı.

Mey içmekten keyif bekleyen hangi edepsizdir?

Gece gündüz süren bir kendinden geçme olmalı.

Ey Galib! Serpilip gelişme öze bağlıdır:

Sessizlik; ondan doğan kelime olmalı.

İşte lale, gül ve nergisin renkleri ayrı ayrı

Baharın kanıtı her renkte olmalı.

Sarhoşlukta baş, fiçinin dibinde olmalı

Dua vakti geldiğinde yüz kıblede olmalı.

Yani, sıfatlar göstergesinde olduğu gibi

Arif de her an sarhoş, benlik meyiyle olmalı.

Bisat-i icz min tha eyk dil, yek katra-i hun, vo bhi

So rehta he, be endaz-i çekidan ser negun, vo bhi

Âcizlik sermayem bir kalpti, bir kan damlasıydı o da

Başını eğmiş, düşmek üzere beklemekteydi o da.

Benimle ilgilensin diye o şuha biraz darılır gibi yaptım

Doğruyu söylemeli; delilikten başka bir şey değildi o da.

Ölüp kurtulma düşüncesi, yaralı gönlü nasıl teskin etsin!

Dilekler dolu torbamda cılız bir avdan ileri değildi o da.

Keşke feryat etmeseydim. Nereden bilirdim ey dost,

İçimdeki derdi artırmaktan başka işe yaramadı o da.

Cefa kılıcının keskinliğiyle o kadar da böbürlenme,

Akıttığı kan, kan deryamdaki tek kan dalgasıdır o da.

Neden gökyüzü sakisinden mutluluk şarabı dileyelim;

Almış oturmakta ters çevirdiği üç-dört kadehle o da. [\[39\]](#)

Galib, içimde hem kavuşma isteği hem şikâyet arzusu var

Allah öyle bir gün versin ben de ereyim muradıma o da.

He bezm-i butan min suhan azurda lebon se

Tang ae hen ham, eise huşamed talebon se

Putlar mahfilinde sözcükler dudaklarımda acı duyar

Bıktım onların dalkavukluk talep edişlerinden.

Kadehe doldurmak yüzünden mey ziyan olmakta

Mey küpünü dudaklarıma dayasan ya bir kere de.

Ey zahit, meyhane kapısının rintleri çok küstahtır,

Zinhar, o edepsizlerle münakaşaya girme.

Vefanın ettiği zulme bak ki, çıkıp gidiyor sonunda,

Canımın dudaklarımla sağlam bağı olmasına rağmen.

Ta, ham ko şikayet ki bhi baki na rahe ca

Sun lete hen, go zikr hamara nehin karte

Ondan şikâyet etmeme yer kalmasın diye

Dinlemekle yetinir sadece, benden bahsetmez ama.

Galib, durumunu olduğu gibi anlatırım ona

Dinleyip çağıracaktır seni, sorumluluk almam.

Ghar min tha kia kih, tera ġam use ġaret karta

Vo co rakhte the ham ik hasret-i tamir, so he

Evimde ne vardı ki senin derdin onu yok etmiş olsun?

Evimde tamir edilme hasreti vardı bir tek, hâlâ var.

**Ğam-ı dünya se, gar pai bhi firsat ser uthane ki
Felek ka dekhna, takrib tere yad ane ki**

Dünya derdinden başımı kaldırmaya fırsatım olsa
Gökyüzüne bakmamla, aklıma düşmen bir olur.

Mektubun içeriğini nasıl öğrenecek, ya Rab,
O kâfir kâğıdı yakmaya yemin etmişti.

Ateşten çıkan kıvılcımı ipeğe sarmak kolay,
Dert ateşini kalpte saklamak ondan zordur.

O, yaraladıklarını gidip görme amacındadır aslında
Bahçeyi seyranmış güya, bahanedeki şuhluğa bak.

Benim saflığımdı, lütuflılığına ölmek isteyişim
Bu gelmen geliş değildi zalim, gidişinin başıydı.

Şimdi dünya dertlerini çekemez durumdaki gücüm
Bir zamanlar o putların nazlarını çekme garantisiydi.

Zamane insanının tutumunu nasıl anlatayım Galib,
Binlerce kez iyilik yaptığın bile sana kötülük yaptı.

Hasil se hath dho beth, ey arzu harami

Dil coş-i girya min he, dubi hui asami

Ey dilediğince beklenti içinde olan, ürünü unut

Zira ağlayıp sızlama sırasında yürek batıp gitti.

Halim, yanarken söndürülen meşale gibidir,

Yanmışlardanım, ama tamama ermemişlik lekeliyim.

Kia tang ham sitemzedegan ka cehan he

Cis min kih eyk beza-i mur asman he

Biz zulüm çekenlerin dünyası ne kadar da dardır

Orada karıncanın yumurtası gökyüzü kadardır.

Kâinat, sana olan tutkuyla hareketlidir, sanki

Güneşin parıltısıyla zerreler can bulmaktadır.

Halbuki taşın sillesindendir bu lale renklilik,

Gafil ise şişemde mey olduğu yanılgısındadır.

Heves ehlinin gönlündeki yeri ısıttın sen

Neden hoşuna gitmesin? Evi serindir onun.

Ne âlâ! Demek sen o yabancıya buse vermedin

Yeter sus artık, benim de ağzımda dil vardır.

Her kim ki yârin duvarının gölgesinde oturur

Hindistan ülkesinin tahtına oturmuş sayılmalıdır.

İç yangını varlık mevcudiyetimi de ortadan kaldırdı

Kime derim ki bu dağ, yüreğimin kalıntısıdır.

Vefalı olduğuma o denli güveni var ki Galib,

Ben de bana lütufta bulunmayışından mutluyum.

Derd se mere, he tuch ko be kararı, hae hae

Kia hui zalim teri ğaflet ŗiari, hae hae

Benim derdim yüzünden sen çırpınmaktasın, vah vah!

Ey zalim, o umursamaz haline ne oldu senin, vah vah!

Bendeki dert tufanına direnecek gücün yoktu madem

Neden benim dertlerime çare arar oldun, vah vah!

Benim dert ortağım olmak fikri aklına nereden geldi?

Bana dost olmakla, kendine düşmanlık ettin, vah vah!

Ömür boyu vefa ahdinde bulunmanın ne faydası var?

Daimiliği yok ki ömür dediğın şeyin, vah vah!

Bu yaşamın havasını suyunu zehir bilirim ben,

Zira senin yaşamana uygun gelmedi, vah vah!

Cilveli edalarına serpilten güllere ne oldu?

Mezarının toprağına ekiliyor artık laleler, vah vah!

Rezillikten kurtulmak için toprak örtüsüne saklanmak

Seninle son buldu, aşkı saklama tavrı, vah vah!

Aşk ahdinin namusu yerle bir oldu,

Dostluk hukuku göç etti dünyadan, vah vah!

Bana oklarıyla saldıranın eli iş göremez oldu artık

Kalbime sağlam bir yara açamadan, vah vah!

Yağmuru dinmek bilmeyen geceleri nasıl geçer

Yıldız sayarak geceleri geçirmeye alışık olanın, vah vah!

Kulak yâr sesinden mahrum, gözler güzelliğinden

Kalp ise öyle bir ümitsizlik tufan yeri ki, vah vah!

Aşk henüz divanelik haline bürünmemişti Galib,

Divanelik tutkusu özlem gibi içimde kaldı, vah vah!

Ser geştegi min, alem-i hasti se yas he

Teskin ko de novid kih marne ki as he

Divanelikte varlık âleminden ümidi kestim,

Teskine müjde olsun ki ölme ümidi var.

İstıraplı kalbimin halini hiç sormaz;

O sanır ki kalp, hâlâ hükmündedir.

Dert ateşinin lezzetini ben nasıl anlatayım?

Bedenimdeki her tüy teşekkür dilidir.

O, güzellik gururundan dolayı vefayı umursamaz,

Neyse ki benim sinemde haktanır bir kalp vardır.

İçtim mehtaplı gecede ne kadar bulduysam mey,

Bu nemli mizacıma bir tek sıcak şeylerden fayda var.

Her mekâna orada yaşayanlar şeref bahşeder,

Mecnun ölümünden sonra sahra artık yastadır.

Gar hamuşı se faida ihfa-e hal he

Huş hun kih meri bat samachni muhal he

Susmanın yararı, halinin gizli kalmasıdır,
Mutluyum, neyse ki söylediklerimi anlamak zor.

İfade etme hasretinden kime şikâyet edeyim
Kalbim, lal dilimin muhasebe defteridir.

Ey Allahım, perde arkasından aynam cilalanmakta
Dilek nedir bilmez dudaklar rahmetinle af diler oldu.

Allah göstermesin sakın, sevgili ve ondan şikâyet!
Ey utanmaz tutku! Bu düşünce aklına nereden geldi?

Kâbe'nin kara örtüsü Ali'nin ayağının bereketiyledir
Dünyanın merkezi oradır, ceylanın misk torbası değil.

Divanelik âleminde, ufuklar genişliği dar geldi bana
Darlık utancının terleri dünyanın denizleri oldular.

Varlık yanılgısına kapılma sakın Esed,
Âlem tamamen hayal tuzağının halkasıdır.

Tum apne şikve ki batin na khod khod kar puçho

Hazr karo mere dil se kih is min ag dabi he

Sen şikâyet konularını eşıleyip eşıleyip çıkarıp sorma

Kalbimi deşmekten uzak dur, içinde saklı közler var.

Ey yürek! Bu elem mühletini ganimet bil, ki sonunda

Ne sabah sızlamaları kalacak, ne gece yarısı ağlamalar.

Eyk ca harf-i vefa likha tha, vo bhi mit geya

Zahira kağiz tere hat ka ğalat berdar he

Bir yere vefa kelimesi yazmıştın, o da silinip gitmiş

Belli ki mektubunun kâğıdı yalanı silen türdenmiş.

Yüreğim yandı fanilik tutkusunun natamam kalmasından

Ben neden yanmadım, nefesim ateş yağıdırmaktadır.

Ateşin üzerine su döküldüğünde ses çıkarır

Yorulduğunda herkes feryat etmeye mecbur kalır.

Her zerrede aynı mestlik, ama sorumluluk onun

O mestliğin cilveleriyle yer gök dolup taşmış haledir.

Bir daha bana, "Sen benim hayatımsın" deme

Bugünlerde hayatın kendisinden bezginim.

Mektubumun başına göz resmi çizdim,

Seni ne kadar çok görmek istediğimi anlayasın diye.

Piyns min guzarte hen co kuçe se vo mere

Kandha bhi kaharon ko bedelne nehin dete

Tahtırevanla sokağımđan bir geçişi var ki,

Taşıyıcılara omuz değırtirme fırsatı bile vermez.

**Meri hasti feza-e hayret abad-ı temenna he
Cise kehte hen nala, vo isi alem ka anka he**

Varlığım, dilek beldesinin şaşkınlık fezasıdır,
Fıgan denilen şey, o âlemin Anka'sıdır.

Hazan nedir? Bahar neye denir? Hangisi olursa olsun
Ben aynıyım; kafeste ve kanat matemi çekmekteyim.

Sevgilinin vefalıısı tesadüfidir, yoksa ey dost
Gönlün hüznölü feryadının etki ettiğı görölmüş müdür?

Düşüncelerim ümitsizlik acısına dayanamadı,
Pişmanlıkla el ovuşturuşum dileme niyetini yenilemektir.

Rahm kar zalim, kih kia bud-i çerağ-i kuşta he

Nabz-i bimar-i vefa, dud çerağ-i kuşta he

Merhamet et zalim ki sönmüş meşalenin varlığı nedir,

Vefa hastasının nabzı, sönmüş meşalenin dumanıdır.

Gönöl verme tutkusu, yerinde duramaz yapar beni

Yoksa cansız durmak sönmüş meşalenin yararınadır.

Çeşm-i huban hamoşı min bhi neva perdaz he

Surma-i tu kehve kih dud-i şula-i avaz he

Güzellerin gözleri suskunken de konuşur

Gözlerine çektikleri sürme, ses âleminin dumanıdır.

Âşıkların varlığı bedbaht talihin sazıdır

Figanları da talihlerinin ters dönmesinin sesidir.

Mecnun'un kan ağlayan gözünün ulaştığı güce bakın;

Bir çöl dolusu gül ayaklarının paspasıdır.

İşk much ko nehin, vahşet hi sahi

Meri vahşet teri şohret hi sahi

Benimki aşk değilse, varsın vahşet olsun

Bendeki vahşet, senin için şöhret olsun

Benimle ilişkini kesmeyesin sakın

Hiç ilgin yoksa bile varsın husumet olsun.

Mahfilinde olmamdan neden rüsva olasın?

Peki, mahfil değilse de varsın halvet olsun.

Ben kendimin düşmanı değilim ya!

El seni sevmişse varsın muhabbet olsun.

Sadece kendi varlığında var, ne varsa

Tanımak değilse bile varsın gaflet olsun.

Ömür, yıldırım misali hızlı!

Yüreği kana çevirecek mühlet olsun.

Ben vefadan asla vazgeçmeyeceğim

Aşk olmasa da varsın yerine musibet olsun.

Ey insafsız felek! Bir şey ver artık bana

Varsın ah u figan etmeye icazet olsun.

Ben de kabullenmeyi huy edineceğim;
İlgisizlik, varsın ondaki âdet olsun.

Sevgiliyle kapışmalar elden gidecek Esed,
Vuslat olmasa da varsın hasret olsun.

He armidgi min nekuheş baca muche

Subh-i vatan he handa-i dandan numa muche

Rahat düşkünlüğünde serzeniş haktır bana
Memleket sabahı dişlerini gösterip sıratır bana.

Ateş yağdıran nefesli şarkıcıyı arıyor yürek,
Onun sesi fanilik şimşegi cilveleri olsun bana.

Hayal vadisinin yollarını mest dolaşıyorum,
Tekrar geri dönme gereği olmasın diye.

Bahçede bana öyle hicapsızlıklar yaptı ki
Güllerin kokusundan utanmaya başladım.

Duygularım başkalarınca bilinmemeliydi,
Beni, seçip okuduğum şiirler rüsva etti.

Zindgi apni ceb is şekil se guzri, Ğalib

Ham bhi kia yad karin ke kih huda rakhte the

Yaşamım hep aynı şekilde geçince Galib

Nasıl derim ki benim de bir Tanrım vardı.

Us bezm min muche nehin banti haya kie

Betha raha, agarça işare hua kie

Onun mahfilinde duramam arımı korumaksızın

Oturdum durdum hep, gerçi sataşmalar yapıldı durdu.

Kalp sahibiyim, bekçinin sorgu sualinden korktum

Yoksa kapından gitmezdim sana seslenmeden.

Hırka ve seccadeyi meye teminat için dolaşır dururum;

Uzun süre geçti bahar onuruna şölen yapalı.

Boşa geçer sonunda, Hızır ömrü bile olsa

O hazret de yarın diyecektir, "Ben ne yaptım ki?"

Kudretim olsa da toprağa sorsam; "Ey cimri!

Sen o paha biçilmez hazineleri ne yaptın?"

Hangi gün hasımlar iftira atmadılar ki bana

Hangi gün var ki başımda hızarlar işlemedi.

Elle görüşmesinden edinmiş olmasın sakın bu huyu;

Buseler vermeye başladı ben istemeden.

İnatçılığı bir yana ama huyu kötü değildir,

İnadını unuttuğunda yüzlerce sözünü yerine getirdi.

Galib, sen kendin söyle, ne cevap alacaksın ondan?

Farz edelim ki sen anlattın durdun o da dinledi.

Reftar-i umr, kati-i rah-i ıztırab he

İs sal ke hisab ko, bark, aftar he

Ömür hızı, ıztırab yolu kat etmektir,
Bu yılın hesabı güneşle değil, yıldırımladır.

Mey sürahisi servi oldu, bahar coşkusundan dolayı
Kumrunun kanadı ise şarap dalgası cıveleridir.

Yaralandı ayak bilekleri daima ayakta durmaktan
Artık ne kaçmaya güç var bende, ne duracak takat.

Bu altı yön, rintlerin bade içtiği mülktür
Gafil sanır ki dünya tam bir harabedir.

Temaşa, o güzellik yıldırımına nasıl rakip olur,
Bahar coşkunluğu, cıveleri için perdedir.

Ben, muradına eremeyen gönlü nasıl teselli edeyim?
Cemali görmekle gözler murada ermiş olsalar bile.

Yârin göndereceği haberin mutluluğundan geçti Esed,
Ulağı kıskanmaktadır, soru cevap sohbetinden dolayı.

Dekhna kismet, kih ap apne peh reşk a cae he

Men use dekhun, bhala kab much se dekha cae he

Kısmetime bak ki, kendi kendime gıpta ederim,
Onu seyredeyim; edemem kendimi kıskandığımdan!

Kalbi unut, eğer düşüncelerde bu yakıcılık daimse;
Sürahi eriyecektir içindeki meyın keskinliğinden.

Ey Allahım, o yabancıya küstahlığı neden men etmiyor?
Hayâ duyuyor mutlaka, ama yapamaz utancından.

Tutku, her an ah ve figan etme arzusunda
Yürek ise korkmaktadır nefes almaktan.

Nazar değmesin, senin şölen mahfiline ne demeli
Nağmeye dönüşür feryadım, oraya ulaşamadan.

Belli etmemeye çalışarak aşkımı gizlerim ama
Orada öyle dalarım ki içyüzünü anlar gönül halimin.

Onun mahfil kurmalarını duyup kalbim duracak olur
İçim kararır, karanlık amaçları gibi davetli ellerin.

Başkasına âşık olunca o peri yüzlü daha da hassaslaştı
Ne kadar rengi atsa ortaya çıkmaktadır aslı renginin.

Resmi yapılırken bile ressama türlü nazlar yapar;
Ne kadar çizmeye çalışsa çizgiler uzaklaşıp durur.

Gölgem benden duman misali kaçar Esed
Kim durabilir yanında benim gibi ateş canlı birinin?

Garm feryad rakkha şekl-i nihali ne muche

Tab aman hicr min di berd-i liyali ne muche

İşlemeli yorgan, hararetle feryada saldı beni

Soğuk ayrılık gecelerinde, sıcağıyla ısıttı beni.

Peşin verilen ve verilecek âlemin ne olduğu malum

Benim yüce cesaretim her ikisine de satmadı beni.

Vahdette çokluk görenler, vehim tapıcılarıdır

Onların hayali putları, kâfir yaptı beni.

Gül hevesi düşüncesi bile kalmadı artık

Tüysüz kanatsız kalmak rahata ulaştırdı beni.

Kargah-i hasti min, lala dağ saman he

Bark-i harman-i rahat, hun-i garm-i dehkan he

Dünya işlerinde lalenin sermayesi dağdır,

Kaynayan çiftçi kanı, huzur ambarına yıldırımdır.

Açmamış tomurcukların yapraklarının rahatı malum

İçinde uykuda olmasına rağmen, dağılma halindedir.

Ben nasıl çekeyim tükenmişlik acısının utancını?

Âcizlik ellerini bağlamış; şule ağzında ot durmaktadır.

Ug raha he der u divar se sabza Ğalib

Ham beyaban min hen aur ghar min bahar ai he

Kapısını bacasını yeşillikler sarmakta Galib,

Ben çöllerdeyim, evime ise bahar geldi.

Sadgi par us ki, mar cane ki hasret dil min he

Bas nehin çalta kih phir hancer kef-i katil min he

Onun sadeliğine ölme hasreti gönülde

Heyhat, hançer yine katilin elinde!

Yaptığı konuşmadaki güzelliğe bak,

Her söylediği şey benim de gönlümde.

Kötülenerek anılmaktayım gerçi, buna rağmen

Benden daha iyidir, bahsimin geçmesi mahfilinde.

Yeter, ey ümitsizlik seli! Silinip gidecek yoksa

Şu hâsılı olmayan çabadan aldığım keyif de.

Yol çilesini artık niye çekeyim? Yorgunluğa bravo!

Kalkmaz oldu adımlarım, zira artık menzilde.

Gönlüm alevler saçan cehennem gibiymiş!

Peki, kıyamet fitnessi kimin kişiliğinde?

Divanelik büyüüne kapılan Galib'in gönlü ıstıraplıdır

Senin arzunla dolu yüreğime bak müşkül içinde.

Dil se, teri nigah, ciger tak utar gei

Donon ko ik ada min rizamand kar gei

Bakışın, yüreği ve kalbi deldi geçti.

Her ikisini de tek bir edayla razı etti.

Parçalandı bağrım, ne güzel! Artık özgürlük:

Yürek yaralarını gizleme zahmeti bitti.

Geceler boyu şarap içmeler, sarhoşluklar nerede?

Kalk artık, seher uykusu keyifleri bitti.

Uçuşur durur toprağım yârin sokağında

Artık ey hava, kanat ve tüy ihtiyacım bitti.

Ayak izlerinin çekiciliğindeki güzelliğe bak,

Yârin süzülerek yürümesi ne büyük zarafetti.

Her muhteris güzellik tutkunluğunu seçti,

Artık ehli nazarların onuru elden gitti.

Sana yönelen bakışlar, perde işlevi gördü

Sarhoş olan her bakış, yüzünü örttü.

Geçmiş gelecek ayrımı silindi birden;

Dün sen gittin ya, benim için o an kıyametti.

Öldürdü devran Esedullah Han seni!

O coşkun nerede? Gençliğin nereye gitti?

Teskin ko ham na roin, co zouk-i nazar mile

Huran-i huld min teri suret, magar mile

Teskin için sızlanmam, sevgiliye kavuşayım yeter,
Cennet hurilerinde senin yüzünü göreyim yeter.

Beni katlettikten sonra kendi sokağına defnetme sakın!
Ziyaret bahanesiyle halk senin evini öğrenecektir.

Bugün saki sensin, sakiliğinden utan, yoksa ben
Her gece durmadan içerim mey, bulduğum kadar.

Sana söyleyecek lafım yok ey arkadaşım, ama
Selamımı söyle, o tavsiye ettiğin ulağa, karşılaşırsan.

Sana da ben gösteririm Mecnun'un neler yaptığını
İçimi yakan gizli dertlerden eğer fırsat bulursam.

Hızır'ın takipçisi olmak zorunda değilim ben
Ama bu yolda örnek bir yoldaş sayarım onu.

Ey sevgilinin sokağında ikamet edenler! İyi bakın,
Oralarda bir yerde perişan Galib'e rastlarsanız.

Koi din gar zindigani aur he

Apne ci min ham ne thani aur he

Varsa kaderde yaşanacak bir gün daha

Kendimce bir karar aldım, bambaşka

Cehennem ateşinde o yakıcılık nerede?

Gizli dertlerin yakışı çok başka!

Defalarca acı çektirdi bana o zalim,

Ama bu seferki kızgınlığı bir başka!

Mektubu verip yüzüme bakar ulak

Belli ki bir de sözlü haberi var başka.

Yıldızlar, mr kısaltır dururlar sırf;

Ama zemini bela sevgili bambaşka!

Bütün belaları çektim bitirdim Galib;

Kaçınılmaz lm belasından başka.

Koi ummid ber nehin ati

Koi suret nazar nehin ati

Hiçbir ümit gerçekleşmez

Hiçbir çıkar yol görünmez.

Ölümün bir günü var, belirli,

Geceler boyu neden uyku gelmez.

Önceleri gönül hallerine gülerdim.

Artık hiçbir şey beni güldürmez.

Bilirim itaatin sevabını,

Ama tabiatım o yana meyletmez.

Bir şey oldu ki ben suskunum,

Yoksa hangi söz var ki söylenmez.

Neden feryat etmeyeyim? Yoksa sanır ki,

Ben öldüm; sesim bu yüzden gelmez.

Yüreğimdeki yara görünmüyorsa da

Ey çareci, kokusu da mı gelmez?

Aşkta öyle bir yerdeyim ki şimdi

Kendim oldum kendi halimi bilmez.

Aşk yolunda can vermek için ölürüm

Ölüm yanı başımda ama bir türlü gelmez.

Kâbe'ye hangi yüzle gideceksin Galib?

Ama sen utanma nedir bilmezsin.

Dil-i nadan tuche hua kia he

Ahir is derd ki deva kia he

Ey nadan gönöl, bu halin nedir?

Olan oldu; bu derde deva nedir?

Ben ona tutkun, o ise bıkkın;

Ey Rabbim, bu macera nedir?

Benim de ağzımda dilim var,

Keşke isteğimi bana sorsa, nedir?

Senden başka varlık mevcut değilse

Ey Allahım, peki bu karmaşa nedir?

Şu peri yüzlü insanlar nereden;

Gamze ne, işve ne, eda nedir?

Amber kokulu siyah zülüfler;

O sürmeli gözlerdeki ela nedir?

Bu yeşillik, gül nereden geldi?

Bulut nereden; hava nedir?

Ben ondan vefa beklerim,

O bilmez ki vefa nedir?

"İyilik yaparsan, iyilik bulursun."

Dervişin söyleyeceği başka nedir?

Canımı yoluna feda edeyim,

Ben bilmem, dua nedir?

Biliyorum, Galib bir şey değil, ama

Kulfetsizse kötölük bunda nedir?

Kehte to ho tum sab kih "but-i ğaliya mu ae"

İk martaba ghabra ke kaho koi kih "Vo ae"

Demeye dersiniz hepiniz, "Saçları kokulu o put geldi"

Bir kez korku içinde dese ya biriniz, "O geldi!"

Ölüm döşeğindeyim, ey aşkın etkisi, göster gücünü!

Konuşacak güçte değilim ama o beni sormaya gelsin.

Bu durum, yıldırım, şule ve cıva âlemi gibidir;

Gelme işini aklım almıyor zaten, ama geldik.

Belli ki dayanamayıp kaçacak değildir sorgu melekleri,

Ama ölüm öncesi içilen mey kokusu ağızdaysa o başka.

Ne cellattan korkum var, ne vaizle tartışırım

Bilirim ne olduğunu, hangi kılıkta olursa olsunlar.

Evet, ey talep ehli! Kim dinler eremeyenlerin yergilerini?

Baktım o ele geçmiyor, ben kendimi onda kaybettim.

Âdetim değildir rahat içinde oturmak

Görme şerefine varamadımsa, Kâbe'ye olsun uğrarım.

Dostlar son derece etkili bir konuşma yapmışlar;

Ona iyi davran diye, ama beni batırıp geldiler.

O nazlının mahfili gerçekten anlatılır gibi değil Galib!

Biz de görmeye gittik ve kaderine ağlayıp geri geldik.

Phir kuçh ik dil ko bekarari he

Sine cuya-e zahm kari he

Yine içimde bir yerinde duramazlık var

Sinem ağır bir yara için çırpınmaktadır.

Yine yüreği tırmalamaya başladı tırnaklar

Belli ki lalelerin ekilme zamanıdır.

Niyaz gözünün amaçladığı yön kıbledir

Yine örtüyle kaplı tahtirevan görmek ister.

Göz, rüsvalık malı arayışında

Kalp, zillet metası alıcısıdır.

Aynı yüz renkte feryatlar devam etmekte

Aynı yüz çeşit gözyaşı akıtmaktadır.

Gönül, nazlının salınması isteğiyle

Yine çırpıntı mahşeri yeri gibidir.

Cilveler yine nazını sunmaya başladı

Can feda etme pazarı yine fıkır fıkırdır.

Yine o vefasız için ölmekteyim

Yaşamım yine aynı yaşamdır.

Naz ve işve adliyesinin kapısı yine açıldı,
Sulh mahkemesi pazarı hareketlendi.

Dünya gitgide kararmaya başladı
Kara zülûfler yine iş başındadır.

Yürek parçaları yine ağlamaya başladı
Bir feryat figan hengâmesi var.

Yine aşkın şahitleri talep edildi,
Gözyaşı dökme hükmü devam etmektedir.

Süregelen kalp ve müjgân davasının
Bugün yine duruşması yapılmaktadır.

Bu kendinden geçiş sebepsiz değil Galib
Bir şey var ki gizlemeye çalışmaktasın.

Cunun, töhmet keş-i teskin na ho, gar şadmani ki

Namak paş-i haraş-i dil he lezzet zindgani ki

Divanelik töhmet altında kalmasın, keyif yaptıysa

Yürek yarasına tuz ekmektir, yaşamdan biraz tat almak.

Yaşam kargaşasından kurtulma çabası sonuç verir mi hiç?

Ayağına zincirdir deryanın dalgaları, akma esnasında.

Ölümüm ardından da bu divane, çocukların ziyaretgâhıdır

Taşların kıvılcımları türbeme gül yağdırır gibidir.

Nikuhîş he seza, feryadi-i bedad-i dilber ki

Mubada, handa-i dandan numa ho subh mahşer ki

Dilberin zulmünden şikâyetçi olan cezayı hak eder

Yakında mahşer sabahı, dişlerini göstererek ona güler.

Mecnun çölünün toprağı Leyla'nın damarını yetiştirir

Çiftçi o toprağa tohum yerine bıçak ucu ekse bile.

Pervanelerin kanatları belli ki mey sandalının yelkeniydi

Mahfilin ısınmasıyla kadehlerin art arda dizilişi başladı.

Kanat çırpma tutkusunun acısını anlatmaya güç nerede?

Zira takati uçup gitti, uçmadan önce kanadımın.

Ne zamana kadar çadırının arkasında ağlayıp durayım?

Kısmetimde ey Allahım, taştan bir duvar yok mudur?

Be itidaliyon se sebuk seb min ham hue

Citne ziyada ho gae, utne hi kam hue

İtidalsizliklerden herkesten vakursuzu ben oldum
Ne kadar çoğaldıysam, o kadar azalan ben oldum.

Çok iyi gizlenmişti tuzak, tam da yuvanın yakınında
Henüz uçacak hale gelemeden, yakalanan ben oldum.

Benim varlığım, yok oluşumun kanıtıdır;
O derece silindim ki kendi kendime yemin oldum.

Aşk çilesi çekenlerin halini ne soruyorsun
Onlar peyderpey tepeden tırnağa elem oldular.

Senin vefan neyi telafi eder ki? Zira bu dünyada
Senden başka birçok zulme maruz kalan ben oldum.

Divaneliğin kan sızan hikâyelerini yazıp dururum
İşte kanıt; gönül halini yazmaktan parmağım kalem oldu.

Allah korusun sert huyundan; korkusundan çıkamayan
Kalbimin içindeki feryat parçaları, birbirine rızk oldular.

Yalancı âşıkların zaferi, aşk meydanını terk etmektir
Kaldırdıkları adımlar, onlara zafer bayrağı olmaktadır.

Yokluk âleminde birkaç hıçkırık benim için yaratıldı,
Orada hıçkıramadım, buraya gelince bana nefes oldular.

Bırakmadı Esed'i dilencilik halinde de âşıklık
Düşkünken bile kerem sahiplerinin âşığı oldum.

Co na nakd-i dağ-i dil ki, kare şula pasbani

To fasurdgi nihan he, be kamin-i be zebani

Yürek yarası nakdini aşk ateşi korumazsa,
Üzüntü, sessiz bir halde siperde beklemektedir.

Gençlik zamanlarımda ondan ne umayım artık
O çocukluğumda bile dinlememişti hikâyemi.

Aslında kimseye acı vermek iyi değil, yoksa derdim ki
Ey Rabbim, benim hayatımı al da düşmanıma ver.

**Zulmetkade min mere şeb-i ğam ka coş he
İk şema he delil-i seher, so hamoş he**

Viran hanemdeki keder gecesi şahlanmış halde
Bir meşaledir seherin delili, o da sönmüş halde.

Ne vuslat müjdesi, ne o güzelin görüntüsü
Uzun zamandır göz ve kulak barışık yaşamakta.

Mey, o hep süslenip duranı hicabından çıkarttı
Ey tutku! Artık hacet kalmadı kendini tutmaya.

İnci gerdanlığı sevgilinin boynuna asmak!
Ne yüksek mertebe var şu inci satıcısında.

Seyretmek badedir; cesaret saki; gözler ise mest,
Hayal mahfili, sessiz bir meyhane havasında.

Ey aşk mahfiline yeni gelenler, dinleyin;
Zinhar; maksadınız nağme ve içki olmaya.

Bana bak, ibret alır göze sahipsen,
Beni dinle, nasihat dinler kulağın varsa.

Cilveli saki, inanç ve bilincin düşmanı;
Nağmeci, vakur ve öz hâkimiyet hırsız!

Gece boyu mahfilin her köşesinin görüntüsü
Çiçekçi dükkânı gibi benzer bahçıvan bağına.

Sakinin edalı yürüyüşü; çengin zevk veren sesi
Biri cennet manzarası, diğeri cennetteki seda!

Sabah vakti gelip de mahfile baktığınızda
Ne geceki coşku kalmıştır geriye, ne zevk u safâ.

Gece boyu birlikte olmanın ardındaki iz ise
Yanık bir meşaledir kalan; sönmüştür artık o da.

Tüm bu temalar Galib, gaipten gelir aklıma
Divitimin çıtırtısı meleklerin sesidir aslında.

A, kih meri can ko karar nehin he

Takat-i bedad-i intizar nehin he

Gel artık, zira yürekte sabır yok

Bekleme acısını kaldıracak güç yok.

Dünya yaşamına karşılık cennet verirler,

Sunulan içkide mestliği kıracak etki yok.

Gözyaşları yüzünden mahfilinden çıkartıldım

Yazık ki ağlamayı kontrol edecek takat yok.

Abestir bizden yana şüpheye düşmen;

Zira âşıkların toprağında çamur yok.

Sözlerdeki süslü manaları gönlünde duy

Bahar aynasında çiçekten başka şey yok.

Beni katletmeye söz verdi sonunda

Sözünde durmazsa çok yazık olacak.

Meye yemin ettin sen Galib, ancak

Senin yeminine artık hiç itibar yok.

Hucum-i ğam se yan tak serneguni much ko hasil he

Kih tar-i damen u tar-i nazar min fark muşkil he

Dert saldırılarından başım öyle eğilmiş halde ki

Eteğimin ucuyla gözler hizasında fark kalmadı.

Yaralarımı diktirmekten amaç iğne yarasının lezzetidir

Sanmayın ki bu divane acının kendisinden habersiz.

O gül hangi gülistanda cilvelerini sergilerse Galib,

Tomurcuk ve güllerin çatlaması gönlün gülüme sesidir.

Pa be damen ho raha hon, bas kih men sahra neverd

Har-i pa hen, coher-i aina-i zanu muche

Ayaklarım kucağımdadır ben sahra gezgininin,
Ayaklarıma batan dikenler kucak aynamın ısıltısıdır.

Kucaklaştıktan sonra gönlümün hali görülmeye değer;
Her bir tütünün ucu gönül halimi bilen gözüm gibidir.

Ben baştan sona serzeniş dolu bir sazım ki sorma
En iyisi sen insanların yanında tellerime basma.

Cis bezm min tu naz se guftar min ave

Can kalbud-i suret-i divar min ave

Hangi mahfilde sen edayla dile gelsen

Duvardaki resimlere bile can gelir.

Gölge misali yanında dolaşır kavak ve serviler

O çekici boyunla bahçeye gelsen.

Gözyaşının değerli olmasını istiyorsan

Yürek parça parça ağlayan gözden dökülsün.

Ey zalim! Şikâyet etme izni ver bana;

Böylece sen de çektirdiğin acıdan zevk alasın.

O büyüleyici gözlerden işaret alırsa

Papağan gibi ayna da dile gelir.

Dikenlerin boğazı kurudu susuzluktan ya Rab!

Ayakları su toplamış biri artık diken dolu vadiye gelsin.

Kıskançlıktan nasıl ölmem ki o narin beden

Zünnar halkasının kucağına girerse.

Para hırsı, namus satma sebebi olmasaydı

Çiçek, neden bahçesinden pazara gelsin?

Bağır yırtmanın tadı da gelir ey feryat eden gönül

Ama yırtığın her teline bir nefes dolaşırsa.

Ateş hanedir sinem, içindeki gizli sırlarından

Her yer yanar, eğer o sırlar bir ortaya çıksa.

Anlam hazinesinin anahtarı bilmek gerek,

Galib'in şiirinde yer alan her bir sözcüğü.

Husn-i meh garçe be hengam-i kemal açça he

Us se mera meh-i hurşid cemal açça he

Gerçi dolunay halindeyken ayın güzelliği iyidir

Ama güneş yüzlüm, güzellikte ondan daha iyidir.

Bir buse vermez, ama gözü gönlümdedir.

İçinden der ki, "Ele geçen malın külfetsizi iyidir."

Pazardan alırım yenisini eğer kırılırsa,

Cam-ı Cem'den, çömlek kadehim iyidir.

İstenmeden vermekte tat vardır bir tek.

Dilencide, dilenme huyu olmaması iyidir.

Onun ziyaretiyle yüzüme renk geldi.

O da sanıyor ki, hastanın hali iyidir.

Bakalım âşıklar putlardan ne iyilik görürler?

Bir Brahman dedi ki, "Bu yılın getirisi iyidir."

Keski, Ferhat ile Şirin aşkına araç oldu,

Alet ne olursa olsun, işlevlisi iyidir.

Damla, denize karıştığında deniz olur.

İyi olan her işin, neticesi iyidir.

Hızır Sultan'ı^[40] yüce yaratıcı soldurtmasın,

Şahın bahçesinin bu yeni fidesi iyidir.

Cennetin gerçekte ne olduğunu bilirim, ama

Gönlü avutmak için Galib, düşüncesi iyidir.

Na hui gar mere marne se teselli, na sahi

İmtihan aur bhi baki ho to ye bhi na sahi

Ölmemle de tatmin olmadıysa, varsın olmasın,
İleride daha başka imtihanlar varsa, varsın olsun.

Onu görme isteği ile yüreğim yanıp kavrulur
Arzu, teselli bağının gül dericisi değilse varsın olmasın.

Ey meyciler! Sürahiye dudaklara dayamak gerek,
Mahfilde sırayla mey sunan saki yoksa varsın olmasın.

Mecnun'un varlığı sahranın gururu ve ışığıdır
Leyla'nın kara çadırının ışığı olamadıysa varsın olmasın.

Evin insanlarla dolup taşması bir hengâmeye bağlıdır.
Düğün hengâmesi değilse, varsın yas ağlaması olsun.

Ne övgü beklentisi, ne ödül pervası,
Şiirimde anlam yoksa varsın olmasın.

Güzellerin arasında aldığın tadı ganimet bil Galib,
Yaşam süren ortalamanın altındaysa varsın olsun.

Aceb nişat se, cellad ke çale hen ham, age

Kih apne sae se, ser, panu se he do kadam age

Şaşılāsı bir mutlulukla yürürüm celladımın önünde,
Başımın gölgesi, kendi gölgemin iki adım önünde.

Kader beni "Mutluluk meyiyle mest" yazacaktı,
Sadece "Mest" yazıp tıkanı kalem, kelimenin önünde.

Dünya dertleri aşk mutluluğu mestliğini silip süpürdü.
Yoksa mazide ben de nasiplendim herkesin önünde.

Allah aşkına, bendeki âşıklığı gerektiği gibi övün;
Ulak vardığında beni bulur sevgilinin kapısının önünde.

Ömür boyu bana çektirdiğiniz perişanlıklara bakın!
Ettiğinizi bulun ey salınan zülüfler, sevgilinin önünde.

Kalp ve ciğerlerdeki uçuşan aslında bir kan dalgasıdır
Biz onu yanlışıyla nefes sanırdık önceden.

Cenazesine gelmeyeceklerine yemin ederler şimdi,
Onlar başı üstüne yemin ederlerdi, Galib'in önünde.

Şıkve ke nam se be mehr hafa hota he

Ye bhi mat keh kih co kehe to gila hota he

Şikâyet imasından bile sevgili rahatsız olur,
Bu lafi sakın deme, dersin o da şikâyet olur.

Şikâyetle doluyum, nağme yüklü çalgı gibi
Hele bir dokun teline, sonra seyret ne olur!

Bilmeden yapıyor, ama telafideki isabete bakın;
Zulümden şikâyetime cevabı, şiddetli zulüm olur.

Aşk yolu bol yıldızlı yol gibi, oradaki yürüyüş
Yavaş ve ayakları su toplamış yolcu misali olur.

Kendiliğimden getiririm hedefini bulmazsa;
O zalimin oku için benden iyi hedef mi olur?

Ne iyi olurdu, kendi kötülüğümü dileseydim
Ben iyi olsun dilerim, ama sonuç hep kötü olur.

Arşın ötesine ulaşırdı feryadım, oysa şimdi
Dudağıma kadar gelir, o da bu kadar etkili olur.

Şiir meydanının Barbud'u^[41] olan kalemim
Şaha methiyede şöyle nağmeci olur:

Ey askerleri yıldız, bayrağı güneş şahlar şahım,
Lütuflarına karşılık vermek nasıl mümkün olur?

Yedi iklimin hasılatı bir araya gelse
Askerlerinin atlarının sırf gemlerine sarf olur.

Her ay, bedirden hilal şekline dönerken ay
Alnını eşiğine sürterek hilal şekilli olur.

Küstahlık ettim gazelcilik düsturunca
Şevkini kabarttığın işte böyle methiyeci olur.

Kederli konuşmaları için Galib'i affedin,
Bazı günler yüreğindeki dert çok kabarık olur.

Her eyk bat per kehte ho tum ki "tu kia he"

Tumhin kaho kih ye andaz-i kuftegu kia he

Her sözüm üzerine diyorsun ki, "Haysiyetin nedir?"

Haydi, sen kendin söyle; bu konuşma tarzın nedir?

Ne alevde bu şaşırtıcılık, ne şimşekte bu eda

Biri söylesin bana, ondaki bu hışım nedir?

Onunla sohbet etmeni kıskanırım ben.

Yoksa rakibin kötülemesinden çekinmek nedir?

Bedenime yapışır kana bulanmış gömleğim,

Artık yırtıklar için yamaya hacet nedir?

Bedenimin yandığı yerde kalbim de yanmıştır.

Şimdi külleri karıştırırsın! Aradığın şey nedir?

Damarlarda akıp dolaşmasına kanmam ben

Gözlerden damlamıyorsa eğer, kan nedir?

Cennetin benim için önemli oluşu

Kırmızı renkli şarabın kokusundan başka nedir?

Şarap içeceksem karşımda üç beş fıçı görmeliyim

Yoksa bu kadeh, sürahi, tas, fincan nedir?

Konuşma gücüm kalmadı, eğer olsa bile

Hangi ümitle bekleyeyim ki sorsun, "Arzun nedir?"

şahın dostu olup dolaşır hava atarak

Yoksa ey Galib, şehirde saygınlığın nedir!

Men unhin çherun aur kuç na kehin

Çal nikalte co mey pie hote

Ben ona takıldım, ama o bir şey demedi!

Mey içmiş olsaydı, haddimi bildirirdi.

Kahr ol, ya da bela; ne olursan ol

Ama sadece bana ait, benim için ol.

Kaderimde dert eğer bu kadar çoksa

Ey Allahım, birkaç fazla kalp verseydin.

O mutlaka yola gelirdi Galib

Birkaç günlük daha ömrüm olsaydı.

Gayr len mahfil min buse cam ke

Ham rahen yun tişna lab peyğam ke

Mahfilinde el âlem keyfini sürer şarabın

Ben ise teşnesiyim mahfile çağırılmanın.

Pejmürde halim için senden şikâyetçi değilim

Müsebbibi felektir tüm bu prangaların.

Mektup yazacağım; gerçi yazacak yeni bir şey yok,

Ben âşığıyım aslında defalarca adını yazmanın.

Zemzem fiçısı üstünde gece mey içtim

Sabah olunca lekelerini yıkadım ehramın.

Gözlerim gönlümü nasıl da tuzağa düşürdü

Onlar da halkaları mı yoksa senin tuzağının?

Şahın sağlığına kavuştuğu haberleri geliyor

Bakalım ne zaman talihi döner hamamcının. [\[42\]](#)

Aşk, gözden düşürdü beni Galib, yoksa

Ben de işe yarar adamıydım bu zamanın.

Phir is andaz se bahar ai

Kih hue mihr u mah temaşai

Öyle muhteşem geldi ki tekrar bahar,
Güneş ve ay ona hayran kaldılar.

Ey yeryüzü sakinleri, bakın
Dünyayı süslemek, işte buna diyorlar.

Yeryüzü baştan başa yeşile büründü;
Parlak gökyüzü maviliği ar duyar.

Yeşillik, yer bulamayınca artık
Yosun olup su üstünü kapladılar.

Tüm bu yeşillikleri seyretsin diye
Bahar, nergis gözüne de görme gücü katar.

Açık havaya çıkmak içki içmektir,
Çünkü havada mest eden içki etkisi var.

Dünya neden mutlu olmasın Galib?
Dindar padişahımız şifa buldular.

Tağaful dost hon, mera dimağ-i icz ali he

Agar pehlu tehi kicie to ca meri bhi hali he

İlgisizlik yanlısıyım, âcizlik gururum yücedir benim

Benden uzak durursanız, yerimi size veririm.

Dünya insan dolu, himmet sahibi olmayışından;

Küp ve sürahiler ne kadar doluysa, meyhane boştur.

Kab vo sunta he kahani meri

Aur phir vo bhi zebani meri

Ne zaman dinledi hikâyemi benim?

Hem de ağzımdan benim.

Kan akıtma acısının yakıcılığını sorma

Karşında gözlerimden kan akarken.

Neyimden bahsedip ağlayacak dostlar ardımdan,

Bir tek bozuk anlatışımdan başka.

Hayal çölünde kaybolmuş haldeyim

Unutulmak tek işaretimdir benim.

Her latifeme başa baş karşılık verir

Sustu sonunda, bendeki akıcılığı görünce.

Yol üstündeki taş kadardır değerim benim,

Ağırlığım çok, değerim azdır benim.

Bitaplık yolunda kıvrılarak yağın doluyum ben

Tutku fırtınası yaratıcımdır benim.

Ağzını çok aradım yüzünde, bulamadım ben.

Herkes tarafından anlaşıldı bilgisizliğim benim.

Güçsüzlük âcizleştirdi Galib'i

Yaşlılığın utancıdır gençliğim benim.

Gulşen ko teri sohbet, ez bas kih huş ai he

Her ğunçe ka gul hona, aĝoş kuşai he

Gül bahçesi seninle olmaktan belli ki çok memnun,
Her tomurcuğun gül olması, sana kucak açmasıdır.

Sevgilinin ilgisizlik levhası en yüksek burçlarda asılı
Feryadım ise en yücelere ulaşma iddiasındadır.

Bilinmeli ki dert, kendini zapt etme tarzı öğretir;
Kalpteki her yeni yara, dert hocasının sert bakışıdır.

Nakş-i naz-i but-i tunnaz, be ağoş-i rakib

Pae taus pee hama mani mange

Şuh sevgilinin resmini, rakibin kollarındayken

Mani^[43] tavus kuşunun ayak tüyüyle çizmek ister.

Sen öyle kötüsün ki şaşkınlığımı seyirlik sanırsın,

Dert öyle bir hikâye ki perişan anlatım ister.

Aşk ateşimin dileği, yine lamba fitili gibi olmaktır;

Şulem, ciğerin ta nabzına kadar kök salmak ister.

Cis zahm ki ho sekti ho tedbir refu ki

Likh dicie yarab! Use kismet min adu ki

Dikilebilme imkânı olan yarayı

Allahım, düşmanımın kaderine yaz.

Kınalı parmağın ucunu tasavvur etmek, iyi.

Kalpte bir damla da olsa kan görünür.

Neden korkuyorsun, âşıkların dayanıksızlığından

Burada kimse diğerinin feryadını dinlemez.

Kılıç hiç değmediyse ciğere

Hançer hiç sormadıysa boğazı,

Yüzlerce yazık o zavallıya ki bir ömür boyu Galib

Hasret içinde savaşçı bir sevgili beklemiştir.

Simab puşt garmi-i aina de he, ham

Hayran kie hue hen dil-i bekarar ke

Cıva, aynanın arkasında durur, destekçisidir,

Yerinde duramaz kalbim şaşkınlığının sebebidir.

Güllerin kucaklarını açması veda içindir,

Ey bülbul! Sen de git, çünkü bahar günleri gitmiştir.

He vasl, hicr alem-i temkin u zabt min

Maşuk şuh u aşik-i divana çahie

Vuslat, ayrı kalmaktır; kasarak ve ağırbaşlı oturarak

Oysa sevgilinin şuh, âşığın ise divane olması gerek.

O dudaklar buse vereceklerdir elbet bir gün, ama

Tutkunun aşırı ve cesaretin rintçe olması gerek.

Çahie aççhon ko citna çahie

Ye agar çahen to phir kia çahie

İstemeli iyileri, ne kadar gerekirse

Eğer o da isterse daha neye gerek?

Rintlerin sohbetinden uzak durmalı,

Meyhanelerinde şarap içmemek gerek.

Sevgiyi senin gönlün ne sanmıştı?

Artık onun da tatması gerek.

Yırtma yakalarını, gül mevsimi değilken

Biraz o tarafın işaretine de uymak gerek.

Dostluğun perdesidir, bigânelik

Benden yüzünü saklamayı bırakman gerek.

Gayrın bana düşmanlığı onu da batırdı,

Ne düşmanlıkmiş bu görmek gerek.

Rüsva olmamak için çabam işe yaramaz,

Yârin mahfildeki tutumuna bakmak gerek.

Umudu ölmeye bağlı olan birinin

Umutsuzluğunu anlamak gerek.

Ey gafil, o ay yüzlülere bir bak, onları
İsteyenin de iyi görünüşlü olması gerek.

Esed, sen güzel yüzlüleri istiyorsun
Kendi suratına da bir bakman gerek.

Her kadem duri-i menzil he numayan, much se

Meri reftar se bhage he beyaban, much se

Her adımda menzil uzaklaşmakta benden

Benim hızımla kaçmakta sahra benden.

Dünya temaşasının derinlemesine olmaması çok iyi;

Müjgân şirazesı, nazarımın koruyucusudur.

Ayrılık gecesinin gönül yangınındaki vahşetten

Gölge duman misali kaçmaktadır benden.

Âşığına üzüldüğünden sadeliği seçmiş olmasın sevgili!

Ayna hanesi ne kadar viran kaldı benim yüzümden.

Su toplamış ayak yaralarımın, Mecnun çölünün

İnci dizilen ip suretli yolu, fener alayı oldu.

Kendimden geçmişlik, huzur yatağım olsun

Doludur yatak odam benim gölgele.

Görme tutkum esnasında boynumu vurursan

Kesilen lamba fitili gibi parlak bir ışık yayılır benden.

Kimsesiz hicran gecelerinin ürkütücülüğüne ne demeli

Sanki kıyamet güneşinde gölge saklanır benden.

Cilveler saçan yüzlerce kadeh çevrede senin yüzünden

ŐaŐk n bakan bir göz aynası olarak kaldım ben.

Yakıcı bakıŐımda bir ateş harlanmaktadır Esed

Bahçenin tüm bitkileri fener alayı benim yüzümden.

Nutka çin he, ğam-i dil us ko suna-e na bane

Kia bane bat, cahan bat bana-e na bane

Her şeye itiraz eder; gönül derdimi anlatmanın yolu yok
Başarı imkânsız, lafı değiştirmeye çalışmak çare değil.

Ben onu çağırmasına çağırırım ama ey aşk,
Ona öyle bir etki yap ki gelmeden duramasın.

Oyun sanır aşkı; sakın unutup da bırakmasa
Keşke beni rahatsız etmeden duramaz halde olsa.

Rakip eline almış dolaşır durur senin mektubunu,
Biri sorsa, "Nedir bu?" Gizleyecek halde değil.

Onun narinliği kötü, güzelse de ne çıkar?
Ele geçse bile ona el değdirmek mümkün değil.

Her yana saçılan cilveler kimin? Kim söyleyebilir?
Öyle bir perde astı ki araya, kaldırmak kabil değil.

Neden ölümün yolunu beklemeyeyim? O mutlaka gelir,
Seni mi isteyeyim? Kendin gelmezsen çağırmak çözüm değil.

Omzuma aldığım yük düştü, kaldırsam kalkmaz
Öyle bir işe düştüm ki düzeltmenin bir yolu yok.

Aşk zorlamaya gelmez Galib; bu öyle bir ateştir ki,
Yaksan yanmaz, söndürmek istesen söner türden değil.

Çak ki huahiş, agar vehşet be uryani kare

Subh ki manend, zahm-i dil geribani kare

Yaka yırtma tutkusu üryanen dayanılmaz hal alırsa

Tıpkı sabah gibi, yürek yarası yakalık yapsın.

Edaların öyle bir âlem ki hayal bile edilse

Kalbin gözü, şaşkınlığın ziyaret hanesi olur.

Sürekli kırılmaktan kalp ümidini kaybetti, ya Rab

Cam ne zamana kadar taşa karşı gücünü sergilesin.

Meyhane, o nazından mest gözlerin yanında hiç kalırsa

Sürahilerde oluşan çizgiler, kadehe müjgânlık yapsın.

Aşk, sevgilinin yüzüne zülüflerle şu ahdi yazmış:

Yek kalem kabulümdür, ne kadar cefa çektirirsen.

Vo a ke huvab min teskin-i ıztırab to de

Vale mucbe tapış-i dil mecal-i huvab to de

O rüyama girip ıstırabımı hafifletebilir ama

İçimdeki yangın uyumama fırsat vermiyor!

Katleder beni, aşk meselesinde ağlayıvermen senin

Kirpik okuna senin gibi su veren biri daha yoktur.

Dudaklarını bir kez hareket ettirerek işimi bitir,

Buse vermezsen verme, ağzınla bir cevap ver.

Avcuma dök saki, benden nefret ediyorsan

Kadeh vermezsen verme, ama şarap ver!

Esed, mutluluktan el ve ayaklarımdan can gitti

O bana, "Ayaklarımı biraz ovala" dediğinde.

Tapiş se meri, vakf-i keşmekeş her tar-i bister he
Mera ser renc-i balin he, mera ten bar-i bister he

İç yangınımdan yatağın her teli keşmekeşe yem oldu
Başım yastığa dert, bedenim yatağa yük oldu.

Gözyaşı, gözden akıp etek gözünün nuru oldu
Kalp, eli ayağı felçli gibi yatağa mahkûm oldu.

Hastalıktaki talihe bak! Ziyarete sen geldin ya,
Başucumda yanan meşalenin talihi de açıldı.

Ayrılık gecesindeki ıstırap taşkınlığı tufana dönüştü
Yatağın her ipliği mahşer sabahına güneş ışını oldu.

Gelmektedir onun ıtırılı zülüflerinin kokusu hâlâ
Onu görmem için Züleyha rüyası yatağım için utançtır.

Ayrılık anındaki gönül halimi nasıl anlatayım Galib,
Çırpınmaktan her bir yatak teli yatağımda diken oldu.

Hatr he, rişta-i ulfet rag-ı gerdan na ho cave

Ėurur-i dosti afet he, tu duşman na ho cave

Aşk ilişkisinin boynuna damar olma tehlikesi var,

Dostluk gururu afettir, sakın dűřmanım olmayasın.

Geliřip gűzelleřmede bahar geri kaldı demektir Galib,

Eğer iek dalları, serviye yetişip onun elbisesi olursa.

Feryad ki koi ley nehin he

Nala paband-i ney nehin he

Feryadın hiçbir makamı yoktur,
Figanın, neyle hiç alakası yoktur.

Bahçıvan neden su kabağı ekmekte?
Eğer bahçe mey dilencisi değilse.

Şu kesin; her şeyde sen varsın, ama
Sana benzeyen hiçbir şey yoktur.

Sakın ha varlık yanılgısına kapılma,
Ne kadar derlerse, "Var." Yoktur!

Mutluluktan geç ki keder olmasın
Bahar yoksa, hazan da yoktur.

Niçin mey kadehini reddeder zahit?
Bu meydir, arı dışkısı değil.

Hem varlık hem yokluk olarak yokum ben Galib,
Peki, nedin sen? Ey adı "Yokum ben" olan.

Na puçh nusha-i merhem cerahat-i dil ka

Kih is min riza-i almas cuzv-i azam he

Kalp yarası merheminin formülünü sorma,
Onun oluşumunda elmas parçaları en büyük cüzdür.

Senin ilgilenmezliğin uzun zamanda başardı,
Arada bir bakış, ama görünüşte bakış değil.

Ham reşk ko apne bhi gavara nehin karte

Marte hen, vale un ki temana nehin karte

Ben kendimi bile kıskanır, bunu kaldıramam,

Ölüyorum onun için, ama onu arzulayamam.

Perde arkasında elle gizli bir bağlantısı var,

Sözde bu perde onu görmezden gelmekmiş.

Bu tavır, yalancı âşıkların ümitsizliğine sebep olur,

Galib'e, "kötü" diyorsun ya, iyi yapmıyorsun.

Kare he bada, tere lab se kesb-i reng-i furuğ

Hatt-i piyala sera ser nigah-i gulçin he

Mey rengi, senin dudağında olgunlaşma elde eder,
Kadeh çizgisi, baştan sona gül derleyen bir gözdür.

Bu divane gönül bir kez olsun ödüllendirilsin,
Bir ömürdür, yatağında başının olması hasretindeyim.

Normaldir, bülbülün feryadını duymuyor olması
Zira gülün kulağı, şebnem çiyleleriyle doludur.

Esed ölüm döşeğinde, yürü ey vefasız, Allah için
Bu hicabı terk etme ve ağır olmakla vedalaşma anıdır.

Kiun na ho çeşm-i butan mehv-i tağaful kiun na ho

Yani is بیمار ko nazzare se perhiz he

Putların gözleri tam ilgisiz neden olmasın?

Yani, o hasta gözlere bakma perhizidir bu.

Öldürölme anında ona bakma arzum yarım kalacak,

Ey kem talih! O katilin hançeri keskin bileli olmasın?

Gülün yüzünü görüp yârin çehresi aklıma gelir Esed,

Her tarafi saran bahar, tutkumu artırır olmasın?

Diya he dil agar us ko, beşer he kia kehie

Hua rakib to ho, nama ber he kia kehie

Gönlünü kaptırmışsa ona, beşerdir, ne diyelim?

Rakibim olmuş; olsun, nameberdir, ne diyelim?

"Bugün gelmem" der, ama gelmeden de durmaz

Ölümünden şikâyetçiyim ki o kadar, ne diyelim?

Zamanlı zamansız her dem yârin sokağında rakip;

Oraya "düşmanın evi" demeyelim, meğer ne diyelim?

Aferin ona! Öyle sahte bir yetiye inandırdı ki beni;

Her diyeceğimden haberdarmış yâr ne diyelim?

İnce bir hesapla pazaryerinde durup halimi sorar;

Bilir cevabımı: "Bura yol ortasıdır, ne diyelim?"

Sen vefaya sadık kalmayı düşünmedin bile

Elimde sunduğum bir şey var, nedir? Ne diyelim?

Ne desem, "Sen delisin" der. Kavga niye edeyim?

Karşılık vermemeye karar verdim, meğer ne diyelim?

Şairlikte kemal derecenin neticesi hasettir, ne yaparsın?

Paha biçilmez hünerin mükâfatı zulümdür, ne diyelim?

Kim demiş ki, "Galib kötü değildir."

Kötüdür. Ama divanedir; ne diyelim?

Dekh kar der perda germ-i damen afşani muche

Kar gai vabasta-i ten, mer uryani muche

Gizlice el etek çekiyor olduğumu görünce benim

Bedenime bağladı beni, üryanlığım benim.

Yârin göz kılıcının bileği taşı oldu

Ne mutlu sana, çıkmak bilmez canım benim.

Bana ilgi göstermemekle de o rahat içindedir,

Bilir ki hayal ve rüyamdaki görüntüsüyle mestim ben.

Benim keder hanemin kaderi yazılmaya başlandığında

Tüm viranelik sebepleriyle birlikte yazıldı adım benim.

Benden şüphe duymakta o kâfir. Keşke olmasaydı,

Bahçe bülbülünü bu denli dinleme zevkim benim.

Vah! Orada da mahşer hengâmesi rahat yüzü göstermedi

Mezara götürmüştü beni, rahata düşkünlüğüm benim.

Verdiğin gelme sözüne bağlı kal, bu ne hal böyle?

Evimin bekçiliğini neden üstüme bıraktın benim.

Evet, yine bahar mevsiminin gelişinin mutluluğu;

Yeniden geri döndü yeni gazeller okuma işim benim.

Yaratıcı, kardeşime yeni baştan bir hayat verdi,

Ey Galib, Mirza Yusuf^[44] ikinci Yusufum benim.

Yad he şadi min bhi, hengame-i "Ya Rab" muche

Subha-i zahid hua he handa zeyr-i leb muche

Mutluluk anında da "Ya Rab" virdini unutmam,

Zahit tespihi oldu bana mutluluk tebessümüm.

Melül kalbimin açılması güzel şiirlere bağlıdır

Ebced kilidi tılsımı, mektep hanemdir benim.

Ey Allahım, bu divaneliğime kimden övgü bekleyeyim

Şimdi de zindandakilerin rahatını kıskanmaktayım.

Doğam hasret çekme tadına düşkün, ne yapayım?

Arzu oluştuğunda yarım kalmasını talep ederim.

Gönlünü kaptırınca o da benim gibi oldu Galib,

Aşktan daima uzak durmayı tembihlerdi Mirza Sahib.

Huzur-i şah min ehl-i suhen ki azmaış he

Çemen min huşnevayan-i çemen ki azmaış he

Şahın huzurunda şiir ehli denenmektedir,

Bahçenin güzel seslileri denenmektedir.

Kays ve Ferhat, boy ve zülûf uğruna denenmişlerdi

Bizimle ise darağacı ve ipi denenmektedir.

Ferhat'ın dayanma gücünü sonra deneyeceğiz

Şimdi o garibin bedensel kuvveti denenmektedir.

Mısır'dan gelen hava Yakub'u mu düşünür hiç?

Kokusuyla Yusuf'un gömleği denenmektedir.

İşte geldi mahfile, bak, sonra deme ki, "Fark etmedim."

Şimdi mahfildekilerin sabır ve direnci denenmektedir.

Kalbine saplanırsa iyi, delip çıkarsa ne âlâ,

O zalimin ok atıcılıktaki hüneri denenmektedir.

Ne tespih, ne zünnar halkasında bir bağlayıcılık var.

Şeyh ile Brahmanın vefaya sadakati denenmektedir.

Yerinde dur, tutuklu gönül, çırpınmanın faydası ne?

Kıvrımlı zülûflerin gücü yine mi denenmektedir?

Damarlara ulaşsın dert zehri o zaman görün ne olur;
Henüz damak ve boğazdaki acının etkisi denenmektedir.

O evime mi gelecek? Söz mü vermiş? Dikkat et Galib,
Şu yaşlı gökyüzünün yeni fitneleri denenmektedir.

Kabhi neki bhi us ke ci min gar acae he much se

Cefain kar ke apni yad, şerma cae he much se

Nadir de olsa bana iyi davranmak gelse içinden

Daha önce ettiği zulmü hatırlayıp çekinir benden.

Allahım! Gönlümdeki arzuların hep tersi gerçekleşiyor

Ne kadar yaklaşınsa istesem, daha uzağa gider benden.

Sevgili huysuzun teki; benim aşk destanım ise çok uzun

Ulağa bile anlatmaya kalksam, o da sıkılır benden.

Sevgili şüphe içinde, ben de ise sınırsız bir güçsüzlük;

Ne ondan sorma isteği, ne konuşma takati beklenir benden.

Kendimi toparlamama izin ver ey ümitsizlik, bu ne bela!

Böyle giderse sevgili hayali bile kopup gidecek benden.

İtiraf etmeliyim ki ben de seyredenlerden biriyim, ama

Onun seyredilmesine seyirci kalmam nasıl beklenir benden?

Aşk savaşı meydanında ilkin ayaklardan yara aldım;

Artık ne kaçabilirim, ne de ayakta durup savaşabilirim.

Bu ne zulümdür Galib? Rakibimle yolculuğa çıkmış o!

O kâfiri Allah'a bile emanet edemezken ben.

Ze baskih meşk-i temaşa cunun alamet he

Kuşad u bast-i muja seyli nedamet he

Dünyayı temaşa meşki, divanelik kanıtıdır,
Gözkapaklarını açıp kapamak, pişmanlık tokadıdır.

Ahde vefasızlığının yergi lekesi nasıl silinir bilmem?
Ayna karşısında süslenmen senin için utanç girdabıdır.

Heves iniş çıkışlarına kapılıp esenlik bağıını koparma
Alçakgönüllülük bakışı, selamet bağı kurmaktadır.

Vefa var diyelim, ama aşk iddiası temelsiz ise, bu
Bahar mevsiminin sahte divaneliği gibi felakettir.

Lağir itna hun kih gar tu bezm min ca de muche

Mera zimma, dekh kar gar koi batla de muche

Öyle zayıf haldeyim ki mahfiline çağırırsan beni

Seni temin ederim, gören tanımayacak beni.

Şaşılacak şey ama görünce belki acır bana

Oraya kadar biri, bir bahaneyle götürsün beni.

Yüzünü göstermezsen gösterme. Ama öfkeyle de olsa

Örtünü açıp gözlerini birazcık olsun göster bana.

Onun tutuklusu olmamdan o derece mutlu ki

Ben onun zülfü olsam, tırağına dolar beni.

Baziça-i itfal he dunya mere age

Hota he şeb u roz tamaşa mere age

Çocuk oyunağıdır dünya önümde;

Gece gündüz sürer bir temaşa önümde.

Bir oyundur Süleyman tahtı nazarımda

Bir sözcüktür mucize-i İsa önümde.

İsimden başka bir şey değil âlem varlığı

Vehimden öte değil eşya önümde.

Çöle adım attığımda kumlar savrulur,

Deniz alnını sürer kumsala önümde.

Peşinde koştuktan ne hale geldiğime bakma!

Kendine bak; nedir sendeki bu eda önümde?

Doğrusun, hep kendime bakar süslenir dururum;

Ne yapayım, dururken yâr ayna gibi alnıyla önümde?

Sonra gör inciler döktüren konuşmalarımı,

Şarap kadehini görmeliyim evvela önümde.

Nefret şüphesine düştüler; kıskanmaktan geçtim

Artık der miyim ki, "Onun adını anma önümde."

İman beni durdurur; günah kendine çeker
Kâbe arkamdaysa; kilise durmakta önümde.

Âşığım, ancak maşukları yanıltmaktır işim
Mecnun'a "Kötü" der oldu, Leyla önümde.

Mutlu olur kavuşanlar; benim gibi düşüp ölmezler
Ayrılık gecesindeki dualarım tutar art arda önümde.

Gözyaşlarım çırpınan deniz; keşke bununla kalsa
Bilinmez ne fırtınalar var daha önümde.

Elde hareket yok, ama gözlerde can var henüz
Bırak kalsın sürahi, kadeh, maşrapa önümde.

Meslektaşım, sırdaşım, masa arkadaşım o,
Galib için, "Kötüdür o" deme asla önümde!

Kahun co hal to kehte ho "mudia kehie"

Tumhin kaho kih co tum yun kaho to kia kehie

Halimi anlatsam, "Uzatma! Meramın ne?" dersiniz,
Söylesenize, böyle konuşana siz olsanız ne dersiniz?

Kızgınlıkla deme bir daha ki, "Tamam, ben zalimim!"
Huyumdur, "Doğru dersiniz" derim, her ne derseniz.

O neşter gibi de olsa gönlüne saplandı ya
Artık o nazlı bakışa aşına değil de ne dersiniz?

Ok yarası yüreği rahatlatmaya kâfi değildir,
Yüreğimin rahatına kılıç yarası gerek dersiniz.

Rakip çıkan olursa, rakibi olmayınız,
İleri geri konuşana, sakın ha, kötü laf edersiniz.

Kâh sizi mum gibi eriten derdinizi kaleme alınız,
Kâh çarenin derde uygun olmadığını söyleyiniz.

Kâh yüreğinize oturup kalan acıdan şikâyet ediniz,
Kâh her an çekip gitmeye hazır sabırdan bahsediniz.

Canınız gittiyse, katile kan pahası veriniz!
Diliniz kesildiyse, hançere merhaba deyiniz!

Yâr sevmiyorsa, varsın sevmesin; yâr var ya

Salınışını ve edasındaki mest ediciliğini söyleyiniz.

Bahar kısa ise de mesele değil, bahar var ya

Çimendeki nemi ve havadaki etkisinden söz ediniz.

Kayık sahile ulaştıktan sonra artık Galib,

Kayıkçının zulmünü Tanrı'ya niye şikâyet ediniz?

Rone se aur işk min be bak ho gae

Dhoe gae ham itne kih bas pak ho gae

Ağlamaya başlayınca aşkta daha korkusuz oldum;
O kadar gözyaşı döküp yıkandım ki tertemiz oldum.

Meycilik malzemelerim meye karşılık sarf oldu
İki hesabım vardı görülecek, böylece tamam oldu.

Avare dolaşmaktan dünyanın en rüsvası oldun
Ama davranışlarına bir kurnazlıktır geldi.

Kim söyleyebilir bülbül feryadının etkisiz olduğunu?
Gülün içinde saklı yüzlerce yürek parça parçadır.

Tutku ehlinin varlık-yokluk halini mi sorarsın?
Onlar kendi ateşleri için çalı çırpı oldular.

İlgisizliğinden şikâyet etmeye gittim yanına
Tek bir bakışlık ilgisiyle toprak oldum.

Öyle bir tarzda dün Esed'in cenazesini kaldırdı ki
Bu halini gören düşman bile büyük üzüntü duydu.

Neşha ha şadab-i reng u saz ha mest-i tarab

şışa-i mey serv-i sebz-i cuibar-i nağma he

Mutluluk sarhoşluğu ve sazların mest halde çalması;

Mey sürahisi, nağme nehri kıyısında yemyeşil servi oldu.

Ey dostum, bana, "Sevgilinin mahfilini bozma" deme,

Orada benim feryadım bile nağme olarak kabul görür.

Arz-i naz-i şuhi-i dandan bara-e handa he

Dava-i cemiyyet-i ahbab, ca-e handa he

Dişlerin şuhluğunu yansıtmayı gülmek içindir;
Ahbab topluluğunun daimiliği gülünecek şeydir.

Tomurcuk, gülün encamından ibret almaktadır,
Açma öncesinde sınırsız bir düşünce içindedir.

Solma acısı çekerken çırpınma keyfi haramdır,
Yoksa yüreği dişler arasında ezmek gülmeyi gösterir.

Ahhap iç yangınımı kabul etmez, yoksa bende
Yürek ağlayışla doluyken, dudak gülmeyle meşguldür.

Husn-i be pervâ, haridar-i meta-i cîvâ he

Aina zanu-e fikr-i ihtira-i cîvâ he

Pervâsîz güzellik, cîve metası alıcısıdır,

Kucağında ayna, yeni cîveler icat etme peşindedir.

Ey bilinç, daha ne kadar değişik halleri seyredeceksin?

G z  açıp kapaman o cîvayle vedalaşma kucağıdır.

Ceb tak dahan-i zahm na peyda kare koi

Muşkil kih tuch se rah-i suhan va kare koi

Yara ağızı peyda etmediğı sürece kişi,

Seninle konuşmaya yol bulamaz kişi.

Âlem baştan başa Mecnun'un divanelik tozuna belendi

Daha ne kadar Leyla güzelliğı hayalini koruyabilir kişi?

Solgunluğum, ilgisiyle mutluluğa dönüşmez,

Eğer dert olup gönlümde yer etmezse o kişi.

Ey dostum, ağladığım için beni yerme

Elbette ara sıra yürekteki düğümleri çözmeli kişi.

Yürek parçalandığında halini sormadıysa

Yakayı rüsva etmeye neden yeltensin kişi?

Yürek parçalarıyla her dikenı gül dalına çevirdi,

Daha ne kadar sahraya bahçıvanlık yapsın kişi?

Görme isteğinin yenilgisidir, yakıcı nurun

Sen öyle bir şey değilsin ki seyredebilsin kişi.

Mecnunlukta açılan her taş yarası sedef incisidir,

Divanelik işiyle uğraşmakla zarar etmez kişi.

Sabrımı deneyen ahdine, ömrüm yetmedi,
Zaman mı kaldı geriye ki seni arzulayabilsin kişi?

Sıra dışılık doğası, çılgınlık sebebidir.
Bu öyle bir dert değil ki kendiliğinden yaratsın kişi.

Divaneliğin boş zamanlarında baş yumruklanır
Ama eğer elleri de kırıkta, ne yapsın kişi?

Şiir meşalesi ışığını güzelleştirmek kolay iş değil Esed,
Önce yanmakta olan bir yürek peyda etmeli kişi.

İbn-i meryem hua kare koi

Mere dukh ki deva kare koi

İbn-i Meryemlik yapadursun biri;

Benim derdime çare bulsun biri.

Kanuna göre hüküm: Tamam, ama

Böyle katile nasıl suç bulsun biri?

Onun tutumu, sert gerilen yayın oku;

Böyle birinin kalbinde nasıl yer yapsın biri?

Ağzını açanın dili kesilir orada,

O konuşsun; dinleyip dursun diğerleri.

Divanelik âleminde neler saçmalıyorum

Allah vere bir şey anlamasın biri.

Kulak asma, kötü söz söyleyene,

Karşılık verme çıkarsa kötülük yapan biri

Durdur yanlış yola sapanı;

Bağışla çıkarsa hata yapan biri.

Kim var ki haceti olmayan

Hangi birinin hacetine yetişsin kişi?

Hızır'ın İskender'e yaptığı ortada;
Artık kimi rehber yapsın herhangi biri?

Ümit kalmamışsa hiç Galib,
Artık niçin şikâyet etsin kişi?

Bahut sehi ğam-i giti, şarab kam kia he

Ėulam-i saki-i koser hun, much ko ğam kia he

Çok çektim dünya derdi, mey az mıdır buna?

Kevser sakisinin kölesiyim, dert ne yapar bana?

Senin tutum ve tavrının nasıl olduğunu bilirim

Rakibe lütufta bulunursun, peki zulüm başka nedir?

Şiirde ateş saçar Galib'in kalemi

İnanırsız buna ama şimdi o güç nerede onda?

Bağ, pa kar hafkani, ye darata he muche

Saya-i şah-i gul afi nazar ata he muche

Bahçe afakan haline bürünüp korku salar bana

Gül dalının gölgesi, yılan gibi görünür bana.

Kılıcın ışıltısı, verilen sudan başkası değil, malum

Öyle bir bitkiyim ki zehirli su abıhayattır bana.

Her bir parçasında yansır kırılan kalbimin emeli

Sanki ayna hanesinde biri yolculuk yaptırır bana.

Dünya sermayesi feryattır, dünya ise bir avuç toprak,

Gökyüzü, kumru yumurtası gibi görünür bana.

Yaşarken mahfilinden kaldırıp attı beni

Şimdi öldüm, bakalım kim kaldıracak beni.

Rundi hui he kokbe-i şehryar ki

Utra-e kiun na hak ser-i rehguzar ki

Çiğnendi padişahın maiyetiyle

Yolun toprağı neden gurur duymasın?

Lale bahçesini görmeye gelirse padişah hazretleri,

O neden insanlardan bile daha şöhretli olmasın?

Bahçeyi gezmeye aç değiliz ama

İçimizi bahar havası neden doldurmasın?

Hazaron huhahişin esi kih her huhahiş pe dam nikle

Bahut nikle mere arman, lekin phir bhi kam nikle

Öyle binlerce arzum var ki her biri için can adadım

Birçoğu gerçekleşti, ama gene de azını başardım.

Katilim neden korksun? Ondan kan pahası sorulmaz ki

Akıtacağı kanı, her nefes alışımında gözlerimden akıttım.

Yaralı kalbime çare bulur diye umduğum kişinin

Benden de fazla kılıç darbesi aldığını anladım.

Âdem'in cennetten atılma hikâyesini duyagelirim ama

Daha da rüsva edilerek senin sokağından ben atıldım.

Uzun boyluluğunun gerçek yüzü ortaya çıkacak zalim!

O kıvrım kıvrım saçlarının kıvrımları bir açılsaydı.

Eğer biri sevgilisine mektup yazdıracaksa bana gelsin

Sabah oldu, kulağımın üstünde kalem, evden çıktım.

Bu çağda şarap içmede kıyaslanan kişi oldum,

Cemşid kadehi dönemini yeniden canlandırıdım.

Aşkta, ölmekle yaşamak arasında fark yoktur;

Uğruna can verdiğim zalimi, yaşama vesilem saydım.

Nerede meyhanenin kapısı Galib, nerede molla

Ama şunu biliyorum; dün o gelirken ben çıktım.

Koh ke hun bar-i hatir gar sada ho caie

Be takalluf, ey şerar-i custa! Kia ho caie

Dağ ağır bulur kendine, eğer seda olsam

Ey yerinden fırlayan kıvılcım, söyle ne olsam?

Kafes de, yumurta gibi tüy ve kanada imkân vermez

Yeni bir yaşam olur eğer oradan kurtuluş olursa.

Mesti, be zouk-i ğaflet-i saki helak he

Mouc-i şarab yek muja-i huab nak he

Sakinin gaflet tutkusu mestliği öldürdü,

Mey dalgaları uykulu kirpikler haline geldi.

Naz okunu yemekten başka bir arzu yok yürekte,

Hayal yakalarım bile senin ellerinle parçalandı.

Divanelik coşkusundan hiçbir şey görünmez Esed

Sahra, bir avuç topraktır benim gözümde.

Leb-i İsa ki cunbuş karti he gehvara cunbani

Kiyamet, kuşta-i lal-i butan ka huab-i sengin he

İsa dudağının kımıldaması beşik hareketidir

Sevgili dudağıyla ölenlere derin uyku verir.

Amed-i seylab, tufan-i sada-e ab he

Nakş-i pa, cun kan min rakhta he ungli, cada se

Selin gelişı, su sesinden oluşan bir tufandır;

Ayak izleri, yolu parmak gibi kulaklarına tıkar.

Hangi mest gözler mey mahfilini korku evine çevirdi?

Sürahide mey dalgası, cinin nabzı gibi gizli haldedir.

Hun men bhi temaşai nereng-i temenna

Matlab nehin kuçh is se kih matlab hi ber ave

Ben de, dileklerin renkten renge girmelerini seyrederim

Amacım onların gerçekleştiğini görmek değildir asla.

Siyahi ceise gir cave dem-i tehrir kağız per

Meri kismet min yun tasvir he şebha-e hicran ki

Yazma anında mürekkebin kâğıda damlaması gibi

Benim kaderim de hicran gecelerinin nakşı olmuştur.

Hucum-i nala hayret aciz-i arz-ı yek efğan he

Hamuşı, rişa-i sad nistan se his bedandan he

Gözyaşı hücumu var; şaşkınlıksa bir ah etmekten âciz
Suskunluk yüzlerce kamış yerine dişleri arasına ot aldı.

Doğrusu, en iyi can alıcıdır kötü huyluların lütufları
Hicapsız nazlı bakışları, çekilen keskin kılıçtır.

Derdin böyle çoğalmasıyla mutluluk hali telef oldu
Öyle ki bayram sabahı bile yaka yırtmadan beter oldu.

Kalp ve din nakdini getir, sakiden mal almak istiyorsan
Bu pazarda mey, para bu yana mal o yana metasıdır.

Belalar kucağındaki âşığı, dert yetiştirir;
Yanmakta olan meşalem fırtınalı denizin mercanıdır.

Hamuşıyon min temaşa eda nikalti he

Nigah-i dil se tere surma sa nikalti he

Suskunluğundan seyredilesi edalar çıkar,
Gözlerin, kalpten sürmeye belenmiş çıkar.

Yer darlığının sıkıştırmasıyla oluşur şebnem;
Tomurcuğun içine giren saba, damla olarak çıkar.

Bakış okunun halini âşığın sinesinden sorma,
Ki onun açtığı kapı gibi delikten hava çıkar.

Cis ca nesim şana keş-i zülf-i yar he

Nafa dimağ-i ahu-e deşt-i tatar he

Her nerede rüzgâr yârin zülüflerini tararsa

Tatar çölü ahusunun beyni muşk torbasına dönüşür.

Şaşkınlık hangi cilvelerin izini buldu Allahım?

Yeryüzü, altı yönlü bekleyiş aynasıdır.

Toz toprak estirme isteğim paramparça yer darlığından

Bu parçalar tuzağın halkaları, sahra enginliği ise avdır.

Gönül davalı, göz davacı taraf olmuştur

Seyretme davasının yine duruşması var.

Şebnem, gül yaprağı aynasına su serpmekte

Ey bülbül! Bahara veda etme zamanıdır.

Sevgilinin verdiği sözün sonucunu almalıyım

O gelsin ya da gelmesin, ama ben bekleyeceğim.

Örtüsüz halde Mecnun vadisinden sakın geçmeyesin

Oradaki her zerrenin içinde çırpınan bir kalp vardır.

Ey bülbül bir avuç dolusu kuru ot edin yuvan için

Yoksa bahar mevsimi bir tufan gibi gelmektedir.

Gönlü heba etme; bilgi edinemezsen de görüntüyü seyret

Ey aklını kullanamayan; ayna manzaralar aynasıdır.

Gaflet yaşamın kefilî, Esed ise keyfin bekçisi

Peki, ey zamansız gelen ölüm, sen neyi bekliyorsun?

Aina kiun na dun, kih temaşa kehin cise

Eisa kahan se laun kih tuch sa kehin cise

Neden ayna vermeyeyim ki bu duruma temaşa densin,
Onun gibi güzelini nereden bulayım? "Aynısı" densin.

Hasret, senin hayal mahfiline getirip bıraktı
İnsanlar ona göz karası güldestesi derler.

Ey Allahım, kim üfledi aşkın kulağına
Arzu denilen bekleme efsununu?

Gurbet derdinin acısı öyle perişan etti ki,
Sahra denilen bir avuç toprağın altına gireyim.

Görme hasreti yüzünden yaşlı gözlerin derinlerindeki
O deniz denilen şey, zapt edilemez bir haldedir.

Keyif güllerinin açması için gerekli olan
Bahar sabahıdır ki sürahi tapası derler ona.

Ey Galib, vaiz sana kötü derse kötüye yorma
Dünyada hiç kimse yok ki herkes iyi desin.

Şebnem be gul-i lala, na hali ez ada he

Dağ-i dil-i be derd, nazargah-i haya he

Lale çiçeğindeki şebnem, anlamsız bir eda değildir.

Dertsiz ama üzerinde dağı olan kalp utanç yeridir.

Yüreğim görme hasreti keşmekeşiyle kan revan içinde

Orada ise ayna, kınalı mest putun elindedir.

Heves yakışının yaptığı aşk yakışı yapamadı

Yürek üzüntüm canımı çok fazla yakmış haldedir.

Yansımalarında öyle bir güzellik var ki, ayna

Büyük bir istekle kucağını açmış gül misalidir.

Kumru toprak renginde, bülbülü ise kafes mahkûmu,

Yanık yüreklerinden çıkan feryattan başka neleri var?

Senin soğuk kişiliğin gönül ateşini söndürdü,

Sevimsiz tutumun ve cesaret kırıcılığın yeni bir beladır.

Aşk tutuklusuyum ve bunu sürdürmeye mecburum;

Elim, ağır vefa taşı altında sıkışmış haldedir.

Önceki aşk kurbanlarının hikâyelerini öğrendim

Senin zulüm okun, resimler gösteren ayna gibidir.

Ey âlemi aydınlatan güneş ışığı, biraz da bu yana
Garip bir zaman gölge gibi çöktü üzerimize.

İşlenmeyen günahlara duyulan özlemin mükâfatı olmalı
Ey Allahım! Eğer işlenmiş günahlara ceza veriyorsan.

Halk yüzünü çevirdi diye moralini bozma Galib,
Hiç kimsen yoksa da, canım benim, Allah var.

Manzur thi ye şekil, tecelli ko nur ki

Kismat khuli tere kad u ruh se zuhur ki

Bu şekli uygundu tecelliye, nurun

Kutsal bedeninde kısmeti açıldı zuhurun.

Kan sızan bir kefende binlerce güzellik,

Uğruna can verenlere takılır gözleri hurilerin.

Ey molla! Ne sen iç, ne de başkasına içirebil!

Ne şanı var sendeki şu şarab-ı Tuhur'un.

Katilim kavga eder haşır günü, niye kalktın diye

Belli ki henüz duymamış sesini Sur'un.

Bahar gelmekte sanki, bülbüller şakımakta

Bir haberdur uçuşur dillerinde kuşların.

Artık oralı değiller, ama oradan çıkarılmışlar

Uzaktan da olsa Kâbe ile ilgisi var putların.

Şart değil ki herkese aynı cevap verilsin.

Gelsene biz de çıkalım tepesine Tur'un.

Sert mizaç tamam, ama bu kadarı da fazla.

Kimle konuştuysan, mutlaka şikâyet etti ondan.

Galib, bu yolculukta beni de yanına alırlarsa

Şah hazretlerine sunarım sevabını haccın.[\[45\]](#)

Ğam khane min buda dil-i na kam bahut he

Ye ranc, kih kam he mey-i gulfam, bahut he

Dert çekmekte işe yaramaz kalbim güçsüzdür çok
Bu acıya direnmeye gül renkli mey kifayetsizdir çok.

Sakiye söylemeye utanıyorum, yoksa
Kadehin dibine çöken mey artığı bile çok.

Ne ok yayda gerili, ne avcı siperde;
Kafesin köşesindeki rahat bana çok.

Zahidin dindarlığına nasıl kanayım, takiyye değilse bile
Onlarda ibadetin karşılığını alma tamahı çok.

Akıllı geçinenler hangi özgünlüklerinden gurur duyarlar?
Tuttukları yol aynı, benimsedikleri tarz çok sıradan.

Zemzemin yanına bırak beni, Harem'i tavaf neyime?
Ehram giysim meyle çok fazla lekelidir.

Ne kahredici hal! Bu kez de görüşme gerçekleşmedi.
Halbuki o reddetmemişti, ben de çok ısrar etmiştim.

Kan olup gözümden akmadı ciğerim henüz, ey ölüm
Burada bırak beni, daha yapılacak çok işim var.

Galib'i tanımayan biri var mıdır acaba?

Şairliği çok iyidir ama şöhreti çok kötü.

Muddet hui he yar ko mehman kie hue

Coş-i kadeh se bezm چراغان kie hue

Uzun müddet oldu sevgiliyi misafir edeli,
Kadehteki coşkun kırmızıyla mahfili alevlendireli.

Pare pare yürek parçalarını tekrar toplarım;
Çok zaman oldu müjgânı davet edeli.

Sakınarak yaşamak, sıkıntı vermeye başladı yine,
Yıllar geçti yakalarımızı parça parça eyleyeli.

Yine kıvılcımlar yağdıran ahlara dönüştü nefes,
Çok zaman geçti havai fişek gösterisi seyredeli.

Tekrar yürek yarasının halini sormaya geldi aşk,
Yanında binlerce tuzluk dolusu tuz malzemeli!

Tekrar kirpik divitimi yürek hokkasına daldırıyorum,
Gönül bahçem çiçek motifleriyle bezeli.

Gönül ile göz tekrar rakip oldular;
Biri seyretme, diğeri hayal etme peşine düşeli.

Gönül tekrar aşağılanma sokağını tavafa gider,
Gurur puthanesini yıkıp, yerle bir eyleyeli.

İstek, tekrar bir alıcı talep etmekte
Gönül, akıl ve can metasını pazara süreli.

Hayal, tekrar gül ve lalelerde koşturmaya başladı;
Binlerce gülistanı göz hazzına amade eylemeli.

Tekrar sevgiliden mektuplar gelsin istiyorum,
O gönül alıcı metne can kurban demeli.

Çiğ arzu, tekrar birini çatıda salınır ister,
Siyah zülüfleri dağılmış, yüzüne serilmeli.

Arzu karşımda birini görmek ister tekrar:
Müjgânı sürmeyle hançer misali bileli.

Tekrar yeni bir bahar görmek ister gözler
Yüzü şarap kırmızılığında gülistana benzemeli.

Yine birinin kapısına dayanma isteğinde gönül,
Kapı bekçisine minnet yükünü göğüslemeli.

Yine o demleri arıyor gönül; gece gündüz
Canan hayaliyle mest, oturup beklemeli.

Galib! Dokunma, yine şahlanmış gözyaşlarıyla
Oturmaktayım, tufan koparmaya meyilli.

Navid-i emen he, bedad-i dost, can ke lie

Rahi na tarz-i sitem koi asman ke lie

Sevgilinin zulmü, güvenlik müjdesidir can için;

Feleğin elinde başka zulüm tarzı kalmadığı için.

Sevgilinin müjgânı kanıma susamış, varsın susasın,

Ama kendime de saklamalıyım, kan ağlayan gözlerim için.

Ey Hızır! Asıl yaşayanlar biziz, çünkü yaşamla iç içeyiz

Sense sır olup kaldın, sonsuz yaşama kavuşmak için.

Dertlerden başka bir de kıskançlık belasına müptelayım,

Çünkü bir tek edan can alıcı bir beladır, cümle cihan için.

Ey felek, sevgiliden uzakta tutma beni, bir ben mi varım?

Katilin uzun elinin nerelere uzandığını imtihan için.

Yaşama tutunma çabama örnek, kafesteki kuştur.

Kafeste de çerçöp toplar kuracağı aşıyan için.

Dilenci sanıp bir şey yapmadı; bu hareketi felaketim oldu.

Fırlayıp ayağına kapandım bekçinin beni içeri alması için.

Arzuladığım kadar geniş değil gazel türünün alanı

Geniş alanlı başka bir tür gerek ifade etmem için.

Halka da verildi biraz, ona nazar değmesin diye,
Keyif sürme yaratıldı sırf Tecemmül Hüseyin Han^[46] için.

Ey yüce Allahım, dudağımdaki bu güzel isim kimindir?
Öyle güzel ki dudaklarım birbirini öper söylemek için.

Din ve devletin hamisi, millet ve memleketin iş görürü,
Bu yüksek gökyüzü yaratıldı tek onun kapı eşiği için.

Dünya onun döneminde süslenmeye kaptırmış kendini;
Artık yeni yıldızların yaratılması gerek gökyüzü için.

Kâğıt doldu, ama henüz övgü bitmedi,
Defterler gerekli o uçsuz bucaksız denizi beyan için.

Galib, yeni bir üslupla şiirini süsledin
Bu tarz açık bir davet olsun bütün şairler için.

— *KASİDELER* —

Saz-i yek zerra nehin, feyz-i çemen se be kar

Saya-i lala-i be dağ, suvida-e bahar

Hiçbir zerre bahçe feyzinden mahrum değildir;
Dağsız lalenin gölgesi bahar kalbinin beni gibidir.

Sabah rüzgârının mestliği yüzündendir yeşil görünüş
Mey şişesinin parçaları, dağ kılıcının ısıltısıdır.

Zümrüt kadehi gibi yeşile dönmüştür çita çizgileri
Kıvılcımın yüzü, narenciye damarı gibi taptazedir.

Hasret, mest bulutlardan keyif gülü toplamaktadır,
Ki o mestlik her iki âlemi kucağına sıkıştırmıştır.

Dağlar ve sahralar bülbul tutkusuyla meskûn oldu
Uyuyan yollar, güllerin gülüşmeleriyle uyandı.

Havanın nemi toprağa öyle sindi ki
Sanki bir avuç toprakta iki cihanın bulutu var.

Eğer tırnağı kesip atsanız yere hilal şekilli,
Büyüme gücü onu da dolunay yapmadan bırakmayacaktır.

Her avuç dolusu toprak, kumru gibi göğe doğru uçmakta
Ateş almış her kâğıt, tuzak; tavus ise avdır.

Meyhanede gül toplama arzusu taşıyorsan eğer
Bir bade kadehini bahçe toprağına bırakıp unut.

Bahçede tomurcuğun evindeki gül kokusunda ara
Eğer meyhane köşesinde sarığını kaybetmişsen.

Eğer Mani'nin hayal gücü bahçenin resmini yapsa
Taptaze bitkiler gibi yeşil olur pergelinin çizgisi.

Şahımın methiyesini söylemek için
Dağın yeşil papağanı, lal gaga peyda etti.

O şahlar şahı ki sarayının yapımı için
Cebrail'in gözü, duvar tuğlalarına kalıp oldu.

Arş-ı Âlâ, amele omzu gibi eğilmişti
Ezeli feyiz, o saray duvarının çekülüdür.

Dokuz kat göğün rengi bir sundurmanın boyasına gitti
Yüzlerce arifin himmet yüceliğı onun bir hisarı kadardır.

O sarayın bahçesinden bir parça çöp elde eden kişi
Melek kanadının yelpazelik yapmasından bile sıkılır.

Necef çölü, ariflerin manevi yolculuğunun cevheridir
Oraya basan ayak izinin gözü, bahtı açılan bir aynadır.

O toprağın her zerresi, güneş için övünç aynasıdır,

O çölün toprağı, ümit için bahar ehramıdır.

Yaratılış, oradan işveli bir mestlik talebindedir.

Oradan kalkan her toz dalgası yaratma gerinmesidir.

Senin feyzindir; baharın gecelediğı yerdeki meşale,
Pervanenin gönlü fener alayı, bülbul kanadı gül bahçesi.

Ayna hanesi de tavus şeklinde uçmaya başlar,
Senin yansımanı görme ve sana tutkusundan dolayı.

Senin evlatlarının acısı yüzünden gökyüzünde
Yıldızlar kolyesindeki dolunay, gözlerinden inciler döker.

İbadette senin ayak izin, namaz mührüdür
Riyazet senden alınan güçle yapılır.

Senin methiyende gizlidir peygamberin naat ilahisi
Kadehinin feyziyle gizli sırlar şarabı olgunlaşmaktadır.

Dua eli aynasının cevheri, yani etkisi
Hem kirpikler için gurur, hem de dert silicidir.

Kapının toprağını ayna yapıp karşısına koymayan
O göz karası, talihsizliğin matem hanesi olur.

Bu keyif dünyasında Ehlibeyt'e düşman olanın
Her duvar kemeri, sel olup evini yıksın.

Gözden kalbe kadar Esed, tutku ışını aynasıdır sen
Yazanın kadehi mana feyziyle ağzına kadar doludur.

Dehr cuz cilva-i yektai-i maşuk nehin

Ham kahan hote, agar husn na hota hud bin

Kâinat, mehbubun vahdet yansımasından başka şey değil

Biz olmazdık, güzellik kendini göstermeyi seçmeseydi.

Gönülsüz temaşalar; ne ibret ne keyif

Zayıf arzular yüzünden, ne din ne dünya.

Varlık ve yokluğun iniş çıkış nağmelerini çalmak saçmalık

Kendinde olma ve divanelik farkını yansıtmak gereksiz.

Mana iddiası, aslında zahircilik esnemesidir

Allah zikri, beğeni toplamak içindir.

Bilgelik iddiası laf, ibadet mükâfatı malum

Dünya nedir, din ne; bir gaflet kadehi tortusu.

Vefada olduğu gibi, rızada da eller boş kalır;

Ayak izi gibi, kalıcılıkları yok olur gider.

Aşk, duygular şirazesinin dağınıklığıdır,

Vuslat, inanç güzelliği aynasındaki pastır.

Ferhat aç bir işçiydi rakibin keyif hanesinde

Bi-Sütun^[47], Şirin'in derin uykusunun aynasıdır.

Kim görmüş vefa ateşinin birini tutuşturduğunu?

Kim almış dertli feryatlarının karşılığını?

Dünya ehlinin nağmelerini dinliyorum, ama

Ne övmek geliyor içimden, ne nefret eden biriyim.

Ne kadar saçmalamaya başladım, Allah'a sığınırım

Bir kalemde saygı ve vakar sınırları dışına çıktım.

"Lahavle" yazısı yaz artık ey saçmalayan kalemim

"Ya Ali" virdine başla, ey vesveselere kapılan doğam.

Allah feyzinin yansıması, son Resul'ün canının parçası

Peygamber evladının kiblesi ve inancın Kâbe'sidir.

Adım attığı her yerde yaratılma sermayesidir o,

Bastığı her avuç toprak ressamın eskiz çizimidir.

Ayak izinin cilvesinin olduğu her yerdeki toprak

Her iki âlemin saygınlığının emanetçisidir.

Onun adı sayesinde öyle bir rütbeye ulaştı ki toprak,

Gökyüzü saygısından daima eğik durmaktadır.

Onun yaratılma feyzinden dolayı,

Sabah rüzgârı hep gül kokularıyla dolu olacaktır.

Onun kılıcının keskinliğini tüm dünya bilir,

Sakın dünyanın hayat bağıını kesip atmasın.

Onun görüntüsü öyle batıl yıkıcıdır ki
Âşığın rengi gibi Çin'in puthanelerinin de rengi solar.

Ey can sığınağı, ey gönüllere feyiz veren, ey şah!
İnanç fetvası, son Resul'ün vârisi olduğunu söyler.

Pak bedenine Peygamber'in omuzları minber,
Senin adın gökyüzü alnına yazılıdır.[\[48\]](#)

Seni Allah'tan başkasının methetmesi mümkün değil;
Meşaleyi övmek, sadece meşalenin alevine yakıştır.

Senin evinin eşik taşında yansıyan çizgiler
Hz. Cebrail'in secdelerinden oluşan izlerdir.

Senin kapın için her an feda olmaya hazırdır
Allah'ın yeryüzü halkına verdiği can, kalp ve din.

Seni övmek içindir kalp, can, ağız ve dil
Sana selam içindir kalem, kâğıt, el ve alınlar.

Allah'ın övgüsünü alan, daha fazla nasıl övülür!
Yüce cenneti olduğundan daha fazla kim süsleyebilir!

Günahlar pazarının malıdır Esedullah Esed,
Onun alıcısı senden başka kimse yoktur.

Ölçüsüz kelimeler sarf etti bu küstah talepli
Cömertliğindeki enginliğe sınırsız inandığından.

Benim duama öyle bir kabul derecesi ver ki
Kabul oluş, her kelimeme yüz kere "Âmin" desin.

İmam Hüseyin'in acısı bağrımı öyle yardı ki
Yürek kanımın yolu daima gözlerimden geçer.

Düldül sevdasına öyle tutkun ki tabiatım
Yürüdüğü yerlerdeki izlerindedir alnım.

Muhabbet dolu bir kalp ve tevhit dolu bir sine ver
İrfan hazinelerini alacak bir göz, bağlılıkla dolu gönül ver.

Düşmanlara sarf olsun cehennem ateşi ve dumanı
Dostlara adansın cennetin gülleri ve sümbülleri.

Bahadur Şah Methiyesi - I

Han meh-i nou sunin ham us ka nam

Cis ko tu chuk ke kar raha he selam

Evet, yeni bayram ayı onun adını söyle bize

Böyle eğilerek kime selam vermektesin?

İki gün boyunca sabah vaktinde göründün,

Aynı boyut ve aynı endamdaydın.

Sonra iki gün yoktun ortalarda, nerelerdeydin?

"Ben günlerin değişmesi yüzünden mecburdum.

Uçarak nereye giderim, zira gökyüzü

Yıldızlardan bir tuzak germiştir önüme.

Merhaba ey özel insanların mutluluğu,

Merhaba ey genel insanların hoşnutluğu.

Üç gün ortada görünmeyişime özür için

Beraberimde bayramı getirdim size.

Kimse unutulduğunu söyleyemez,

Sabah gidip akşam geri gelenin.

Bir tek ben değil herkes öğrendi

Senin başlangıcını ve sonunu.

Gönül sırrını benden niye saklarsın?

Beni dedikoducu mu sandın yoksa?

Biliyorum ki bugün dünyada

İnsanların ümit bağladığı yer tektir.

Bilirim ki sen o varlığa bağlısın,

Peki, Galib de onun kölesi değil mi?

Senin gerçeği bildiğini biliyorum

Bu yüzden istifham tarzında sordum.

Ey ay, bir tek güneş olursa olur

Padişah sarayında daimi parlayan.

Sen nasıl o nur yüzü görme payesine ulaşabilirsin?

Kurban bayramı kutlamaları dışında.

Biliyorum ondan alacağın feyizle

Tekrar dolunay olmak istiyorsun.

Dolunay ol veya hilal ol, bana mı düştü?

Aldığın hediye sanki bana pay mı düşecek?

Benim durumum diğerlerinkinden farklı,

Başkalarının alışverişinden bana ne?

Ben özel bir hediye arzusundayım

Sen genel bir inayet umut ediyorsan da.

Sana dünyayı aydınlatma bahşeden
Bana da gül renkli şarap vermez mi?

Sen ki feleğin on dört menzilini
Hızlı gidişinle kat etmişsin.

Senin ışığınla aydınlığa kavuşmuştur,
Sokaklar, saraylar, avlular ve çatılar.

Göreceksin, elimde ağzına kadar dolu
Billur bir kadeh olacak sana benzeyen.

Yeniden gazel caddesine fırlayıp çıktı
Doğa atımın kırbacı yoktur.

Dert zehri işimi bitirmiş olacaktı
Sana kim adını kötüye çıkar dedi?

Neden mey içip durmayayım öyleyse
Dert çekmekten yaşamak haram olduysa.

Buse mümkün mü? Şunu ganimet bilmeli;
Sevgili kötü sözlerinden zevk aldığımı anlamasın.

Kâbe'ye gidip çan çalacağım,
Şimdi mandarda ehram giymiş haldeyim.

O marifet kadehinin dönüp gelmesi nakittir bana
Ki gökyüzü dönmeyi ondan borç almıştı.

Buse vermeyi kesinlikle reddeden
Kalbimi almakta çok ısrarlıydı.

Ona takılıyorum bana kızsın diye
Yoksa Galib adını neden takayım.

Söyledim ne söyleyeceksem, şimdi sen söyle
Ey melek yüzlü, hızlı yürüyüşlü ulak.

Onun kapı eşiğine alınlarını sürerler
Güneş, Ay, Zühre ve Merih.

Ey hilal, bilmiyorsan benden duy,
Yüksek mertebeli o şahlar şahının adını.

O Bahadır Şah'tır; göz ve gönüllerin kiblesi,
Zülcelâl ve yüce kerem sahibini yansıtan kişidir.

Adalet yolunun usta at binicisidir
İslam bahçesinin yeni baharıdır.

Onun her hareketi bir mucize,
Onun her sözü göksel kaynaktır.

Mahfilinde Cemşid ve Sezar gibiler misafirdir
Savaşta Rüstem ve Sam gibilerin üstadıdır.

Ey padişah, senin inayetin yaşam kaynağıdır
Padişahlık dönemin sonuna kadar bereket doludur.

Kem gözlerden korusun, Keyhüsrev debdebeni
Bilgece konuşmalarına maşallah, maşallah!

Senin için can verenler arasında Rum diyarı şahı
Senden feyiz alanlar arasındadır Mürşid-i Cam.[\[49\]](#)

Mülkün gerçek vârisi olarak bilirler seni
İrac ve Tur, Keyhüsrev ve Behram.[\[50\]](#)

Kol gücünün üstünlüğünü kabul ederler
Giyu ve Guderz, Beyzan ve Ruhham.[\[51\]](#)

Okunun kılı yarmasına ne demeli
Kılıcının keskinliği övülmeyi hak eder.

Senin okun, düşman okunu hedefi yapar,
Kılıcın, rakip kılıcı kendine kın yapar.

Gök gürültüsünü bastırır;
Yıldırımını yavaş olmakla suçlar,

Senin cüsseli filinin kükremesi,

Senin uçarcasına koşan atının yürüyüşü.

Ressamlık sanatında senin gürzünün
Gerçek görüntüsü tam yansıtılamaz;

Onun darbesiyle düşmanın başı ve bedeni
Birbiri içine girip şeddeye dönüşür.

Ezelde yazılmaya başlanınca sayfalara
Gece ve günlerde yaşananlar,

O sayfalara kader kalemi
Genel hatlarıyla hükümleri işledi.

Sevgililer âşık katili olacaklar diye yazdı,
Âşıkları, muratlarına düşmandır diye yazdı.

Gökyüzü için şöyle yazıldı: Ona
Hızlı dönen mavi kubbe denilsin.

Kesin hüküm verildi, şöyle yazılsın:
Sevgilinin beni yem; zülüfleri tuzak.

Ateş, su, hava ve toprağın elde ettikleri
Yakıcılık, ıslaklık, hızlılık ve rahatlık.

Parlak güneş, gün vaktinin padişahı adını aldı
Ay, gecenin emniyet amiri diye tanımlandı.

Senin saltanatına da ferman olundu;
Yazılı bir şekilde devamlılık verildi.

Hüküm kâtibi, hükme uyarak
O yazıya bitmez bir şekil verdi.

Saltanatının başlangıcı ezelidir
İnşallah ebede kadar sürecektir.

Subh dem dervaza-i havar khula

Mehr-i alemtab ka manzar khula

Sabah vakti doğu kapısı açıldı,
Âlemi aydınlatan güneş manzarası açıldı.

Yıldızlar padişahı, harcayıp durdu
Zira gece önüne inci hazinesi açıldı.

Simya gibi bir ortaya çıkıştı meğer
Sabah oldu ay ve yıldızların sırrı açıldı.

Yıldızların aslı başka, görünüşleri başka,
Bu, oyuncuların açık bir aldatmasıydı.

Gökyüzü sathına serilmişti geceleyin
Dağılan inciler gibi her tarafa saçılmıştı.

Sabah doğu yönünden göründü,
Ateş yüzlü başı açık bir sevgili.

Büyünün etkisi yok olunca anlaşıldı ki
Gül renkli bade kadehi ortaya çıktı.

Sabah içilmesi için gökyüzü sakisi
Altın renkli bir kadeh getirip bıraktı.

Sultanlık sarayı süslendi sabah vakti;
Esenlik ve inayet Kâbesinin kapısı açıldı.

Altın taç, parlak güneşten daha fazla parladı
Âlemin padişahı güneşten daha önemli oldu.

Aydınlık kalpli şah Bahadur Şah, ki
Yaşamın sırrı baştan sona önünde açıldı.

Bahadur Şah'ın yaratılmış olmasıyla anlaşıldı
Dokuz gökyüzü ve yedi gezegenin yaratılması.

O Bahadur Şah, ki tefsir tırnakları sayesinde
Peygamber hükümlerinin düğümleri açıldı.

İlk sayfasında Dara'nın adı görüldü,
Şahın ordu komutanlarının defteri açıldı.

Oturup kalktıklarının listesine bakılınca
Sezar'ın resmi orta yere açıldı.

Şahın atının özellikleri saymakla bitmez
Süratte rüzgârı bile utandırır.

Ayağını bastığı yerdeki görüntüler öyle çekici ki
Gören der ki, Azer'in puthanesi açıldı.

Şahın öğreticiliğinden aldığım feyizle,

Güneş, ay ve yörüngelerin içyüzü önümüze açıldı.

Yüzlerce düğüm vardı yüreğimde ve her biri
Çözme gücümün dışındaydı, sayesinde açıldı.

Yüreğim anahtarsız bir kilitle kilitliydi,
Kim açtı? Ne zaman açıldı? Nasıl açıldı?

Mana bahçesinin baharını gösteririm
Eğer şair şahım bu şerefi bahşederse.

Gazel okuma nefesim ısındığında
İnsanlar sanacaklar ki amber kutusu açıldı.

Kafesin köşesinde kanatlarımı gerip durayım mı?
Keşke kafesin kapısı açık olsaydı.

Ben seslenirim, açılır; öylesine girer miyim?
Gittiğimde sevgilinin kapısını açık bulursam.

Ben onun sırdaşı olmaktan gurur duyardım
Ama o dost, sırrını düşmana aşikâr etti.

Gerçekten yüreğe yakışıyordu aşk dağı,
Ama aşk yarası dağdan daha çok yakıştı.

Ebru yayını ne zaman elinden bıraktı sevgili?
Ne zaman belinden gamze hançerini çözdü?

Bedavaysa kim istemez yol göstericiliği

Rehberliğinde rehberin ehliyetsizliği ortaya çıktı.

Gözyaşı yağmuru gönöl yarasına ne yapabilir?

Yağmur birazcık dindiğinde yangın yeniden alevlenir.

Mektupla birlikte ölümüm de geldi,

Mektup kaldı bağrımın üzerinde açık.

Bakın, Galib'e sataşmasın kimse sakın,

Gizlide velidir o, ama kâfir görünür açıkta.

Tekrar methiye dizme düşüncesi geldi,

Tekrar ay ve güneş defterleri açıldı.

Kalem, şairin doğasından yardım alır,

Demir alınır denizden, yelken açıldığında.

Metihte, methedilenin debdebesi göründü

Hammaddeden cevherin mertebesi ortaya döküldü.

Güneş titrer, gökyüzü dolanıp durur

Padişahın ordusunun sancağı açıldığında.

Padişahın adını ağzına alır hatip,

Şimdi anlaşıldı minberin yüksek olma sebebi.

Şahın sikkesinin yüzü görününce
Altının değerinin ayarı belirlendi.

Şahın önünde durmakta ayna,
Şimdi İskender'in çabasının sonucu belli oldu.

Mülkün gerçek vârisi kimdir, gördü halk,
Artık Tuğrul ve Sencer sahtekârlığı ortaya çıktı.

Methiye tam olur mu hiç? Ama bir ismim var bunda
Âlemin padişahı için methiye defterleri doldurdum.

Fikirler güzel, ama övgüler yarım
Övgücünün, övgüdeki aczi ortaya çıktı.

Bilirim, ezel yazısı ta baştan
Ey şanlı padişahım, sana ayandır.

Senin sultanlığın daim olsun
Gece gündüz tılsım kapısı açık olduğu sürece.

Huş ho ey baht kih he ac tere ser sehra

Bandh şehzada cevan baht ke ser sehra

Mutlu ol ey baht ki bugün kolye işi sana düştü

şehzade Cevan Baht'ın^[52] başına kolye halkası tak.

O aydan güzelin üstüne ne çok yakıştı

Gönül açan güzelliğinin mücevheridir kolye.

Başa takılmak sana çok yakışır ey kavuk

Korkarım ki kolye halkası senin şanını elinden alacak.

Kayığā doldurulup getirilmiş olmalı inciler,

Yoksa kayık içine konup neden getirilmiş olsun sehra?

Yedi denizden seçilerek toplanmış olmalı bu inciler,

Böyle yapılmıştır ancak bu tarzda bir metrelik kolye.

Damadın yüzünden ter damlaları dökülür sıcak yüzünden

Sanki kolye baştan başa inci yağdıran bulut damarı oldu.

Kolyenin abayı aşması terbiyesizlik olurdu,

Bu yüzden eteğē kadar uzanınca durdu kolye.

İnci, kendince sanmasın ki tek varlık onunkidir

Çiçeklerden de bir kolye yapılması gerek.

Mutluluktan dolayı kendi içine sığamayan
Çiçeklerden nasıl kolye hazırlayabilir kişi?

Aydınlık yüzlünün parıltısı, yuvarlak incinin ışıltısı
Öyleyse nasıl ay ve yıldızlar baharı ortaya çıkmasın?

Bu ipek bir iplik değil, bahar bulutunun damarıdır,
Kolye bu inci yağmuru yükünü kaldırabilecek mi?

Ben şiirden anlarım, Galib taraftarlığı yapmıyorum
Bakalım bu sehradan daha iyisini yazabilir mi kimse!

— *MESNEVİ* —

Han dil-i derdmend zemzema saz

Kiun na khole der-i hazina-i raz

Söyle, ağıt okuyan dertli yürek

Neden sır hazinesinin kapısını açmadın?

Kaleminin kâğıt üzerinde kayması

Tıpkı gül dalında güllerin sıralanması

Neden bana soruyorsun ne yazacağını?

Yaz akıl ve fikri artıran noktaları.

Peki mangodan bahsedelim mi biraz?

Kalem hurma yağıdırın biraz.

Mangoya hangi meyve rakip olabilir?

Meyvesi ve dalı polo sopası ve topudur.

Üzümün arzusu neden içinde kalsın

Gelsin, işte top, işte meydan, oynasın.

Neyi ile rakip olabilir mangoya?

Gereksiz düşmanca tavrından başka.

Mücadele etmeye gücü yetmeyince

Şekil değiştirip halis şarap olur böylece.

Bu onun naçar varlığından olmasıdır,
Utancından kan ter içinde kalmasıdır.

Bana sor, sen nereden bileceksin?
Mangonun karşısında şekerkamışı nedir?

Ne çiçeği, ne dalı, ne yaprağı, ne meyvesi var
Ama hazan gelince onun baharı başlar.

Daha nerelere bakıp duralım?
Tatlı canda bile bu tadı nasıl bulalım?

Can o kadar tatlı olsaydı eğer,
Ferhat başındaki dert dağına rağmen

Vermede emsali yoktu gerçi canını
Ama o kadar rahat veremezdi canını.

Öyle anlaşılıyor ki bu meyve
İşlendi ezelin deva hanesinde.

Gül ateşi üzerinde sıra karışımı kıvamlandı
Şıranın ipine damar adı takıldı.

Ya da şöyle mi olmuştur yoksa:
Cennet bağının bahçıvanları iyilik coşkusuyla

Yaratıcının hükmüne uyarak bir bardak balı

Bardağa doldurup mühürleyerek dünyaya postaladı.

Veya Hızır toprağa dikti bir bitki dalı

Uzun müddet onu abıhayatla suladı.

Böylece bu ağa meyve vermeye başladı

Yoksa biz kimiz, bu ağa bize nasip olmazdı?

Hüsrev'in altın narenciyesi vardı,

Rengi altın sarısı ama ne kokusu ne lezzeti vardı.

Eğer bir kez mangoyu görseydi,

Fırlatıp atardı elinde sıkığı altın narenciyesini.

Bahçe hanesinin neşe kaynağıdır o,

Su ve havayla yetişenlerin gurur kaynağıdır o.

Cennet yolu yolcusunun azığıdır mango

Tuba ve Sdre ağacının can dostudur mango.

Mango, dal, yaprak ve meyve sahibi ağacıdır

Baharın büyük bir özenle yetiştirdiği ağacıdır.

Pazarda fazla bulunmayışından özel meyvedir,

Veliaht bağının yeni yapraklanmış ağacıdır.

O geleceğin sultanı dönemin veliahdıdır

Onun adaleti sayesinde dünya güven içindedir.

Fahrettin sayesinde şan ve şevket, saygınlık kazandı

Doğanın süsü ve güzellik en olgun hale ulaştı.

Din, zenginlik ve talih onunla anlam bulur

Taht ve tacı süsleyen yüz onundur.

Onun gölgesi Hüma gölgesi gibi mübarektir

Halk üzerinde Allah'ın gölgesidir.

Ey nur ve gölge varlığına feyiz ulaştıran

Bu dünyada nur ve gölge varlığı olduğu sürece

Bu insan yetiştiren koruyucumuzu

Bu taht, taç ve hazinenin vârisini

Mutlu, mesut ve esenlik içinde tut,

Ve Galib'e lütufkâr olarak tut.

Ey şehinşah-i felek manzar u be misl u nazir

Ey cihandar karam şiva u be şubh u adil

Ey penceresi gökyüzü, eşsiz emsalsiz şahlar şahı

Ey lütufkâr, rakipsiz ve benzersiz dünya sultanı,

Taht senin mübarek ayakların altında, sana tabidir

Taç senin başın sayesinde üstünlük derecesine vardı.

Senin şiir tarzın, ilhamın zülüflerini tarar,

Kaleminin hızı, Cebrail'in kanadının hareketi.

Sayende Musa'nın Allah'a yakınlığını anladı âlem,

Sayende yeniden kuruldu dünyaya Halilullah sofrası.

Konuşman mana ve kelimeye yücelik katmaktadır,

Lütufkârlığın Nil ve Kulzam alnında minnet nişanı.

Senin döneminde acı ve kederi azaltsın diye,

Senin idarende artırsın diye esenlik ve refahı,

Zühre balık yörüngesinden ayrılmayı bıraktı.

Ay, boğa yörüngesinden çıkmayı bıraktı.

Bilgeliğin, hatalarımı düzeltme garantisi,

Lütufkârlığın ihtiyaçlarımı gidermeye kefil.

Kerem ve teveccühün benim yaşam müjdemdir,
Senin ilgilenmeme tutumun öldüğümün kanıtı.

Kem talihim esenlik ve emniyet bulmayayım diye
Eğri yürüyüşlü gökyüzü de istedi rezil rüsva olmamı

Önce düğüm çözecek tırnaklarım sökölüp alındı,
Ardından ömür ipime düğümler atıldı.

Yürek çarpıntım yüce bir korkudan başka şey değil
Vinç olmaksızın uzuvlar sağlamaz nefes alışımı.

Laka'nın sakalı gibi şiirim mana incileriyle doludur.
Sinem dünya derdiyle dolu sanki Emer'in bohçası. [\[54\]](#)

Düşüncelerim sayısız mana incisini barındırır
Kalemim öz ve kısa cümlelerle çok şey anlatır.

İmalî anlatımım, açıklama yollarını da gösterir,
Benim özetleyişimden detaylar damlar.

Durumum iyi olsaydı rahatsızlık vermezdim
Dayanacak hal olsaydı bu kadar acele etmezdim.

Ey zaman ve mekânın kiblesi! Zayıfa lütufta bu gecikme niye?
Esenlik ve güvenlik Kâbesi! Düğüm çözmedeki gevşeme niye?

Ey şehinşah asman aureng

Ey cihandar-ı aftab asar

Ey gökyüzü tahtlı şahlar şahı

Ey güneş misali dünyası olan.

Köşesine çekilmiş sesi çıkmaz biriydim,

Yüreği yaralarla dolu dert sahibiydim.

Bana öyle bir saygınlık bahşettin ki

Öyle bir renk kazandı ki hayatım.

Ben önemsiz bir zerreyim, ama sayende

Durağan ve hareketli yıldızlarla tanıştım.

Hünersizliğimin utancı yüzünden

Bizzat kendi gözümde zelilim.

Eğer kendime toprak beden desem

Toprak bu ilintiden utanç duyar bilirim.

Yine de içten içe mutluyum, ki ben

Padişahın hizmetinde bir köleyim.

Aileden hizmetli, mürit ve meddah,

Bu özellikler geçmişimden beridir.

Şimdi memur da oldum yüzlerce şükür!

Artık dörde çıktı saltanatla bağım.

Size değil de kime söyleyeyim?

Varsa zorunlu bir ihtiyacım.

Ey pir u mürşit! Gerçi ilgim yok

Kavuk ve sarık süsü istemem.

Kış mevsimi için bir şeyler olmalı sonunda

Sert soğuklar bedene acı vermesin diye.

Neden giyeceğe ihtiyacım olmasın?

Zayıf bir bedene sahip olsam bile.

Bu sene için hiçbir şey satın almadım,

Bu kış için hiçbir şey yaptırmadım.

Gece ateş, gündüz güneşle ısınırım,

Böyle gece gündüzler tandıra düşsün.

Ne zamana kadar insan ateş zerk eder?

Ne zamana kadar bir canlı güneşi emer?

Güneşin ısıısı, ateşin yakışı;

"Yaratıcımız, bizi ateş azabından korusun."

Benim için belirlediğiniz maaşın

Ödenme şekli benim için uygun değil.

Ölünün ardından verilen altı aylık^[55] geleneği

Halk arasında düstur şeklindedir.

Bakın, ben yaşam sınırları içindeyim.

Oysa altı aylık, yılda iki kez demek.

Bu yüzden her ay borç almak zorundayım

Ve borcun faizi her an artmaktadır.

Maaşımın üçte birini alan tefeci

Gelirime ortak oldu artık.

Bana göre dünyada benim gibi şair yok

Dili gönül çekici, güzel şiir söyleyen.

Kahramanlık destanı dinlemek istersen

Dilim, ısıltılar saçan kılıç gibidir.

Eğer keyif mahfili düzenlersen

Kalemim inciler yağdıran buluttur.

Zülümdür, şiirimi övmezseniz

Acımasızlık olur beni sevmezseniz.

Senin kulun iken çıplak mı dolaşayım?

Senin memurun iken borç mu alayım?

Benim maaşımı aylık yapınız,
Böylece yaşam benim için daha zor olmaz.

Bitiriyorum dua ile bu kelamı,
Şairlik sergilemek değildir asla amacım.

Selamete yaşa bin yıl boyunca,
Her yılının beş bin günü olsun.

Şaha Methiye

Ey şah-i cihangir cihan bahş-i chan dar

He ğayb se her dem tuche sad guna beşaret

Ey cihan fatihi, cihan sahibi, cihan bahşeden,

Yüzlerce müjde alırsın her an gaipten.

Onca çabayla açılmayan o zor düğümleri

Sen bir tek işaretinle tümünü açarsın.

Hızır, İskender'e senden bahsedebilir mi?

Dudaklarını abıhayatla yıkamadan.

Asif, Süleyman'ın veziri olmaktan şeref duydu

Süleyman da aynı şerefi duyardı olsaydı vezirin.

Senin müridin olan, Allah fermanı elde eder,

Zenginlik fermanı elindedir, alnında kölelik izi olanın.

Eğer akma gücünü çekip alsan sudan

Ateşi yanma hasletinden mahrum etsen,

Nehir dalgalarında akış denilen şey kalmaz,

Yanan ateşte yakış namına bir şey kalmaz.

Gerçi derin noktalara yoğunlaşma eğimlisiyim

Gerçi büyülü ifadeler kullanmada maharetliyim,

Ama neden dua ile bu methiyeyi bitirmeyeyim

Zira seni övmek için bendeki kelimeler kifayetsizdir.

Bugün nevruzdur ve bugün tüm insanlar

Allah'ın mahlûkunu seyreder görme gözleri varsa.

Dünyayı aydınlatan güneş sana mübarek olsun!

Galib'e yüce kapının ziyaret şerefi hasıl olsun!

Çarşamba Kutlaması

He çar şenba, ahir-i mah-i safer çalo

Rakh den çemen min bhar ke mey-i muşkbu ki nand

Sefer ayının son çarşambasıdır, haydi

Bir küp dolusu kokulu şarap koyalım bahçeye. [\[56\]](#)

Her kim gelirse kadehler dolusu içsin ve mest olup

Çimleri çiğneyip dursun, ama ayak basmasın güllere.

Galib, ne yapıyorsun böyle, padişahı methetme dışında

Okuyup yazmak gitmez hoşuma hiçbir şekilde.

Bak, parlıyor şahımın önünde altın, gümüş öbekleri

Onların karşısında güneş ışığı, ay parıltısı sönük kalır.

Şöyle düşünmeli; ortaları delinmiş metaller

Yüz binlerce güneş ve sayısız aydır.

Nusret-ul Melik Methiyesi

Nusrat-ul melik bahadur! Muche batla kih mucho

Tuch se co itni iradat he to kis bat se he

Nusret-ul Melik Bahadur! Söyle bana ki ben

Sana bu kadar bağılsam nedendir?

Sen eğer debdebeni göstersen, bilinir ki

Dünyanın, ayın, güneşin ışığı senin sayendedir.

Ben ise, kendime bir dönüp baksam

El âlemi bırak, halimden kendim nefret ederim.

Hasta olmam ne iyi oldu ki sayesinde şu anda

Yüreğimin şifası bir şekilde senin elinledir.

Senin elinde bulunsun daim ülke atının dizgini

Bu duayı diliyorum sabah akşam Allah'tan.

Sen İskender'sin, seninle görüşmek şereftir bana

Gerçi Hızır ile görüşme şerefine ermiş biriyim.

Riya ve göstermecilik şüphesi duyulmamalı, zinhar!

Galib her ne kadar âciz ise de içi dışı birdir.

Manzur he guzarîş-i ahval-i vakii

Apna beyan-i husn-i tabiyat nehin mucche

Gerçek durumu arz etmektir amacım

Yoksa güzel anlatımımı övmek değildir gayem.

Kuşaklar boyu atalarımın mesleği askerliktir

Şairlik asla onur kaynağı değildir benim için.

Özgür ruhluyum, herkesle barış yanlısıyım.

Asla kimseyle hiçbir düşmanlığım yoktur.

Kabul, benim mevki, makam ve servetim yok,

Ama Zafer'in kölesi olma şerefi az şey midir?

Padişahın hocasını hiç incitir miyim?

Bunun için istek, güç, takat yok bende.

Şahlar şahının özü dünyayı gösteren küredir,

Ne yemin etmeye, ne şahit sunmaya hacet var.

Ben nerede, Urdu nere! Elbette zaman zaman

Sırf şahın gönlünü hoş tutmak için yazarım.

Sehra yazdım, emri yerine getirmek için

Baktım ki emre uymaktan başka çarem yok.

Son beyitte şairce şiirimi övdüm

Amacım aradaki sevgi bağını kesmek değildi.

O sözü biri için sarf ettimse, yüzüm kararsın

Kurnaz, divane ya da çılgın biri değilim ben.

Talihim kötü, doğrudur; ama kişiliğim değil

Şükürler olsun ki kimseden şikâyetçi değilim.

Sözlerimde doğruyum, Galib, Allah şahittir.

Doğru söylerim, yalancılık huyum yoktur.

Helva Parçası

He co sahib ke kef-i dest pe ye çakni dali

Zeyb deyta he ise cis kadar açça kehie

Beyin avcundaki şu helva parçası

Ne kadar övülse yakışır, ne demeli!

Kalem şaşkın halde; onun için ne yazsa?

Nutuk düşüncede; onun için neler demeli?

Ona çok değerli dostların mührü mü demeli?

Yoksa süslü güzellerin kol muskası mı demeli?

Güzellerin kınalı serçeparmağı mı demeli?

Âşığın yüreğindeki aşk dağı mı demeli?

Hz. Süleyman'ın başparmağına mı benzetmeli?

Yoksa melek yüzlülerin meme ucu mu demeli?

Mecnun'un sönmüş yıldızına mı benzetmeli?

Yoksa Leyla'nın gönül çelen beni mi demeli?

Harem duvarının Hacer-ül Esved'i mi farz etmeli?

Hutan çölü ahusunun koku dolu kesesi mi demeli?

Görünümünden onu halk kelimesinin Kaf'ı görelim

Rengine ise yeni çevrilmiş İsa sakalı demeli.

İbadet hanede secde edilen taş olarak kabul etmeli

Meyhanede şarap küpünün tuğlası demeli.

Ona aşk hazinesi kapısının anahtarı neden denmesin?

Arzu pergelinin merkezi niçin denmesin?

Onu neden ele geçmez inci gibi düşünmeyelim?

Ona neden Anka kuşunun gözbebeği demeyelim?

Neden onu Leyla elbisesinin düğme deliği yazmayayım?

Neden ona Salman'ın sandaletinin ayak izi demeyelim?

Yani beyefendinin avuç içini yürek farz edelim

Ve bu helvaya o yüreğin dağı demeli.

Kalkutta

Kalkatta ka zikr kiya tu ne hamneşin

İk tir mere sine min mara kih hae hae

Kalkutta'nın adını andın ya dostum,

Yüreğime bir ok sapladın ki of, of!

O mis kokulu muhteşem bahçeler

O süslü püslü nazlılar ki of, of!

Sabır imtihanıdır bakışları, nazar değmesin!

Takatten düşürür işaretleri ki of, of!

O tatlı ve taze meyveleri ki ne demeli

O tam kıvamındaki badeleri ki of, of!

Yağlı Bazlama

Na puçh is ki hakikat, huzur vala ne

Muche co bheci he, besin ki ruğni roti

Hiç sorma içyüzünü, yüce şahım

Bana göndermiş yağlı bazlama

Ne yasak elmayı yerdi ne cennetten atılırdı

Hz. Âdem yeseydi öyle bir yağlı bazlama.

Ellerin Vefası

Gee vo din kih nadanista ğayron ki vefadari

Kiya katre the tum takrir, ham hamoş rehte the

O günler geçti, ellerin vefalı olduğunu söyledin,

Sustum hep. Vefalı değilmiş; bozuştunuz işte

Utanmak niye? Boş ver, görüş benimle

Yemin al, "Sana demedim mi?" demeyeceğime.

Ortak Galib

Siyah galim hun, lazim he, mere nam na le

Cihan min co koi feth u zafer ka talib he

Kara bahtlıyım ben; adımı ağzına almamalıdır,

Her kim ki dünyada zafer ve başarıya taliptir.

Hiçbir zaman kimseye karşı galip gelemedim

Öyle ki bana kim ortak olduysa ortak galiptir.

Oruç Tutmak

İftar-i sovm ki ku agar destgah ho

Us şahs ko zarur he, roza rakkha kare

Oruç tutmak için nevalesi olan

Zorunlu olarak oruç tutmalı.

Ama oruç açmaya yemeği olmayan

Orucu yemesin de ne yapsın zavallı?

Huzura Çıkamayış

Sehel tha mushil, vale ye saht muşkil a pari

Much pe kia guzre ki itne roz hazir bin hue

Müşil kolay, ama zorlukla karşı karşıyayım

O kadar gün huzura çıkmamak olur mu?

Az değil; üç gün müşil öncesi, üç gün sonrası

Üç gün müşil, üç de nekahet. Kaç gün oldu?

Saraylılar

Go eyk badşah ke sab hana zad hen

Derbar dar log baham aşna nehin

Gerçi padişahın evinin halkıdır hepsi

Ama saraylılar birbirini tanımaz.

Ellerini kulaklarına götürürler selam verirken

Bunun anlamı şu ki, biz tanışmıyoruz.

Mirza Cafer'in Düğünü

Huccat ancuman tue mirza cafer

Kih cis ke dekhe se sab ka hua he ci mahfuz

Mirza Cafer'in düğün merasimidir

Bunu görmekten herkes haz aldı.

Öyle güzel bir yılda oldu ki düğün

Bunun miladi tarihi mahfuz^[58] olmalı.

Mirza Cafer'in Düğünü

Hui cab mirza cafer ki şadi

Hua bezm-i tarab min raks-i nahid

Mirza Cafer'in düğünü olurken

Eğlence mahfilinde Zühre yıldızı dans etti.

Galib'e dendi ki, düğün tarihi nedir?

Dedi ki: Cemşid bayramı mutluluğu. [\[59\]](#)

— *RUBAÏLER* —

Bad ez itmam-i bezm-i iyd-i itfal

Ayam-i cevani rahe sağırkeş-i hal

Bittikten sonra çocukluk bayramı mahfili

Gençlik günleri badeye bağlı geçti.

Yok olma ülkesi sınırlarına yaklaştım;

Ey geçen ömrüm! Bir adım daha ileri!

Şeb, zulf u ruh-i ark fişan k ağam tha

Kia şerh Karun kih turfa ter alem tha

Gece, zülûf ve terli yüzün matem gecesiydi

Anlatması zor, çok tuhaf bir âlem di,

Ağladım binlerce gözle sabaha kadar

Her bir damla yaş ağlayan bir gözdü.

Ateş bazi he cese şuğl-i itfal

He soz-i ciger ka bhi usi tor ka hal

Çocukların ateş saçma oyunu gibi

Yürek yanışındaki de aynı durumdur

Aşk mucidi bize ne zulümler reva gördü

Güzellerin eline verdiği bu ne oyudur.

Dil tha kih co can-i derd temhid sahi

Be tabi-i reşk u hasret-i did sahi

Yüreğimin can bulması dertle olmuşsa varsın olsun

Kıskançlıktan bitkin ve görme hasretiyse varsın olsun

Ey tecelli, cilverelerinden mahrum kalışıma yazık

Eğer yenileme reva değilse varsın yineleme olsun.

He halk-i hased kumaş larne ke lie

Vahşet gada-i telaş larne ke lie

Mahlûk, haset giysilidir savaşmak için,

Sebep korkunç dünya tamahıdır savaşmak için

Yani uçurtma misali her defasında

Bir araya gelir bu sahtekârlar savaşmak için.

Dil saht nejend ho geya he, goya

Us se gila mand ho geya he, goya

Yürek ağır bir şekilde dertlendi sanki

Sevgiliden şikâyet eder gibiydi sanki

Onun karşısında ifade edemedim bir türlü

Ey Galib! Dilim kesildi sanki.

Dukh ci ke pasand ho geya he, Ğalib

Dil, ruk kar, band ho geya he, Ğalib

Yürek acısını pek hoş buldu Galib

Kalp, küt küt atıp, durdu Galib

Vallahi gece uykusu nedir bilmez oldum

Uyumak yemin oldu Galib.

Muşkil he ze bas kelam mera, ey dil

Sun sun ke use suhanveran-i kamil

şüphesiz ağırdır kelamım ey gönöl

Onu dinleyip dinleyip olgun şair zümresi

Kolay yazmam ricasında bulunurlar:

Yazsam müşkül, yazmasam müşkül.

Bheci he co much ko şah-i cem cah ne dal

He lutf u inayat-i şehinşah pe dal

Cemşid sıfatlı şahımın bana gönderdiği dal [\[60\]](#)

Şahlar şahının inayet ve lütfunun kanıtıdır.

Şahın sevdiği bu dal türü hiç tartışmasız

Devlet, din, deha ve taltifin dal'ıdır.

Hen şah min sıfat-i zulcelali ba ham

Asar-i celali u cemali ba ham

Şahta Allah'ın sıfatları bir aradadır

Celali ve Cemali sıfatları bir aradadır

Neden mutlu olmasın avam ve seçkinler

Bu kez Kadir Gecesi ve Divali^[61] bir aradadır.

Hak, şah ki baka se halk ko şad kare

Ta şah şiyu-i daniş u dad kare

Allah, şahın varlığıyla halkı mutlu etsin

Böylece şah bilgi ve ödölün yayılmasını sağlasın

Bu doğum gününü yenisine bağlayan düğüm

Onun yıl sayısını artıran sıfır rakamı olsun.

İs rişte min lakh tar hun, belki sava

İtne hi baras şumar hun, belki sava

Ömrünü bağlayan binlerce düğüm olsun, hatta daha çok

Düğüm sayısı kadar yıl sayılsın, hatta daha çok

Eğer her asrı bir düğüm sayarsak

Öyle düğümler binlerce olsun, hatta daha çok.

Kehte hen kih "Ab vo mardum azar nehin

Uşşak ki pursiş se use ar nehin"

Diyorlar ki, "O artık acı çektiren biri değil

Âşığının halini sormaktan çekinen biri değil."

O zulmetmekten elini çekmiştir belki, ama

Nasıl inanayım ki çektiği, elinde tuttuğu kılıç değil.

Ham agarça bane selam karne vale

Katre hen darang, kam karne vale

Gerçi benim onlara işi düşen,
Onlar ise işlerimi hep erteleyen.
Derler ki, "Git Allah'a söyle!"
Ama sizsiniz bugünü yarın eden!

Saman-i hur u huvab kahan se laun

Aram ke asbab kahan se laun

Yeme içme malzemesini nereden tedarik edeyim?

Rahatça uyku çekeceğim yatağı nereden edineyim?

Orucun hak olduğuna iman ederim Galib, ama

Serin bir oda ve buzlu suyu nereden tedarik edeyim?

İn sim ke bicon ko koi kia cane

Bhece hen co armağan şeh-i vala ne

Bu bamyâ tanelerinin ne olduğunu kim bilir?

Yüce şahım hediye babından göndermiştir.

Tanelerinin her biri için yüzlerce dua edeceğim

Aslında bunlar firuze tespihinin taneleridir.

[1] Collins Encyclopedia'da, Urdu dili dünyanın üçüncü büyük dili olarak tanımlanır. Birleşmiş Milletler'in yaptığı bir araştırmada Urdu dili İngilizce ve Çince'den sonra üçüncü büyük dil olarak belirtilir. Canadian World Almanac'a göre Hindustani (Urdu-Hintçe), 444 milyondan fazla insan tarafından konuşulmaktadır. Washinton Üniversitesi'nin 14 Mayıs 1992'de New York Star'da yayımlanan bir inceleme yazısında dünya dillerinin önemi ve kullanımı bağlamında yapılan değerlendirmeye göre Urdu dili dünyanın ikinci büyük dilidir.

[2] Hükümdar veya yönetici soyundan erkek unvanı; Orta Asya Türkleri için kullanılan soy unvanı; ayrıca Timur hanedanlık lakabı, asilzade.

[3] Büyük Selçuklu hükümdarı (1081-1104). Sultan Melikşah'ın oğlu.

[4] Ebu Muzaffer Celalüddin (1727-1806). 25.12.1759'da II. Celalüddin Şah Âlem unvanıyla Hint-Türk hükümdarı oldu.

[5] 27 Aralık 1797.

[6] 800 veya 1.000 kişilik askeri birliğin komutanı.

[7] Komutan, üst düzey rütbeli asker.

[8] Mehr, Loharu ailesinin Orta Asya Türklerinden olduğunu yazar.

[9] "Zamansız kıyamet" anlamına gelen bu ibare, ebced hesabıyla ayaklanma tarihini (H. 1275) göstermektedir.

[10] Her fırsatta şiirinin anlaşılamadığından şikâyet eden Galib bu beyti şöyle açıklar: "Şairin algısına göre nakış (insan), birinin yazdığı yazıdan dolayı feryat edip durmaktadır ve her resmedilen suretin giysisi kâğıttandır. Yani varlığın varlık olma gerçekliği, resim gibi yapaydır ve bu durum onda acı, keder ve üzüntü şeklinde yansımaktadır." Kâğıttan giysi tanımlaması, eski İran'a özgü bir gelenektir. Galib'in belirttiğine göre, "İran'daki bir geleneğe göre hükümdara dileğini arz etmek isteyen kişi kâğıttan elbise giyip huzura çıkarmış."

[11] Galib, şiire Esed mahlası ile başladı. Ama bu mahlası kullanan başka bir şair olduğunu öğrendiğinde onunla karıştırılma endişesiyle mahlasını değiştirdi ve 1829'dan sonra Galib'i kullanmaya başladı.

[12] Dışların arasına çöp almak: Âcizlik, pes etme, teslim olma anlamında kullanılan Farsça bir deyim.

[13] Açık mektup: Geleneğe göre birinin ölüm haberi yazılı olan mektup genellikle ya açık ya da bir kenarı yırtılarak postalanır.

[14] Geleneğe göre nazardan korunmak için ateşe üzerlik atarlar.

[15] Mir Taki Mir (1725-1809): Urdu dilinin en büyük üç şairinden biri.

[16] Nahşeb: Türkistan'ın Karşi adıyla bilinen şehri. Kerametler sergileyip peygamberlik iddiasında bulunan İbn'ul Mukanna' ile meşhurdur. Kuyudan ay çıkartmak kerametlerinden biriydi. Ancak bu

yapay ay çok az ışık vermekte ve kısa bir süre sonra da patlamaktaydı.

[17] Geçmişte ayna olarak metal levhalar kullanılırdı. Bunlar, yağmurlu ve nemli havalarda paslanır, aynalık işlevini yeniden kazanmaları için parlatılmaya ihtiyaç duyarlardı.

[18] Mey, genellikle havuz çevresinde içilir ve kuğu boyunlu sürahi içinde sunulur. Havuzda yüzen sürahi, içenlerin önüne geldiğinde mey içen istediği kadar meyi kadehine doldurur ve sürahiyi havuza bırakır.

[19] Sevgili her durumda cefa silahını kullanmamalı; olur olmaz her yerde cefa ederse cefanın özel bir tarafı kalmaz, sıradanlaşır.

[20] Görünürde şair sevgiliye seslenmektedir. Ancak Urdu dilinde üçüncü tekil ve çoğul şahıs zamirleri aynı olduğu için anlam farklı bir yere gider: Galib, çağdaşı şairlerin kendini anlamadığından, hatta gelecekte de anlamayacaklarından hep yakınırdı.

[21] Gazel tarzındaki bu ağıt, Galib'in eşinin yeğeni Zeynel Abidin Han Arif'in genç yaşta ölümü üzerine yazıldı. Galib uzmanı Gulam Resul Mehr'e göre Urdu edebiyatında bu mersiye'nin bir benzeri yoktur.

[22] Ziyauddin Ahmed Han Neyyer: Galib'in eşinin amcasının oğlu.

[23] Geleneğe göre tuzun yere dökülmesi veya ziyan olması özellikle kadınlar arasında kötü sayılır ve yere dökülen tuzu kıyamet günü kirpikleriyle toplamak zorunda kalacaklarına inanırlarmış.

[24] Yaban elde sıradan biri gibi ölüp kefensiz ve mezarsız orta yerde kalmak memlekette ölmek kadar acı ve utanç verici değildir, zira kimse ölen kişinin kim ve nasıl biri olduğunu bilmez. Ama memlekette ölüp yine de ölenin cenazesini kaldırmaya kimse gelmezse bu durum ölen için büyük bir utanç sebebidir. Oysa yaban elde gelen ölümde böyle bir utanç söz konusu değildir.

[25] Yebruhussanem veya muharrefi abdusselam denilen bitki. Bu bitkiyi yanında bulunduran kişi başkalarının aşkını, sevgisini kazanırmış.

[26] Seyyid Gulam Ali Han Vahset: Urdu ve Farsça şairi, Galib'in yakın arkadaşı. Navab Mustafa Han: Urdu dilinde Şifta, Farsçada Hasreti mahlasıyla yazan önemli şair, Galib'in yakın arkadaşı ve öğrencisi.

[27] Anlatıldığına göre borcu yüzünden Galib'e dava açılmış. Davaya bakan hâkimin huzuruna çıkarılan Galib orada bu beyti okumuş. Hâkim davayı düşürmüş, dava konusu borcu da kendi cebinden ödemiş.

[28] Kaf suresi 30. ayet: "O gün cehenneme, 'Doldun mu?' deriz. O da, 'Daha var mı?' der."

[29] Urdu dili şairi Şeyh İmam Bahş Nasih (ö. 1838 Lakhnov).

[30] Urdu dili şairi Mir Taki Mir (1725 Akbarabad-1809 Lakhnov).

[31] Şuhud (görmek), şahid (gören), meşhud (görülen) aynı şeydir. (Bunlar aynı kelime kökündendir.) Şuhud, tasavvufta bir aşamadır, bunu geçen sufi varlık âleminde Tanrı'nın cilvelerini

görme yeteneği elde eder. "Görmek", "gören" ve "görülen" şeyler aynı şeyler ise "müşahede" (bu da aynı köktendir) yani inceleme hangi hesaba dahil edilmelidir?

[32] Hz. Muhammed tarafından Hz. Ali'ye verilen künye. Hz. Ali, Mescid-i Nebevi'de yere uzanmış, toprağın üzerinde uyuyormuş. Hz. Peygamber, "Ey Butürâb, kalk" diye seslenmiş. Böylece lakabı Butürâb/Ebû Tûrâb kalmış.

[33] Bandah navabı Ali Bahadur bin Zülfikâr Bahadur: 1857 ayaklanmasına katıldı. 1858'de kraliçe Victoria'nın genel af ilanına rağmen tutuklandı ve Bandah riyaseti elinden alındı.

[34] Hüsrev-i Perviz: İran padişahı ve Şirin'in kocası.

[35] Galib, 4 Temmuz 1850'de sarayda görev alır ve Timur Sultanlığı tarihini yazmakla görevlendirilir.

[36] Emir Hüsrev (1253 Patyala-1325 Delhi): Urdu dilinin ilk şairi. Hindistan'ın en büyük Farsça şairi ve dil otoritesi.

[37] Bahadur Şah Zafer'in dizesidir.

[38] Göz, baygın, işveli, edalı ve mest haliyle âşıkları kendinden geçirdiği için meyhaneye; kaş da kavisli ve mihraba benzediği için camiye benzetilir. Yaratıcı, gözü kaşın altında yaratmayı uygun bulmuşsa, gerçek hayatta da caminin gölgesi altında meyhane olabilmelidir.

[39] Kadehi ters çevirmek, dükkânın kapandığı ve şarap servisinin bittiği anlamında yorumlanabilir. Elinde üç dört ters çevrilmiş kadehten kasıt (3+4=7) yedi kat gökyüzüdür.

[40] Bahadur Şah Zafer'in oğlu şehzade Hızır Sultan. 1857 ayaklanmasında diğer şehzadeler Mirza Moğol ve Mirza Ebubekir ile birlikte İngiliz yönetimi tarafından kurşuna dizilmiştir.

[41] İran şahı Hüsrev-i Perviz'in saray şarkıcısı.

[42] Bahadur fiah Zafer, 1853 yılında uzun süren bir hastalık geçirmişti. Sık sık iyileştiği haberleri yayıldı ama sağlığına kavuştuğunda yapılması gereken yıkanma merasimi her defasında ertelendi.

[43] 216-276 yılları arasında yaşamış Babilli ressam. Peygamberlik iddiasında bulunmuş ve ülkesinden çıkarılmış, bir süre Türkistan'da yaşadıktan sonra İran'da ölmüştür.

[44] Galib'in kardeşi olan Mirza Yusuf, akli dengesini kaybetmiş, sonra bir süreliğine iyileşmişti.

[45] Bahadur fiah Zafer, 1852'de hacca gitmeye niyetlendi. Galib de ona katılma arzusundaydı.

[46] Tecemmül Hüseyin Han, bölgenin önemli navablarından biriydi.

[47] Ferhat'ın Şirin uğruna deldiği dağ.

[48] Mekke'nin fethinden sonra Hz. Peygamber Kâbe'ye teşrif ettiklerinde Kâbe'nin duvarlarındaki putları görmüş. Hz. Ali'ye, omuzlarına çıkmasını ve duvardaki putları kırmasını buyurmuş.

[49] fieyh Ahmed Cam Jünde Peyl (1049-50/1141-42): Mezarı Cam'da (Herat) olduğu için Mürşid-i

Cam olarak tanınır.

[50] İrac ve Tur: Feridun'un iki oğlu. Keyhüsrev: Kiyanilerin padişahı.

Behram: Sasanilerin padişahı Behram Gur.

[51] Giyu: İran'ın meşhur pehlivanı. Guderz: Giyu'nun babası.

Beyzan: Giyu'nun oğlu, Efrasyab'ın kızıyla olan aşkı Şahname'de anlatılır. Ruhham: Guderz'in oğlu olan pehlivan.

[52] Bahadur fiah Zafer'in oğlu Mirza Cevan Baht'ın düğün merasimi dolayısıyla hanım sultan Ziyet Mahal'in isteği üzerine yazıldı. Sehra, ipe dizilen çiçek, inci veya altın kolyedir, düğünde damadın alınına dolanarak boynundan aşağı sarkıtılır.

[53] Çeviriye esas alınan iki Galib Dîvânı ve Gulam Resul Mehr'in mürettibi olduğu üçüncü Dîvân'da gazel, kaside, kıta ve rubai sıralanışı bu şekildedir. Bir başlığın altında farklı türlerin yer alması, önsözde açıklandığı gibi Galib'in sağlığında altı kez basılan Dîvân üzerinde bizzat yaptığı değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

[54] Laka, Emir Hamza destanında yer alan, sakalının bütün tüyleri inci taneleriyle dolu bir karakter. Emer de aynı destanın bir başka karakteri; beraberinde taşıdığı bohçada her şey bulunurmuş.

[55] Ölenin ardından altı ay sonra gelenek olarak okunan mevlit.

[56] Hicret'in 11. yılı Sefer ayının son çarşambasında Hz. Peygamber hastalanmıştı. Müslümanlar o günü dua, sadaka ve hayrat günü olarak her yıl hatırlamaktadır. Hint-Türk sultanlığında o günün anısına Kale'de altın, gümüş dolu keseler dağıtılırdı.

[57] Galib yazdığı Sehra'nın son dizesinde iddialı bir ifade kullanmıştı. O ifade şahın hocası Zouk'a meydan okuma olarak algılandı ve Bahadur fiah Zafer'in de imasıyla Zouk karşı Sehra yazmak durumunda kaldı. Durumun ciddiyetini anlayan Galib, kullandığı ifadeyi ve amacını açıklamak için bu şiiri yazdı.

[58] Ebced hesabıyla "mahfuz" kelimesinden 1854 tarihi çıkmaktadır.

[59] "İnşirah-i ceşn-i Cemşid" tümcesinden Hicri 1270 tarihi çıkmaktadır.

[60] Bir tür mercimek.

[61] Zenginlik tanrıçası Lakşmi'ye ibadet edilen Hindu bayramı.